

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı
Yeni Medya İletişim ve Habercilik Bilim Dalı

**YENİ MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN MÜZE
FARKINDALIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: COVID-19
PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DEKİ SANAL
MÜZELER**

Yüksek Lisans Tezi

Özge ORTAÇ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Sinem EYİCE BAŞEV

İstanbul – 2021

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Özge ORTAÇ
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Yeni Medya Teknolojilerinin Müze Farkındalığı Üzerindeki Etkisi: Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye'deki Sanal Müzeler
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Radyo, Televizyon ve Sinema
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 16.07.2021
- SAYFA SAYISI** : 136
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Sinem EYİCE BAŞEV
- DİZİN TERİMLERİ** : Müze, Müze Türleri, Sergileme, Yeni Medya, Sanal Müze, Covid-19
- TÜRKÇE ÖZET** : Yeni medya teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte müzelerde zaman ve mekân kavramı ortadan kalkmıştır. Sanal müze aracılığıyla dünyanın birçok yerindeki müzelere erişim kolaylaşmıştır. Günümüzde yaşadığımız pandemi süreci müzeleri de etkilemiştir. Bu çalışma, pandemi sebebiyle ziyarete kapalı olan Türkiye'deki müzelerin teknolojiye uyum sağlayarak sanal müzeye dönüştürülmesi ve erişilebilirliğinin artırılıp ziyaretçiler üzerinde sosyal, kültürel, estetik, sanatsal, tarihsel, bilimsel yönden farkındalık etkisi yaratıp yaratmadığının araştırılması açısından önem taşımaktadır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1 İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2 YÖK Ulusal Tez Merkezine

Özge ORTAÇ

T.C.

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı

Yeni Medya İletişim ve Habercilik Bilim Dalı

**YENİ MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN MÜZE
FARKINDALIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: COVID-19
PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DEKİ SANAL
MÜZELER**

Yüksek Lisans Tezi

Özge ORTAÇ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Sinem EYİCE BAŞEV

İstanbul – 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Özge ORTAÇ

.../.../2021

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Özge ORTAÇ'ın Yeni Medya Teknolojilerinin Müze Farkındalığı Üzerindeki Etkisi: Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye'deki Sanal Müzeler adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Radyo, Televizyon ve Sinema anabilim dalı, Yeni Medya İletişim ve Habercilik bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan _____

Dr. Öğr. Üyesi Sinem EYİCE BAŞEV

(Danışman)

İmza

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Emel TOZLU ÖZTAY

İmza

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Belis GÜLAY

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2021

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

En genel tanımıyla müzeler değerli eşyaların, koleksiyonların korunup saklandığı aynı zamanda sergilendiği yerler olmuştur. Yeni medya teknolojilerinin gelişmesi her alanda olduğu gibi müzeleri de etkilemektedir. Teknolojinin değişimi ve gelişimi sayesinde müzelerde zaman ve mekân sınırları ortadan kalkmakta, dünyanın her yerinden sanal müzeler aracılığıyla dijital ortamda sergiler gezilebilmektedir.

2000 yılında dünyada yaşanan küresel salgın insanların hayatını değiştirmiş, birçok kurum ve kuruluş geçici bir kapanma dönemi yaşamıştır. Bu süreçten müzeler de etkilenmiştir. Bu bağlamda var olan sanal müzelere her geçen gün yenileri eklenmekte ve sanal müzelerin reel müzelere göre bizde yarattığı etkileri, sanal müzeleri nasıl değerlendirdiğimiz ve çağdaş eleştirel yöntemlerimize nasıl katkı sağladığı araştırılmaktadır.

Bu çalışma, pandemi sebebiyle ziyarete kapalı olan Türkiye'deki müzelerin, teknolojik gelişmelere ayak uydurarak sanal müzeye dönüştürülmesi ve erişilebilirliğinin artırılıp insanların sosyal, kültürel, sanatsal, estetik, tarihsel, bilimsel gelişimlerine katkı sağlayıp sağlamadığının araştırılması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın temel amacı pandemi döneminde yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisini derinlemesine incelemektir. Müzelerdeki sergilemelerin, teknolojinin gelişiminden ve pandemiden nasıl etkilendiğini ve nasıl bir dönüşüme uğradığını ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında kaynaklar doğrultusunda ulaşılan bulguların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır. Bu araştırma Türkiye'deki Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı sanal müzeler ile sınırlıdır.

Tez dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde müze ile ilgili kavramlar açıklandıktan sonra, müzelerin tarihsel gelişim süreci incelenmiştir. Müzelerin işlevleri, türleri, sergileme anlayışı ve sergileme türleri işlenmiştir.

İkinci bölümde Türkiye'de ve dünyada modern müzeler üzerinde durulmuştur. Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzeler alt başlıklarıyla sunulmuştur.

Üçüncü bölümde yeni medya teknolojileri ve pandeminin müzelere etkisi konusu üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisinin nitel araştırma analizi yapılmıştır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması için en az bir kere sanal müze gezmiş 15 kişi ile Google Meet üzerinden bireysel olarak görüşmeler yapılmış olup, görüşmeler sırasında, eksiksiz ve derinlemesine bilgi toplanabilmesi için sesli veya görüntülü kayıt yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerde derinlemesine bilgi almak amacıyla katılımcılara 6 ana ve 30 alt soru sorulmuştur. Katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlar ayrı ayrı gruplandırılmış ve değerlendirilmiştir. Elde edilen cevaplar içerik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın amacı, araştırmanın kapsamı ve sınırlaması, araştırmanın türü, araştırmanın sorunsalı / hipotezi, çalışmada veri toplama yöntemi, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırma verileri ve bulguları ve sonuç kısmı da dördüncü bölümde işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müze, Müze Türleri, Sergileme, Yeni Medya, Sanal Müze, Covid 19

SUMMARY

In the most general definition, museums have been places where valuables and collections are preserved and displayed at the same time. The development of new media technologies affects museums as well as in every field. Thanks to the change and development of technology, the boundaries of time and space are disappearing in museums, and exhibitions can be visited in a digital environment through virtual museums from all over the world.

The global epidemic in the world in 2000 changed the lives of people, and many institutions and organizations experienced a temporary closure period. Museums were also affected by this process. In this context, new ones have added to the existing virtual museums every day and the effects of virtual museums on us compared to real museums, how we evaluate virtual museums, and how they contribute to our contemporary critical methods are investigated.

This study is important in terms of transforming museums in Turkey, which are closed to visitors due to the pandemic, into virtual museums by keeping up with technological developments, and investigating whether they contribute to the social, cultural, artistic, aesthetic, historical, and scientific development of people by increasing their accessibility. The main purpose of this research is to examine in-depth the effect of new media technologies on museum awareness during the pandemic period. It is to reveal how the exhibitions in museums are affected by the development of technology and the pandemic and how they are transformed. It is assumed that the findings reached in the direction of the sources within the scope of the research reflect the truth. This research is limited to virtual museums affiliated with the Ministry of Culture and Tourism in Turkey.

The thesis consists of four parts. In the first part, after explaining the concepts related to the museum, the historical development process of the museums was examined. The functions, types, understanding of exhibitions, and types of exhibitions of museums are discussed.

In the second part, modern museums in Turkey and the world are emphasized. Museums affiliated with the Ministry of Culture and Tourism in Turkey are presented with sub-titles.

In the third chapter, new media technologies and the effect of the pandemic on museums are discussed.

In the fourth chapter, a qualitative research analysis of the effect of new media technologies on museum awareness was made. In this study, the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, was used. To collect the research data, individual interviews were conducted over Google Meet with 15 people who had visited the virtual museum at least once, and an audio or video recording method was used to collect complete and in-depth information during the interviews. To obtain in-depth information during the interviews, 6 main and 30 sub-questions were asked to the participants. The answers given by the participants to the questions were grouped and evaluated separately. The answers obtained were analyzed by the content analysis method. The purpose of the research, the scope, and limitation of the research, the type of the research, the problem/hypothesis of the research, the data collection method in the research, the universe and the sample of the research, the research data, and findings and the conclusion part are also discussed in the fourth section.

Keywords: Museum, Types of Museums, Exhibition, New Media, Virtual Museum, Covid 19.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
RESİMLER LİSTESİ.....	x
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE MÜZECİLİKTE SERGİLEME YÖNTEMLERİ

1.1. Müze Kavramı ve Tarihçesi.....	2
1.2. Müzelerin İşlevleri	8
1.3. Müze Türleri	11
1.4. Müzelerde Sergileme Anlayışı.....	13
1.4.1. Sergileme Türleri	14

İKİNCİ BÖLÜM

MODERN MÜZECİLİK

2.1. Dünyada Modern Müzecilik	22
2.1.1. Dünyadan Modern Müze Örnekleri:	26
2.1.2. Türkiye’de Modern Müzecilik:	32
2.1.2.1.Kültür ve Turizm Bakanlığı’na Bağlı Müzeler	33
2.1.3. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına Bağlı Müzeler	35
2.1.4. İstanbul Büyükşehir Başkanlığına Bağlı Müzeler	37
2.1.5. Üniversitelere Bağlı Müzeler.....	38
2.1.6. Millî Savunma Bakanlığına Bağlı Müzeler	39
2.1.7. Özel Müzeler	40
2.1.8. Vakıflar Genel Müdürlüğüne Bağlı Müzeler.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YENİ MEDYA TEKNOLOJİLERİ VE PANDEMİNİN MÜZELERE ETKİSİ

3.1. Kavramsal Olarak Yeni Medya.....	43
3.1.1. Yeni Medyanın Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci.....	44
3.2. Müzelerde Teknolojinin Kullanımı ve Dijitalleşme	44
3.2.1. Sanal Müze.....	44
3.2.2. Pandemi Döneminde En Çok Ziyaret Edilen Sanal Müzeler.....	46
3.2. Covid-19, Pandemi Nedir?.....	48
3.2.1. Pandemi Döneminin Müzelere Etkisi	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
YENİ MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN MÜZE FARKINDALIĞI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN NİTEL ARAŞTIRMASI

4.1. Araştırma Verileri ve Bulgular.....	54
4.1.1. Yeni medya uygulamalarının, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada ne gibi etken faktörleri olduğunun incelenmesi	57
4.2. Araştırmanın Amacı.....	104
4.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlaması	104
4.4. Araştırmanın Türü.....	104
4.5. Araştırmanın Sorunsalı / Hipotezi.....	104
4.6. Araştırmada Veri Toplama Yöntemi.....	105
4.7. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	105
4.8. Araştırma Verileri ve Bulguları	105
SONUÇ.....	107
KAYNAKÇA	109
ÖZGEÇMİŞ.....	117

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Müze Çeşitleri.....	12
Tablo 2: Sergileme çeşitleri.....	15
Tablo 3: Katılımcıların, “Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi avantajları olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar	59
Tablo 4: Katılımcıların “Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi dezavantajları olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar	62
Tablo 5: Katılımcıların “Sanal Müze ziyaretinde etken faktörler sizce nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar:.....	64
Tablo 6: Katılımcıların “Yeni medya teknolojilerini kullanarak sanal müze gezisi yapmak sizin müze hakkında bir fikir sahibi olmanızı sağladı mı?” sorusuna verdikleri cevaplar	65
Tablo 7: Katılımcıların “Müzeleri gerçek (reel) gezmekle sanal olarak gezmek arasında fark var mıdır?” sorusuna verdikleri cevaplar.....	67
Tablo 8: Katılımcıların “Sanal müze ziyaretinde öncelik olarak edindiğiniz gerekçe nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar:	69
Tablo 9: Katılımcıların “Sanal müzeyi daha önce (pandemi öncesi) biliyor muydunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar:	70
Tablo 10: Katılımcıların “Sanal müze gezmek sizce keyifli bir etkinlik midir?” Sorusuna verdikleri cevaplar:	71
Tablo 11: a-) Katılımcıların “Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen olumlu etkenler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	74
Tablo 12: b-) Katılımcıların “Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen olumsuz etkenler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	74
Tablo 13: Katılımcıların “Sizce sanal müzeler reel müzelerdeki öğrenme yöntemlerinin yerini doldurabilir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	76
Tablo 14: Katılımcıların “Sanal müzelerdeki sergileme anlayışının tüm ziyaretçilere hitap ettiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	78

Tablo 15: Katılımcıların “Sanal müze ziyaretinde eserler hakkında yeterli bilgi verildiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	79
Tablo 16: Katılımcıların “Sanal müze ile reel (gerçek) müze sizce birbiriyle örtüşüyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	80
Tablo 17: Katılımcıların “Sergilenmesinde zorluk çekilen eserlerin daha kolay sunulduğu bir ortam mıdır sizce?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	82
Tablo 18: Katılımcıların “Sanal müzelerdeki eser sayısı ile reel müzelerdeki eser sayısı arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	83
Tablo 19: Katılımcıların “Sanal müzelerde eserlerin kronolojik bir yapıda düzenlendiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	84
Tablo 20: Katılımcıların “Sanal müzelerde Reel (gerçek) müzelerdeki tarihi dokuyu hissedebiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:.....	86
Tablo 21: Katılımcıların “Sanal müzede eserlerin nerede, ne zaman, nasıl elde edildiği hakkındaki açıklamalara ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	87
Tablo 22: Katılımcıların “Sanal ortamda sergilenen eserlere yönelik yapılan restorasyon ve konservasyon bilgisine erişimin sağlanıp sağlanmadığını düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	88
Tablo 23: Katılımcıların “Eserlerin hangi uygarlıklara ait olduğu bilgisine sanal ortamda ulaşabiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	89
Tablo 24: Katılımcıların “Sanal müzede ünlü sanatçıların eserlerini daha önce bu açılardan (yön ve perspektif yönünden) görmüş müydünüz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	90
Tablo 25: Katılımcıların “Sanal müzelerde eserlerin sergilenme yöntemleri, estetik açıdan sizde bir farkındalık oluşturdu mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar. 91	
Tablo 26: Katılımcıların “Sanal müze gezisi yaparken eserlerin renk ve ışığı reel (gerçek) müzedeki ile örtüşüyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	92
Tablo 27: Katılımcıların “Sanal müze gezisinde incelediğiniz eserlerin görüntüsü (dokusu), reel müzede gördüğünüz eserlerle örtüşüyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	94
Tablo 28: Katılımcıların “Size estetik açıdan tecrübe kazandırdığını düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	95

Tablo 29: Katılımcıların “Sanal müze gezmek geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında araştırma yapmanıza sebep oldu mu? Bilgi edinmenizi sağladı mı?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	96
Tablo 30: Katılımcıların “Sanal müze gezme kültürü ile reel müze gezme kültürü arasında sizce fark var mıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar	98
Tablo 31: Katılımcıların “Sanal müzedeki nesnelere algılamanızda, estetik kaygı duydunuz mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....	99
Tablo 32: Katılımcıların “Bireyin reelde elde ettiği bilgileri kültürel değerleri sanal müze karşılıyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:	101
Tablo 33: Katılımcıların “Sanal müze gezisiyle nasıl bir tecrübe edindiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar	103

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: İskenderiye Kütüphanesi.....	4
Resim 2: Elias Ashmole	5
Resim 3: Ashmole Müzesi.....	5
Resim 4: Studiolo, Özel odalar, çalışma odaları	6
Resim 5: Mercanların sergilendiği merak dolabı.	7
Resim 6: Ole Worm'un nadire kabinesi, "Museum Wormianum", Danimarka, 1655.8	
Resim 7: Çanakkale 100. Yıl Gezici Müzesi (2014).....	17
Resim 8: Van Gogh Alive Sergisi, 2012, (abdiibrahim.com.tr).....	18
Resim 9: Amedeo Modigliani Retrospektif Sergisi.....	19
Resim 10: İstanbul Oyuncak Müzesi.....	20
Resim 11: Uffizi Sarayı, Floransa.	23
Resim 12: Uffizi Galerisi / Floransa.....	23
Resim 13: Ashmole Müzesi.....	24
Resim 14: Louvre Müzesi avlusu ve piramidi.....	26
Resim 15: Milo Venüsü, Vikipedi.....	27
Resim 16: Mona Lisa tablosu	27
Resim 17: New York'ta Madame Tussauds Balmumu Müzesi.....	28
Resim 18: New York Modern Sanat Müzesi (MOMA).....	29
Resim 19: Richard Serra'nın 340 metre boyundaki Snake (Yılan).....	30
Resim 20: Bilbao Guggenheim Müzesi.....	30
Resim 21: Guggenheim Müzesi iç görünüm.	31
Resim 22: Tate Modern Müze'si, Londra.	32
Resim 23: Tate Modern Müze'si, iç görünüm, The New York Time	32
Resim 24: İstanbul Arkeoloji Müzeleri	34
Resim 25: Çinili köşk iç görünüm.....	34
Resim 26: Eski Şark Eserleri Müzesi	35
Resim 27: Topkapı Sarayı girişi	36
Resim 28: Ihlamur Kasrı, Merasim Köşkü.....	36
Resim 29: Florya Atatürk Köşkü.....	37
Resim 30: Yıldız Porselen Fabrikası	37
Resim 31: Yerebatan Sarnıcı.....	38
Resim 32: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi	39

Resim 33: Florence Nightingale tarafından ilk tedavisi yapılan yaralı bir asker, Florence Nightingale Müzesi	39
Resim 34: Sadberk Hanım Müzesi	41
Resim 35: Halı Müzesi	42
Resim 36: Göbeklitepe	47
Resim 37: Sanal Müze, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Ankara.....	50
Resim 38: Sanal Müze; Efes Ören Yeri, İzmir.....	51
Resim 39: Sanal Müze; Hatay Arkeoloji Müzesi, Hatay.	51
Resim 40: Göreme Açık hava Müzesi, Aziz Barbara Kilisesi, Nevşehir.....	52
Resim 41: Adıyaman Nemrut Ören Yeri.....	52

ÖNSÖZ

Dünya genelinde yaşanan pandeminin oluşturduğu kısıtlamalar, insanları birçok açıdan sanal ortamı kullanmaya zorunlu bırakmıştır. Reel müzelere ulaşımın ve müze ziyaretlerinin kısıtlı olduğu bir dönemde yeni medya teknolojilerinin önemi ortaya çıkmıştır. Yeni Medya İletişim ve Habercilik bölümü okuyor olmam sanal müzelerin bu durumda yeni medya teknolojisiyle ne kadar yondeştiği, yeni bir ortam tecrübesi yaşayan müze ziyaretçileri tarafından nasıl algılandığı benim için merak konusu olmuştur. Bu konuda çok fazla araştırma yapılmamış olması beni bu alanda araştırma yapmaya sevk etmiştir.

“Sanal Müzeler” konusunu ele almamda beni yönlendiren ve çalışmam esnasında desteğini esirgemeyen, bana bilgisiyle rehberlik eden tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Sinem EYİCE BAŞEV’e; çok değerli vakitlerini ayırarak olumlu ve yapıcı eleştirileriyle tezime katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Emel TOZLU ÖZTAY’a, Dr. Öğr. Üyesi Belis GÜLAY’a teşekkürü bir borç bilirim. Tez çalışmamda ve tüm eğitim sürecimde bana her zaman destek olan, fikirlerimi paylaştığım sabırla beni dinleyen, yüreklendiren eşim Mehmet ORTAÇ’a ve varlığıyla bana güç veren biricik oğlum Ali Aren ORTAÇ’a teşekkür ederim.

Çalışmanın araştırma sürecini gerçekleştirmemi sağlayan katılımcılara, araştırmaya ayırdıkları vakitten dolayı teşekkür ederim.

Özge ORTAÇ

İstanbul, 2021

GİRİŞ

En genel tanımıyla müzeler değerli eşyaların saklanması, korunması ve izleyiciye sunulması için kullanılmaktadır. Müze, müzecilik kavramları, müzelerin işlevi ve sunumu tarihsel boyutta incelenmektedir. Geleneksel müzecilikten modern müzeciliğe geçiş süreçleri, günümüz müzeciliğinde devam eden değişim ve gelişimler artık izleyiciler için farklı bir boyut ve anlam kazanmaktadır.

Yeni medya teknolojilerinin gelişmesi her alanda olduğu gibi müzeleri de etkilemektedir. Teknoloji sayesinde müzelerde zaman ve mekân sınırları ortadan kalkmakta, sanal müzeler aracılığıyla dijital ortamda sergiler gezilebilmektedir. Sanal Müze, Online Müze, 3D Müze gibi tanımlarla internetin olduğu bir cihazla her yerden bu müzelere erişilebilmektedir.

Dünyada yaşadığımız pandemi süreci müzeleri de etkilemiştir. Bu bağlamda var olan sanal müzelere her geçen gün yenileri eklenmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de bulunan Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı sanal müzeler incelenmektedir. Müzelerde yaşanan değişikliklerin ve yeniliklerin insanların sosyal, kültürel gelişimine nasıl katkı sağladığı araştırılmaktadır.

Bu çalışmanın, sonraki yapılacak olan akademik çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE MÜZECİLİKTE SERGİLEME

YÖNTEMLERİ

1.1. Müze Kavramı ve Tarihçesi

Müze, Fransızcadan “Musée” dilimize geçmiş bir sözcüktür. Türk dil kurumuna göre: “Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelere saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı olarak tanımlanmaktadır.

Vikipedi’de ise müzenin tanımı; “Müzeler tarihte yer almış ve şu an yaşamakta olan toplumların bilim ve sanat ürünleri ile yeraltı ve yer üstü zenginliklerini sergilemek, sunmak amacıyla oluşturulan kurumlardır.” şeklindedir.

Genim’e göre ise müzenin tanımı şu şekildedir. “Müze, Museum isminin kökeni ise Grekçe “Mouseion”, Latince “musa” diye adlandırılıp Batı dillerinin hemen hepsine giren esin perisinden gelir. Müze sözcüğünü günümüz anlamı ile Esin Evi / İlham Evi olarak açıklayabiliriz.”

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün açıklamasına göre: “Toplumun hizmetinde olan ve onun gelişimi için çalışan, insanlığın somut ve somut olmayan kültürel mirası ile çevresini tanıması ve sahiplenmesi amacıyla ilmi yöntemlerle açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koleksiyonlar oluşturan, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, eğiten, kültürel, sanatsal zevkini ve dünya görüşünü geliştirmesinde etkili olan, kamuya açık, kar amacı gütmeyen daimi kuruluştur.” (Kültür varlıkları ve müzeler genel müdürlüğü).

138 ülkede örgütlenmiş olan Uluslararası Müzeler Konseyi ICOM, müzenin tanımını yaparken, insanlığın hizmetinde olan, halka açık bir şekilde soyut ve somut tüm değerli mirasını kar amacı gütmeyen toplumun gelişimi, eğitimi ve eğlenmesi için koruyan araştıran, ileten, sergileyen kalıcı bir kurum olarak açıklamaktadır.

Bir başka tanıma göre “Müze” kelimesi, Yunan mitolojisinde en güçlü ve en önemli tanrı olan Zeus’un güzel sanatların dallarını ayrı ayrı temsil edip koruyan dokuz kızının ortak adı olan Mousa olduğu belirtilmiştir (Çal,2009, s.315).

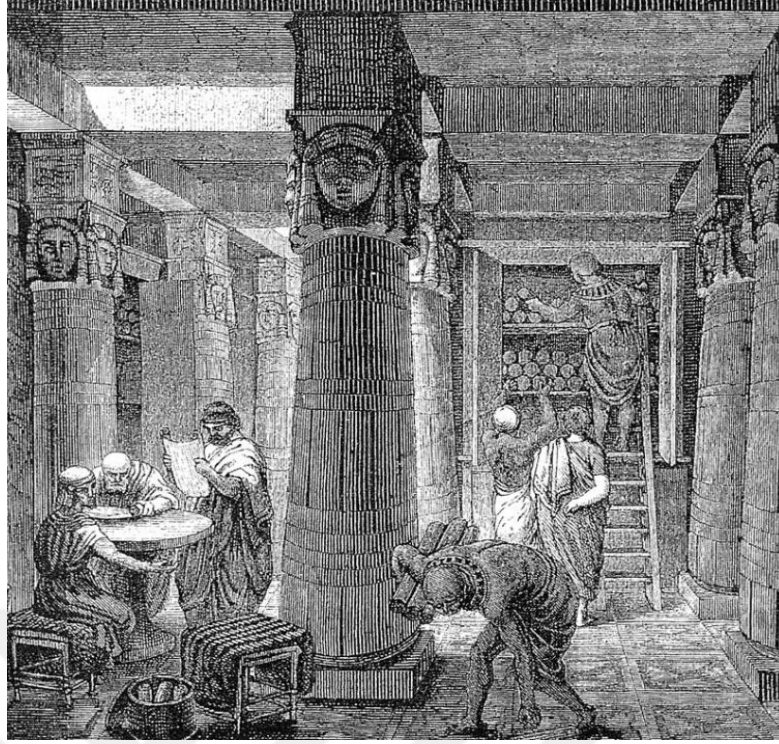
Müze isminin kökenini araştırırsak Yunanca Mousa “Bilimler Tapınağı” olarak karşımıza çıkar. Mousa; yaratıcılık, akıl ve düşünce anlamına gelen Men kelimesinden gelmektedir (Müze'nin kelime anlamı, 2017).

Atina'da bir tepede Müze denilen bir bina vardır. Bu tepe Mousa'lar için özel olarak ayrılmıştır. Müze tarihine baktığımızda en eski müzenin Atina akropolünde yapılmış olan dönemin ünlü ressamlarının eserlerinin sergilendiğı “Pinacothèque” (Resim Müzesi) olduğı görülmektedir (Başaran,1988, s.36-37).

Tarihte Paleolitik Çağ'daki (MÖ.100.000 – 40.000) mezarlarda eski Mısır ve Mezopotamya'da tapınak mezar yapılarında ve saraylarda bir araya getirilmiş doğal nesnelere ve sanat objeleri gibi kutsal eşyalar bulunmuş ve sergilenmiştir. Bu sergiler daha çok dini içerikli veya savaşlardan edinilen ganimetlerin güç gösterisi amacıyla yapılmaktadır (Keleş, 2010).

Antik Yunan döneminde halkın veya diğere önemli kişilerin tanrıları onurlandırmak için kıymetli hediyeler sunup adaklar adadıkları, Hazine Binası (theasuri) adı verilen tapınaklılar yapılmaya başlanmıştır. Hazine binaları özellikle sanatsal nesnelere bilinçli olarak toplandığı yerler olarak karşımıza çıkmaktadır (Keleş, 2010).

Bilim ve sanata değere veren okulların bir araya getirildiğı yapılarla oluşturulmuş İskenderiye müzesi, MÖ. 3. yy. da Ptolemaios Filadelfus tarafından kurulmuştur. Saraya yakın bir bölgede inşa edilen ve enstitü işlevi gören müzenin kütüphanesinde 900.000 el yazması eser bulunmaktadır (Vikipedi özgür ansiklopedi, 2021).

Resim 1: İskenderiye Kütüphanesi

Kaynak: (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0skenderiye_K%C3%BCt%C3%BCphanesi) Erişim Tarihi: 01.03.2021.

İskenderiye müzesinden sonra antik dönemin en büyük ve Anadolu'daki en erken örnek Bergama Büyük Kütüphanesi'dir (Pergamon Krallık Kütüphanesi). Resim müzesi niteliğinde olan ve kütüphanesinde 200.000 cilt yazma eseri bulunan Bergama müzesinde aynı zamanda heykel ve büstlerin de sergilenmektedir (Başaran, 1988, 37).

Ortaçağda kiliselerin müze olarak da kullanıldığı bilinmektedir. Geçmiş dönemlerden itibaren toplanmış olan değerli ve kutsal eşyalarla dini ve sanatsal imgeler kiliselerde depolanmış, istenilen kişiye gösterilmiştir. Okuma yazma bilmeyen halkı dini konularda bilinçlendirmek için kilise ve manastırlardan kutsal eşyalar, el yazmaları, İncil'le ilgili resimler, azizlerin kıymetli eşyaları toplanarak kiliselerin aynı zamanda birer koleksiyon mekânı olmasına vesile olmuştur (Kepçe, 2010, s.139).

Rönesans döneminde kiliseler bu koleksiyon işini zamanla soylulara devretmiştir. Güzel sanatlara ilginin artması ve İtalya'da, güzel olanı talep etme isteği, entelektüel kesimin bir araya gelerek merak uyandıran sanatsal ve kutsal değeri olan eşyaları biriktirmesi koleksiyonculuğun ve müzeciliğin gelişimine katkı sağlamıştır.

1335'te Trevisan Forzetta tarafından ilk eski eser koleksiyonu İtalya'da oluşturulmuştur. Bu biriktirme eylemi zamanla düzenli ve sistemli bir şekilde yaygınlaşarak müzelerin oluşumunu hızlandırmıştır. Fransa'da 1735'te Louvre müzesi ilk "Millet Müzesi" olarak tarihe geçmektedir. Modern müzeciliğin ilk oluşumu İngiltere'nin Oxford Üniversitesinde 1683 tarihinde İngiliz antikacı Elias Asyhmore'nin koleksiyonlarından faydalanılarak gerçekleşmiştir. Bu müzeye "Ashmole Müzesi" adı verilmiştir (Başaran, 1988, s. 37-38).

Resim 2: Elias Ashmole

Kaynak: (https://www.wikiwand.com/en/Elias_Ashmole) Erişim Tarihi: 02.03.2021.

Resim 3: Ashmole Müzesi

Kaynak: <https://www.ashmoleanprints.com/image/385513/michael-burghers-east-front-of-the-original-ashmolean-building-in-broad-street> Erişim Tarihi: 02.03.2021.

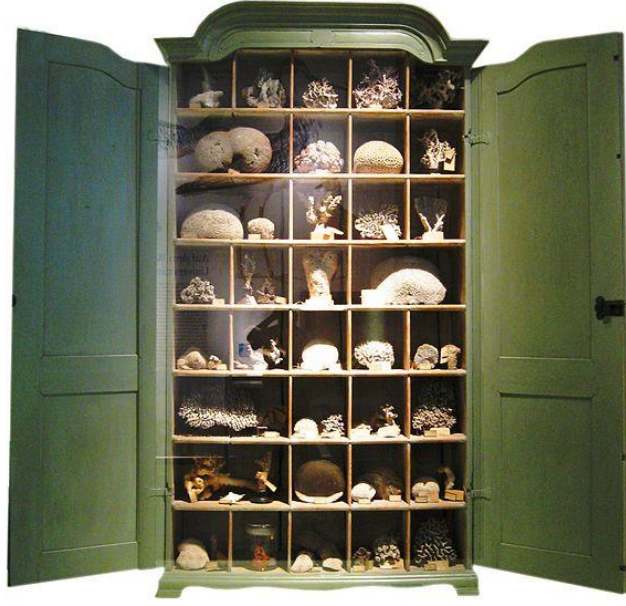
Asmole Müzesi, modern müzeciliğin yanı sıra, ilk üniversite ve bilim müzesi olması açısından da önem taşımaktadır (Dünyada müzeciliğin tarihsel gelişimi, 2019).

Ticaretin gelişmesi, koleksiyonların önem kazanması, tüccarların antika eserlerine ve sanat eserlerine olan ilgisini arttırmıştır. 17. yy 'da kuruculuğunu soyluların, rahiplerin, sanatçıların, kralların ve imparatorların yaptığı, önce Fransa'da, daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde olmak üzere ortaya çıkan sergi mekânları “stüdyo”(çalışma odası, kütüphane), “merak kabineleri (merak odaları)”, “nadire kabineleri” olarak adlandırılmıştır. Farklı ülkelerde farklı isimlerle anılan bu sergi alanları Fransa'da cabinet de curiosités (merak dolabı) İtalya'da studiolo, Almanya'da da kunstkammern (sanat dairesi), wunderkammern, (harikalar dairesi) veya raritätenkabinett (nadire dolabı) olarak isimlendirilmektedir (Artun, 2017, s. 15-16).

Resim 4: Studiolo, Özel odalar, çalışma odaları

Kaynak: <https://digitalvenice.wordpress.com/2014/10/06/guarneri-about-italian-renaissance-palace/> Erişim Tarihi: 03.03.2021.

Resim 5: Mercanların sergilendiği merak dolabı.

Kaynak: https://tr.wikiarabi.org/wiki/Cabinet_of_curiosities Erişim Tarihi: 03.03.2021.

Nadire kabineleri yalnızca sahipleri tarafından görülmektedir ve farklı bölümlerden oluşmaktadır. Bu bölümler farklı isimlerle anılmaktadır. Doğal bitki ve hayvan fosillerinin bulunduğu kabinelere naturalia; sanatla ilgili obje ve eserlerin bulunduğu kabinelere artificialia; antik ve değerli eşyaların bulunduğu kabinelere artificium; değişik ülkelere, farklı uygarlıklara ait obje ve eşyaların yer aldığı kabinelere exotica denilmektedir. Sesi ve hareketi olan eşyaların bulunduğu kabinelere automata; doğal ve ilginç olan bitki ve hayvanların bulunduğu kabinelere mirabilia; bilgi içerikli kitapların, el yazması eserlerin ve haritaların bulunduğu kabinelere de bibliotheca denilmektedir (Artun, 2017, s.16).

Nadire kabineleri için koleksiyon toplamak önceleri koleksiyonerlerin ilgi ve merak konularını tatmin ederken, daha sonra bu koleksiyonların başkalarıyla ve halkla da paylaşılması ortaya yeni bir duygu çıkartmıştır. Kralların, soyluların güç gösterisi ve üstünlük sağlama yarışı başlamıştır (Mengeş, 2012, s.7-8).

Resim 6: Ole Worm'un nadire kabinesi, "Museum Wormianum", Danimarka, 1655.

Kaynak: <https://www.e-skop.com/skopdergi/canavar-kulturalizm-ne-zamandi/928>

Erişim Tarihi: 03.03.2021.

1789'da Fransız ihtilalinin de etkisiyle, kralların ve soyluların saraylarda ve evlerinde özel olarak oluşturdukları koleksiyonlar halka açılmıştır. Bu modernleşme hareketiyle birlikte "Salon Sergileri" olarak bilinen koleksiyonlarda bir düzenleme, bir sıralama ve sınıflama ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Böylece modern müzeciliğin temelleri atılmıştır. 1759'da Londra'da British ve 1793'te Paris'te ilk ulusal müze olan Louvre müzesinin halka açılmasıyla da müzeler resmi birer kurum olma sürecine girmiştir (Kepçe, 2010, s.143).

1.2. Müzelerin İşlevleri

Müzelerin işlevi tarih içerisinde değişikliğe uğramış, geçmişte yalnızca toplama, biriktirme, koruma amacı olan müzeler, günümüzde eğitim ve bilim yuvası haline gelerek halkı bilinçlendirmeye çalışan, kültür seviyesini yükselten, aynı zamanda eğlendiren mekânlara dönüşmüştür. Ziyaretçileri de işin içine katarak aktif bir öğrenme ortamı sağlamak, müzelerin işlevleri arasındadır. Toplumların geçmişlerini yansıtan müzeler, günümüzde birer okul gibi eğitim ve araştırma kurumu olarak da faaliyet göstermektedir. Geçici ve kalıcı sergilerin de yapıldığı müzeler, estetik anlamda da gelen ziyaretçilere bir katkı sağlamaya çalışmaktadır. Hayal gücünü geliştiren faaliyetler gerçekleştirilerek, farklı sunum teknikleriyle insanların dikkatini çekmektedir. Teknik anlamda da kendini sürekli yenileyip geliştiren bu kurumlar,

muhafaza ettiği eserler için uygun ortam ve şartları taşımakla mükelleftir. Mekânın fiziksel yapısı ve bakımı eserlerin daha uzun ömürlü olmasını sağlamaktadır (Mengeş, 2012, s.15).

Toplumun kültürünü yansıtan, halkı eğitmeyi ve geliştirmeyi amaç edinen müzelerin, geleneksel olarak, belgeleme (arşivleme), koruma (bakım - onarım) sergileme ve eğitim konuları gibi işlevleri vardır.

Toplama İşlevi: Müzeler koleksiyonlarını oluştururken, kendi belirledikleri kapsamlar doğrultusunda eserleri seçerler. Eserler, satın alınarak, bağışta bulunularak veya takas yoluyla elde edilirler.

Belgeleme İşlevi: Edinilen eserlerin sınıflandırılarak kayıt, sıralama ve dökümünün tutulmasıdır.

Sergileme İşlevi: Eserlerin ziyaretçilerle bir araya geldiği, etkili bir şekilde düzenlenip sunumunun gerçekleştirildiği ortamdır.

Koruma İşlevi: Müzelerin bünyelerinde topladıkları eserlerin ömürlerini uzatmak için uyguladıkları restorasyon konservasyon işlemlerinin yanı sıra, eserlerin nemden, ısı ve ışık gibi doğal etkilerden korunması, uygun şartlarda depolanmasıdır.

Eğitim İşlevi: Müze içerisinde yapılan sanatsal, kültürel, sosyal etkinlik ve faaliyetler, müzenin eğitim işlevine katkıda bulunur. Uygulamalı atölyeler (drama, tiyatro, sinema, konser gibi), kütüphane ve sergi salonları insanların hem eğlenip hem öğrendiği mekânlardır.

Araştırma İşlevi: Eserlerin bulunup müzeye dâhil edilme sürecini de kapsayan bu işlev, eser hakkındaki bilgi ve kaynağın doğruluğunun belirlenmesi ve eserle ilgili kültürel değerlerin de bu sürece dâhil edilerek araştırılmasıdır.

İletişim İşlevi: Müzelerin açtıkları sergilerin, yaptıkları sanal uygulamaların, verdikleri eğitimlerin ve ürettikleri bilimsel yayınların, belirlenmiş olan iletişim

kanalları aracılığıyla ziyaretçilerine ulaşmasını sağlamak müzelerin iletişim işlevi kapsamındadır (Müze, 2021).

Pierre Rebetez, müzelerin kültürel ve eğitsel görevlerini şöyle sıralamaktadır;

1. Müze bir şeyler öğretmelidir.
2. Müze kişinin yaratıcı güçlerini geliştirmelidir.
3. Müze kişiyi topluma hazırlamalıdır.
4. Müze aynı zamanda boş zamanlarla ilgili faaliyetlerle birleştirilmelidir

(Şahan, 2005 s.6).

Rivier'in hazırladığı, UNESCO 'nun 1962'de düzenlediği "Müzelerin Eğitimdeki Rolü" ile ilgili bölge seminerinde müzelerin yerine getirmesi gereken uygulamaları şu şekilde sıralamıştır:

1. Rehber eşliğinde ziyaretler: Birtakım eğitim faaliyetleri için müzelerin galerilerinin rehber eşliğinde gezilmesi ve yapılan gezi sonrasındaki tartışmaların müze dışında yapılması.

2. Diğer iç faaliyetler: Kurslar, konferanslar ve sanatla ilgili etkinlikler, müzedeki diğer eğitim faaliyetleriyle karıştırılmamalıdır.

3. Müze dışındaki faaliyetler: Eğitim veya eğlenme amacıyla müzeler gezi düzenleyebilirler. Bünyesindeki eğitim servislerinden faydalanılabilir.

4. Okullara ve kültür kuruluşlarına ödünç eser verme: Müzeler eğitim amaçlı, bazı kurumlara eserlerin filmlerini ve diya pozitiflerini ödünç olarak verebilir (Erdoğan, 2003, s.5).

Araştırma ve belgeleme konusu da müzeciliğin işlevleri arasındadır. Müzeler halkla iletişim halinde olmalı, hem eserler hakkında, hem yapılan sergiler hakkında, hem de müze içi faaliyetlerle ilgili ziyaretçilerine bilgiler sunmalı, eserlerle ilgili kayıtlar tutulmalı ve döküm işlemleri yapılmalıdır (Okan, 2015, s.193).

Ferahi Mengeş'in aktardığı Buren'in "Müzenin İşlevi" adlı makalesinde müzelerin toplama, koruma, sergileme ve eğitim işlevlerinden farklı olarak üç işlevi daha olduğu tespit edilmiş ve şöyle açıklanmıştır:

Estetik Rol: Kültürel bir değer olarak müzeler eserler için bir ortam ve çerçeve oluşturur. Eserin sunumundaki kültürel bakış açısını temsil eder.

Ekonomik Rol: Müze, sunduğu nesnelere sıradanlıktan çıkartıp ayrıcalıklı kılar, toplumda saygınlık kazandırır. Ticari değerini arttırır.

Mistik Rol: Müze/Galeri içinde barındırdığı tüm eserleri “Sanat” statüsüne yükseltir. Böylelikle sanatın temelinin sorgulanmasına yönelik her türlü girişimi engeller (Mengeş, 2012, s.21-22).

Son yıllarda müzelerde insanların dikkatini çekmek ve hoşça vakit geçirmelerini sağlamak için farklı etkinlikler de gerçekleştirilmektedir. Bunlardan bazıları konser, drama, tiyatro ve sinema gibi sanatsal faaliyetlerdir (Dünyada müzeciliğin tarihsel gelişimi, 2019).

1.3. Müze Türleri

Müzeler farklı kategorilere ayrılmıştır. Aksoy’un aktardığı gibi; İnel, müzeleri üç farklı kategoride incelemektedir: objeyi esas alan, fonksiyonu esas alan ve müzeyi esas alan müzeler olarak karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2016, s.14-15).

UNESCO 1958’de Brezilya Bölgesel Semineri’nde müzeleri belirli sınıflarda toplayarak sıralamıştır. Bunlar:

1. Sanat Tarihi Müzeleri
2. Modern Sanat Müzeleri
3. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri
4. Etnografya ve Folklor Müzeleri
5. Tabii Tarih Müzeleri
6. Bölge Müzeleri
7. İlim ve Fen Müzeleri
8. İhtisas Müzeleri
9. Üniversite Müzeleri

(ICOM) un 1995’teki verilerine göre müzelerin sınıflandırılması:

1. Koleksiyonlarına göre
2. Yönetimlerine göre
3. Hizmet alanlarına göre
4. Sergi mekânlarına göre
5. İşlevlerine göre

6. Bilginin kullanımına göre (Karadeniz, C. Müze Ve İşlevleri Müze Türleri).

Tablo 1: Müze Çeşitleri

Koleksiyonlarına göre müzeler	Bağlı oldukları kurumlarına göre müzeler	Hizmet alanlarına göre müzeler	Koleksiyonlarını sergiledikleri mekânlarına göre müzeler	İşlevlerine göre farklı müzeler	Diğer müzeler
Genel müzeler	Devlet müzeleri	Bölge müzeleri	Açık hava müzeleri	Tek kişilik veya bir nesneyi konu alan müzeler	Çocuk müzesi
Arkeoloji müzeleri	Belediye müzeleri	Halk müzeleri	Anıt müzeler		Denizaltı müzesi
Sanat müzeleri	Özel müzeler	Ekomüze	Müze evler		Spor müzesi
Tarih müzeleri	Vakıf müzeleri	Hizmet ettikleri topluma yönelik müzeler		Atatürk (müze evleri)	
Etnografya müzeleri	Eğitim kuruluşlarına üniversitelere bağlı müzeler			Devrim müzeleri	
Doğa tarihi ve jeoloji müzeleri				Sanal müzeler	
Bilim müzeleri					
Planetaryumlar	Askeri müzeler				
Endüstri müzeleri					
Ekonomüzeler					

Kaynak: Mete,S. & Karaman, A. 2009. Müze Yönetimi ve Pazarlaması, Çizgi

Kitapevi Yayınları, Nisan, Konya.s.13

(26)/(Aksoy,2016, s.15)

1.4. Müzelerde Sergileme Anlayışı

Sergi kelimesi anlam olarak sunmak, göstermek, teşhir etmektir. Bir eseri, bir yapıtı veya hayal edilen bir tasarımı, belirlenmiş bir mekânda, belirlenmiş olan hedef kitleye, dönemin şartlarının uygun olarak sunmak anlamını taşır (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri).

Sergi ve sunum teknikleri tarih içerisinde teknolojinin de etkisiyle sürekli olarak değişmiş ve gelişmiştir. Ticari veya sanatsal amaçla edinilen şeyleri belli bir düzen içerisinde, belli yöntemlerle başkalarına göstermektir (Ergen, 2013, s. 130).

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre serginin tanımı şu şekilde yapılmıştır: “ halkın gezip görmesi ve tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş ürünlerin, sanat eserlerinin tümüdür.” Yine TDK'ye göre sergileme kelimesinin anlamı ise, “*sergilemek işi, teşhir*” olarak tanımlanmaktadır (Sergi, Türk dil kurumu, 2019).

Sergileme tarihine baktığımız zaman insanların çeşitli sebeplerle değer verdikleri, kutsal saydıkları nesnelere toplayıp biriktirdiğini, koruma altına aldıklarını görmekteyiz. İnsanların toplayıp biriktirme eylemi zaman içerisinde “Pinacothèque, Hazine Binaları, Stüdyo, Merak Kabineleri, Nadire Kabineleri” diye adlandırdıkları mekânlarda, kilise ve saraylarda sergileme eylemine dönüşmüştür. 17. yy.da yaygınlaşan ve yalnızca sahipleri tarafından görülmekte olan bu sergiler; 18.-19. yy. toplumda yaşanan değişimlerle gün yüzüne çıkartılmış ve halka açılmıştır.

Nalçaoğlu'na göre sergiler insanların bilimsel, tarihsel, kültürel, sanatsal ve estetik anlamda bilinçlenmesine ve hoşça vakit geçirmelerine olanak tanır. Müzelerde sergilerin yapıldığı mekânların büyüleyici etkisi, insanların ilgisini çekmekte ve ziyaret edilmesini sağlamaktadır (Çolak,2011, s. 38).

Müzelerde sergilenen eserler, sistemli bir şekilde, tarihsel kronolojiye de dikkat edilerek, seyircide ilgi ve merak uyandıracak şekilde sergilenmektedir (İşlek, Müze Eğitimi ve Uygulamaları).

1.4.1. Sergileme Türleri

Sergilemelerin sınıflandırılmasındaki amaç, izleyicilere verilecek olan mesajın doğru ve anlaşılır olmasını sağlamak, izleyicinin nesneyle ve mekânla olan iletişim ve etkileşimini arttırmaktır (Zülfikar, 2020, s.81).

Belli bir coğrafyada yaşayan insanlar, birbirleriyle etkileşim halindedirler ve geçmişlerinden izler taşırlar. Buldukları bölgenin kimliğini oluşmasına katkıda bulunurlar. Müzeler de ziyaretçilerini arttırabilmek için, buldukları topluma göre uyum sağlayıp şekillenirler. Bölgenin potansiyel hedef kitlesine yönelik, etkileyciliği arttırıcı faaliyetler düzenleyip çeşitli sunum yöntemleri kullanırlar (Zülfikar, 2020, s.83-84).

Banu Çolak'ın aktarımında belirttiği gibi, M.Belcher' e göre; müzelerde üç çeşit sergileme yöntemi kullanılmaktadır:

Hissi Sergileme: İzleyicilerin duygularını harekete geçirmek için yapılan yöntemlerdir.

Öğretici Sergileme: Eğitim ve öğretim amaçlı, izleyiciye bilgi vermek için oluşturulmuş sergilerdir.

Eğlendirici Sergileme: İzleyicilerin bir takım materyalleri kullanarak müzede keyifli bir vakit geçirmelerine katkıda bulunan sergilerdir (Çolak,2011, s. 38). Yine Çolak'ın aktarımında sergileme yöntemlerini D. Dean, nesneye dayalı ve temaya dayalı olarak iki şekilde sınıflamıştır.

Nesneye Dayalı Sergileme: Müzedeki nesnelerin birbirleriyle olan etkileşimleriyle ve estetikliğiyle alakalı olarak düzenlenir.

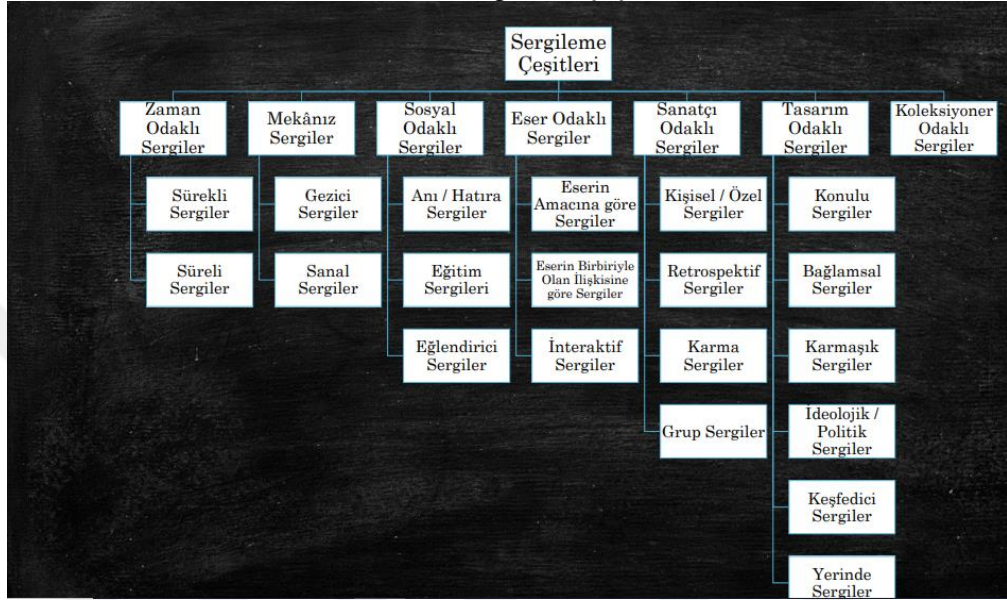
Temaya Dayalı Sergileme: Odak noktası eserlerin verdikleri mesajları izleyicilere doğru bir şekilde anlatmak olan sergilerdir (Çolak,2011, s. 38). Lord müzeleri içe dönük ve dışa dönük olmak üzere iki şekilde sınıflandırır.

İçe dönük müzeler: Müzeler kendi amaçları doğrultusunda, klasik anlamda sergiler oluştururlar. Ziyaretçileri etkileyerek onlarda kalıcı bir iz bırakmayı, değiştirip geliştirmeyi amaçlar.

Dışa dönük müzeler: Müzeler kendi amaçlarından çok bulunduğu toplumun taleplerine ve tercihlerine göre sergileri oluştururlar (Zülfikar, 2020, s.83).

Müzeler sınıflandırılırken birçok faktör devreye girer. Sergileme anlayışı, konuların farklılığı, müzenin amacı, ziyaretçi hedef kitlesi, teknolojilerin kullanımı, eserlerin farklılığı, serginin açık havada veya kapalı ortamda olması gibi faktörler bunlardan bazılarıdır (Boyras, 2013, s.118-121). Sergileme çeşitlerini genel olarak bir tabloda özetlersek şu şekilde gösterebiliriz:

Tablo 2: Sergileme çeşitleri

Kaynak: Bozkurt, B. Sergi ve Sunum Teknikleri, acikders.ankara.edu.tr

Zaman Odaklı Sergiler: Zaman odaklı sergiler sürekli (uzun süreli) ve süreli olmak üzere ikiye ayrılır.

Sürekli Sergiler: Yerleşik bir yapıdadır. Üç ile on yıl arası değişen, uzun süreli veya kalıcı sergilemelerdir. Ziyaretçilerin sergiyi birkaç defa görme şansı vardır. Dünyaca ünlü müzelerden örnekler verirsek; Londra'daki National Gallery, Victoria&Albert Museum ve British Museum bunlardan bir kaçıdır. Türkiye'de ise İstanbul Arkeoloji Müzesi, Topkapı Sarayı, İstanbul Modern ve Pera Müzesidir (Ergen,2013, s.131-132).

Sürelî Sergiler: Bu sergiler geçici olup süre olarak bir günle birkaç ay arasında değişkenlik gösterir. Erbay'a göre "Sürelî geçici sergilemede yeni konular, yeni nesnelere ve yeni teknikler eserlerle birlikte sergilenir." Daha çok galerilerde bulunan süreli sergiler, aynı zamanda sürekli sergi yapan müzelerin de bazı ayrılmış bölümlerinde bulunmaktadır. Bunlar, İngiltere'nin Londra kentinde yer alan British

Museum ve Natural History Museum gibi tarih müzeleri ve Türkiye’de Topkapı Sarayı, İstanbul Modern ve Pera Müzesidir (Ergen,2013, s.131-132).

Sürelî sergiler çoğunlukla tanınmış sanatçıların (doğum ve ölüm yıldönümü) özel günlerinde, festival ve tanıtım zamanlarında düzenlenmektedir. Serginin süreci kısa olduğu için bu tarz sergilerde ziyaretçilerin dikkatini çekici, farklı sunum ve sergi teknikleri kullanılmaktadır. Sabancı Müzesi’nin getirdiği: Picasso, Salvador Dali, sergileri örnek olarak verilebilir (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri).

Mekânsız Sergiler: 20. Yüzyılda hızla değişen ve gelişen teknolojinin de etkisiyle birlikte zaman ve mekân kavramı ortadan kalkmakta, erişilebilirlik artmaktadır. Sanal sergiler ve gezici sergilerle artık birçok ziyaretçi müzelere daha kolay ulaşabilmektedir (Ergen,2013, s.133-134).

Sanal Sergiler: Dijital platformlarda yapılan bu sergiler teknolojinin gelişimine ayak uydurup, tüm sergilenecek eserlerin verilerinin internet ortamına aktarılmasıyla oluşturulur. Sanal sergiler, sanal müze, e-müze, elektronik ortam müzeleri olarak bilinen bu sergilerde, eserler hakkındaki bilgilere de ulaşmak mümkündür (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri). Türkiye’de ilk sanal müze deneyimi 1999 yılında oluşturulan Eczacıbaşı Sanal Müzesi ve 2000 yılında faaliyete geçen lebriz.com adresidir (Ergen, 2013, s.134). Londra British Müzesi, New York Metropolitan Müzesi ise, sanal müze kullanan dünyanın en önemli müzelerindedir (Okan, 2015, s.191).

Gezici sergiler: Belli bir yerde uzun süre kalmayıp, farklı bölgelerde sergi yapmak amacıyla hareket edebilecek araçlarla yapılan sergilerdir. Belirlenmiş olan tarihler içerisinde sergi açılır ve tekrar başka yerlere gitmek üzere kapanır (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri). Gezici sergilerde genellikle bir tır, bir vapur veya tren kullanılmaktadır. Örnek olarak Çanakkale 100. Yıl Gezici Müzesi verilebilir (Ergen,2013, s.133-134).

Resim 7: Çanakkale 100. Yıl Gezici Müzesi (2014)

Kaynak: <https://www.sondakika.com/haber/haber-canakkale-100-yil-gezici-muzesi-bursa-da-6366696/> Erişim tarihi: 06.03.2021

Sosyal Odaklı Sergiler: Anı/ Hatıra Sergileri: Duygusal sergileme olarak da isimlendirilen bir sergi türüdür. Erbay, izleyicilerin duygularına hitap eden sergilerin daha çok savaş, hastalık, haksızlık, felaket buluş ve kişi gibi konular olduğunu ve bunların dramatize edilerek sunulduğunu belirtmektedir. Örnek olarak İstanbul Beşiktaş'taki Deniz Müzesi, Harbiye Askeri Müzesi, Anıtkabir, Soykırım Müzesi, Şuhut Atatürk Evi'ndeki Kurtuluş Savaşı Panoraması gösterilebilir. Bu sergilerin amacı o dönemdeki insanların yaşamış oldukları zor şartları izleyiciye fotoğraf ve verilerle etkili bir şekilde yansıtmaktır (Ergen,2013, s.134-135).

Eğitim Sergileri: Genel amaç izleyiciye bilgi vermek, öğretmek olan bu sergilerde yaşam boyu eğitim vardır. Çeşitli atölye çalışmaları, eğitimler, söyleşi ve drama çalışmalarlarıyla hedef kitleye kolayca ulaşılabilir. Erbay'a göre; bu sergilerde seyirci de sergiye dâhil edilir yaşayarak öğrenme sağlanır. Örnek olarak İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Çocuk Bölümü, Bursa Hacıvat ve Karagöz Müzesi, İstanbul Erenköy'deki Oyuncak Müzesi gösterilebilir (Ergen,2013, s.135).

Eğlendirici Sergiler: Erbay, bu tür müzelerin, izleyicilerin hoşça vakit geçirebilecekleri, interaktif ortam ve sunumlarla eğlenebilecekleri keyifli yerler olduğunu dile getirmiştir. Madame Tousseau Müzeleri, Robinhood Müzesi ve Moskova Atari Müzesi, Frankfurt'taki Film Müzesi, İstanbul Üsküdar'daki Uçurtma Müzesi örnek verilebilir (Ergen,2013, s.135-136).

Eser Odaklı Sergiler: Bu sergiler eserin amacına göre, eserlerin birbirleriyle olan ilişkisine göre ve interaktif sergiler olmak üzere üç bölümde incelenmektedir.

Eserin Birbirleriyle Olan ilişkisine Göre Sergileme: Benzer eserlerin bir arada bulunduğu sergilerdir. Örnek olarak Arkeoloji Müzesi'ndeki lahitlerin bulunduğu salonlar veya İngiltere Londra'daki British Museum'da yer alan Mısır Bölümü Londra'daki National Gallery verilebilir (Ergen,2013, s.136). Eserlerin ortak yönleri bir araya getirilerek bir bütünlük sağlanır. Moda sergilerinde kostüm ve aksesuarların bir bütünlük içinde sergilenmesi bu sergilere örnek teşkil eder (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri).

İnteraktif Sergiler: Erbay interaktif sergileri şöyle tanımlamıştır: “Sözel, görsel ve işitsel etkileşimli araç ve gereçlerin kullanıldığı sergilerdir. Ziyaretçinin beş duyuyu kullanarak keşfederek, araştırarak, uygulamaya katılarak, kalıcı ve etkili öğrenmeyi sağlayan sunumlardır.” Frankfurt'taki Film Müzesi de interaktif sergiye örnektir (Ergen,2013, s.136). İnteraktif sergilerde ziyaretçiler, birebir eserle veya mekânla etkileşim halindedirler. Sergi alanının oluşmasında ziyaretçilerin büyük bir etkisi vardır. Sergi tasarımcısı ziyaretçiye göre mekânı şekillendirir ve ziyaretçileri yönlendirir (Aykut, 2017, s.237). Örnek olarak devasa görsellerin yanında dönem müziklerinin birlikte senkronize olduğu ve 2012'de gerçekleşen Van Gogh Alive Sergisi gösterilebilir (Van Gogh Alive Sergisi, 2012).

Resim 8: Van Gogh Alive Sergisi, 2012, (abdiibrahim.com.tr).

Kaynak: <https://www.abdiibrahim.com.tr/sosyal-sorumluluk/abdi-ibrahim-de-sosyal-sorumluluk/van-gogh-alive-dijital-sanat-sergisi> Erişim Tarihi: 06.03.2021

Sanatçı Odaklı Sergiler: Kişisel / Özel Sergiler: Sanatçıların kişisel hayatlarıyla da ilişkili bilgiler barındırabilen, sanatçıya özel müzelerde veya galerilerde bulunan ve sanatçının birçok eserine yer veren sergilerdir. Örnek olarak; Amsterdam'daki Van Gogh Müzesi, Barcelona'daki Miro Müzesi, Paris'teki Picasso ve Rodin Müzeleri gösterilebilir (Ergen,2013, s.137).

Retrospektif Sergiler: Bu sergiler, bir sanatçının hayatı boyunca üretmiş olduğu eserlerin kronolojik bir düzen içerisinde bir arada sergilenmesinden oluşmaktadır

(Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri). Örnek olarak Paris'te 2017 yılında açılan "Amedeo Modigliani Retrospektif Sergisi" 100 eser seçkisiyle gösterilebilir (Azer, 2017, Oggusto).

Resim 9: Amedeo Modigliani Retrospektif Sergisi

Kaynak: <https://www.oggusto.com/sanat/modigliani-retrospektifi-sergi-anlayisini-degistirecek> Erişim Tarihi: 06.03.2021

Karma Sergiler: Erbay, karma sergiyi şöyle tanımlamıştır: "Farklı akımlara, üsluplara bağlı olan ya da bağımlı ve bağımsız çalışan sanatçıların yapıtlarının bir

arada yer aldığı birden fazla sanatçının katılımına açık sergilerdir. Belirli konu, belli tema adı altında sergi açılır.” Örnek olarak Contemporary 2010, 2011; Sanat 78, Bienaller, Müzayede Sergileri (Ergen,2013, s.138).

Grup Sergileri: Erbay’a göre, belli bir sanat akımına, belli bir döneme ve belli bir tarza sahip sanatçıların bir araya gelerek oluşturdukları sergi türleridir. Örnek olarak Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Grubu, D Grubu, On’lar Grubu verilebilir (Ergen,2013, s.138).

Tasarım Odaklı Sergiler: Konulu Sergiler: Erbay, belli bir konu üzerinde çalışan sanatçıların bir araya getirdikleri farklı veya benzer tarzdaki eserlerin düzenli bir şekilde sunumudur. Örnek olarak İngiltere’deki Tate Museum (Ergen,2013, s.138). Modern Sanatlar, Klasik Sanatlar, Peyzaj, Figüratif çalışmalarını gibi konularda sergiler oluşturulabilir (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri).

Resim 10: İstanbul Oyuncak Müzesi

Kaynak: <https://istanbuloyuncakmuzesi.com/> Erişim Tarihi: 06.03.2021

Bağlamsal Sergiler: Erbay, bu tasarım odaklı sergilerin birden fazla konuda çapraz bir sergileme anlayışıyla oluşturulan ve ziyaretçilerin sergiyi farklı yönlerden izlemesine olanak tanıyan sergiler olduğunu belirtmiştir. Örnek olarak; “Great Masters” sergisi. 2012 yılında Tophane-i Amire Binasında yer alan bu sergide sanatçılar, farklı dönemlerin kıyaslanmasıyla ele alınmışlardır (Ergen,2013, s.139).

Karmaşık Sergiler: Erbay'ın da dediği gibi, çok fazla konu, çeşitli tip ve ebatta eserin bulunduğu ve bunların birbirleriyle olan etkileşimlerinin de düşünülerek tasarlandığı sergilerdir. Örnek olarak; tarihi ören yerleri, bienal ve enstelasyon sergileri buna örnektir (Ergen,2013, s.139).

İdeolojik/ Politik Sergiler: Belli bir fikir ve düşünceye sahip kişilerle ilgili tasarlanmış olan sergilerdir. Örnek olarak; Savaş Müzeleri, Askeri Müzeler gösterilebilir (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri).

Keşfedici Sergiler: İstanbul UFO Müzesi, Londra'daki Natural History Museum ve Gaziantep'teki Zeugma Müzesi bu tür sergilere örnek verilebilir. Erbay, hedeflenen bir amaç doğrultusunda hikâyeyi anlatan ve öğreten; öğretme merkezli sergiler olduğunu belirtmektedir. Alışılmışın dışında bir tasarımla sunulan ve ziyaretçilerin verilen bilgilerle kendi düşünce yapılarını birleştirerek bir çıkarımda bulunmalarını sağlayan sergilerdir. Bu tür sergilerde etiket, tanıtım metinleri, tematik ve kronolojik sıralamalarla sunulmaktadır (Ergen,2013, s.139).

Yerinde Sergiler: Eserlerin tesadüfen insanlar tarafından çıkarıldığı, keşfedildiği alanlarda sergilendiği ve koruma altına alındığı sergilerdir. Antik kalıntı, eski yerleşim yerleri, eski köyler ve şehirler, ören yerleri bu kapsamdadır. Örnek olarak Efes, Truva Antik Şehri, doğal koruma altındaki orman alanlarından Manyas Kuş Cenneti ve Nemrut Dağı gösterilebilir (Bozkurt, Sergi ve Sunum Teknikleri). İspanya'da Gaudi tarafından yapılan Battlo Evi (Casa Batlo) içerisinde Battlo ailesine ait fotoğraf ve dönemin eşyalarının da bulunduğu sergi, Unesco tarafından halka açılmıştır ve yerinde gezilebilir sergileme türüne örnek verilebilir (Ergen,2013, s.140).

Koleksiyoner Odaklı Sergiler: Koleksiyonerler kendi ilgi alanlarına ve ekonomik güçlerine göre sergiler oluşturmaktadır. Bu bazen müzelerde, bazen galerilerde veya kendi yaptırdıkları özel yapılar içerisinde gerçekleşmektedir. Guggenheim Müzeleri, İstanbul'da Sütlüce'deki Rahmi Koç Vakfı Müzesi, Pera'daki Pera Müzesi, Karaköy'deki İstanbul Modern ve Üsküdar'daki Uçurtma Müzesi bu sergilere örnektir. Barış Manço, Sunay Akın, Ömer Kocabeyoğlu, Oya Eczacıbaşı, Suna İnan Kıraç, Türkiye'de sayılı koleksiyonerler arasındadır. Bankalar arasında Merkez Bankası, Yapı Kredi Bankası, İş bankası büyük bir koleksiyona sahiptir. Akbank ve Garanti Bankası'nın sanat galerileri vardır (Ergen,2013, s.141-142).

İKİNCİ BÖLÜM

MODERN MÜZECİLİK

2.1. Dünyada Modern Müzecilik

Dünyada her alanda olduğu gibi müzelerde de yeni bir çağ, yeni bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Atasoy'a göre geçmişte müzeler yalnızca biriktirme, koruma ve sergileme amacıyla oluşturulmuş koleksiyonlardan ibaretken, 18. yy dan sonra değişime uğramış, soyluların ve kraliyetin elinde bulunan koleksiyonlar artık gerçek bir müze ortamında halka sunulmaya başlanmıştır. Günümüzde ise müzeoloji adıyla ayrı bir bilim dalı olarak kabul edilmektedir (Keleş, 2010).

Vikipedi 'de Müzeoloji 'nin tanımı şu şekilde yapılmıştır: *“Müzelerin düzenlenmesi, barındırdıkları eserlerin korunması ve sergilenmesi konularıyla ilgilenen bilim dalıdır.”* (Müzeoloji, Vikipedi, 2021).

Erbay'a göre, modern müzecilikte teknoloji ve iletişim kavramı önem kazanmaktadır. Rehber eşliğinde müze ziyaretleri, film gösterimleri, seminerlerin düzenlenmesi, uygulamalı atölye çalışmaları gibi iletişimi artırıcı ve eğlenceli faaliyetlerle müzeler daha keyifli bir ortama dönüşmektedir. Teknolojinin gelişimiyle birlikte sergilerde simülasyon, dokunmatik ve interaktif sistem yapıları kullanılarak sergilerin insanlar için daha cazip bir hale getirilmesi sağlanmaktadır. Müzelerde yapılacak olan etkinlikler için hazırlıklar planlı ve programlı bir şekilde yapılmakta etkinlik takvimleri düzenlenmektedir. Radyo, televizyon, afiş, broşür gibi basım yayın hizmetlerinden yararlanılmaktadır (Altunbaş, Özdemir, 2012, s.6).

15. yy 'da Floransa'da Büyük Cosimo tarafından yaptırılan, içinde Medici Ailesi'ne ait koleksiyonların olduğu Medici Palazzo Avrupa'nın ilk modern müzesi sayılmaktadır. Medici Ailesi sanata ve sanatçıya destek olmasıyla da dikkat çekmektedir. 16. yy 'da Medici Ailesine ait koleksiyonların artmasıyla, eserler Uffizi Galerisi'ne taşınmıştır. Tarihte ilk sanat galerisi olarak geçen Uffizi Galerisi, koleksiyonların ilk defa farklı kategorilere ayrılması ve kronolojik olarak sıralanmasıyla da önem arz etmektedir. Bu kategoriye göre heykeller, vazolar, tablolar, panolar ayrı ayrı sergilenmektedir (Zülfikar, 2020 s.11). Tüzün'e göre, Uffizi

Müzesi'nde eserlerin restorasyon konservasyon işleri ziyaretçilere açık camlı bir ortamda yapılmaktadır. Eserlerin nerede ve hangi aşamardan geçtiğini göstermek için ziyaretçilerin böyle bir ortamı görmesi sağlanmaktadır. Böylece ziyaretçilerin itina ile üzerlerinde çalışılan eserlerin değerinin anlaşılması sağlanmaktadır. Aşamalardaki zorluklarla ziyaretçilere bir mesaj verilmektedir (Altunbaş, Özdemir, s.9).

Resim 11: Uffizi Sarayı, Floransa.

Kaynak: <https://www.uffiziticket.com/uffizi-gallery-useful-tips/> Erişim Tarihi: 06.03.2021

Resim 12: Uffizi Galerisi / Floransa

Kaynak: https://blog.biletall.com/evinizden-gezebileceginiz-360-sanal-muzeler#Uffizi_Galerisi_Floransa Erişim Tarihi: 06.03.2021

17. yy ‘da ise dünyanın ilk Üniversite Müzesi olan Ashmole Müzesi açılmıştır. Bir koleksiyoner olan Elias Ashmole tüm koleksiyonunu Oxford Üniversitesi’ne bağışlamış, böylece ilk resmi müzenin, ilk halk müzesinin temelleri atılmıştır (Kepçe, 2010, s.141).

Resim 13: Ashmole Müzesi

<https://www.free-city-guides.com/oxford/ashmolean/> Erişim Tarihi: 06.03.2021

18. yy’ da müzeler artık yalnızca soylulara değil halka da hitap etmektedir. Müzelerde sergilenecek olan eserler için kayıtlar tutulup arşiv oluşturulmaktadır. Eserlerin sunumu ve arşivi bir takım değerlendirmelerden sonra yapılmaktadır. Modern çağın en önemli adımlarından biri de İngiltere’de açılan ilk halk müzesi British Museum olmuştur. Fransız Devrimi’nden sonra Paris’te modern müzenin en iyi örneklerinden biri, ve ilk “Ulusal Müze” olarak anılan Louvre Müzesi açılmıştır (Zülfikar, 2020 s.14).

18. - 19. yüzyıllarda artık evrensel bir nitelik kazanan müzeler, yaşanılmış olan medeniyeti yansıtmak için çabalamaktadırlar. Farklı kültürleri, farklı sanatları aynı ortam içerisinde sergileme amacı taşımaktadır. Tarihi, kültürü, sanatı yansıtan bu

müzeler artık belirli kişilere özel olmaktan çıkıp, her kesimden insanı ilgilendiren evrensel bir pozisyona gelmiştir. Bu dönemdeki en evrensel müze ise “Louvre Müzesi” olmuştur (Okan, 2015, s.189).

Vedat Keleş’e göre dört çeşit modern müzecilik anlayışı bulunmaktadır. Bunlar;

- Sanal Müze
- Dokunulabilir Müze
- Mobil Müze
- Vakıf Müzeciliği

Sanal müze kavramı modern müzeciliğin en önemli yaklaşımlarından biri olmaktadır. Teknolojinin tüm olanaklarından faydalanarak dünyanın her yerindeki ziyaretçilerin müzelere erişim imkânını sağlamaktadır. Kısa zamanda, hızlı bir şekilde birçok ziyaretçiye ulaşarak insanlarla iletişimini güçlendirmektedir. Müzenin sahip olduğu eserleri dijital ortam üzerinden sergileyerek insanlarla olan mesafeyi azaltmaktadır. Londra British Museum ve New York Metropolitan Museum, sanal olarak sergi yapan müzeler arasında yer almaktadır.

“Philadelphia Lütfen Dokun” müzesi, dokunulabilir müzeye örnek olarak verilmektedir. Atasoy, çocuklar için seyyar sandıklarda taşınan müze eserlerinin kopyalarıyla çocukların oynayarak öğrendiğini dile getirmektedir. “Philadelphia Girişimi” adı altındaki bu etkinlikle insanların sosyal ve ekonomik anlamda hayatlarını etkilemektedir.

Müzelerdeki sergilere, etkinliklere, söyleşilere, seminerlere, atölye çalışmalarına gitme imkânı olmayıp, telefon ve tablet gibi mobil cihazlar aracılığıyla müzelere erişim “Mobil Müze” olarak tanımlanmaktadır.

“Smithsonian Institute” Smithson ailesinin yaptığı bağışlarla kurulan Vakıf Müzeciliğinin dünyadaki sayılı örneklerinden biri olmaktadır. Her yıl milyonlarca insanın ziyaret ettiği müze başka alanlarıyla bir kompleks niteliğindedir (Keleş, 2010 s.6 -7). Smithsonian Enstitüsü içerisinde 19 müze, Ulusal Hayvanat Bahçesi, 9 Araştırma Tesisi ve kütüphaneler bulunmaktadır (Cook, 2019 s.27).

Karadeniz'e göre, 20. yy 'da post modernizm akımının etkisiyle sosyal, kültürel, eğitsel, teknik, iletişim gibi birçok alanda müzeler kendilerini yenilemiştir. Modern müzeler, tarihine sahip çıkan, değerlendiren, özgürlükçü, yenilikçi, toplumla iletişimini güçlendiren, insan haklarını içinde barındıran, toplumun her kesimine hitap eden kurumsal yapılara dönüşmüştür (Zülfikar, 2020 s.18).

2.1.1. Dünyadan Modern Müze Örnekleri:

Louvre Müzesi:

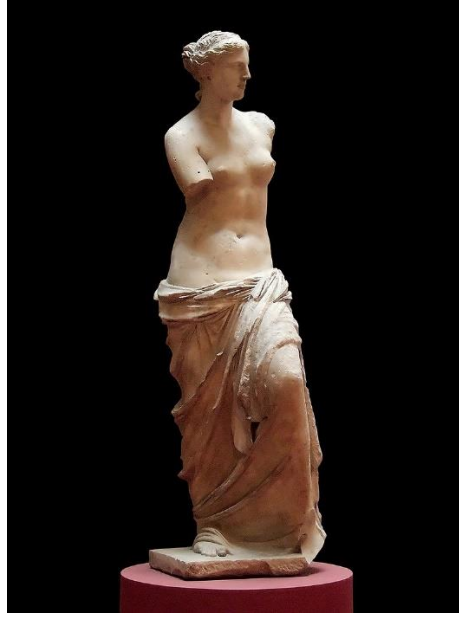
Dünyanın en büyük müzelerinden biri olan Louvre Müzesi 13.yy'da inşa edilmiştir, 14. yy' da kraliyet merkezi olmuştur. Fransız İhtilali sonrasında 1793'te müze olarak kullanılmaya başlanmıştır. 380 bin obje, 35 bin sanat eseri, kütüphanesi ve laboratuvarı olan Louvre Müzesi yedi bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde Mısır sanatı, Doğu sanatı, Yunan sanatı, resim, heykel, desen gibi sanatlar sergilenmektedir (Yavuz,2010 s.140). Bu müzede, Leonardo da Vinci'nin "Mona Lisa" tablosu, Antik Yunan heykeli olan "Milo Venüsü", Yunan mitolojisi zafer tanrıçası Semadirek Kanatlı Zaferi gibi önemli eserler sergilenmektedir (Her sanatseverin mutlaka gezmesi gereken 10 sanat müzesi).

İlk kamusal müze özelliği taşıyan müzenin avlusunda mimar I.M.Pei tarafından oluşturulan "Louvre Piramidi" bulunmaktadır (Artun, 2006).

Resim 14: Louvre Müzesi avlusu ve piramidi.

Kaynak:https://tr.wikipedia.org/wiki/Louvre_M%C3%BCzesi#/media/Dosya:Louvre_Museum_Wikimedia_Commons.jpg. Erişim Tarihi: 06.03.2021

Resim 15: Milo Venüsü, Wikipedi

Kaynak:https://tr.wikipedia.org/wiki/Milo_Ven%C3%BCs%C3%BC#/media/

Dosya:[Aphrodite of Milos.jpg](#) Erişim Tarihi: 06.03.2021

Resim 16: Mona Lisa tablosu

Kaynak:[https://tr.wikipedia.org/wiki/Mona_Lisa#/media/Dosya:Mona_Lisa,](https://tr.wikipedia.org/wiki/Mona_Lisa#/media/Dosya:Mona_Lisa,_by_Leonardo_da_Vinci,_from_C2RMF_retouched.jpg)

by Leonardo da Vinci, from C2RMF retouched.jpg Erişim Tarihi: 06.03.2021

Modern Sanat Müzesi (MoMA): New York'ta bal mumu heykeltıraşı Maria Tussaud tarafından 1835 yılında kurulmuş olan Modern Sanat Müzesi özel bir müzedir. Tussauds Müzeleri olarak da bilinen ve dünyanın birçok yerinde açılan müzeler bir müze zinciri olarak karşımıza çıkmaktadır. Londra'daki şubesi ise en çok ziyaretçi kabul eden müzeler arasındadır (Yavuz,2010 s.134).

Hollywood, Las Vegas, Nashville, New York, Orlando, San Francisco, Washington, Amsterdam, Berlin, Blackpool, İstanbul, Londra, Prag, Viyana, Bangkok, Delhi, Dubai, Hong Kong, Pekin, Singapur, Şanghay, Tokyo, Vuhan, Sidney gibi şehirlerde yirmi dört şubeden oluşmaktadır (Madame Tussaunds, 2021).

Bu müzedeki en ünlü eserler Albrecht Dürer'e ait "Âdem ile Havva" oyma baskısı, Van Gogh'un "Yıldızlı Geceler" tablosu, Salvador Dali'nin "Belleğin Azmi" tablosu (Her sanatseverin mutlaka gezmesi gereken 10 sanat müzesi).

Resim 17: New York'ta Madame Tussauds Balmumu Müzesi

Kaynak:

https://en.wikipedia.org/wiki/Madame_Tussauds#/media/File:Madame_Tussauds_NYC.jpg Erişim Tarihi: 06.03.2021

Resim 18: New York Modern Sanat Müzesi (MOMA)

Kaynak: <https://www.muzebileterleri.com/bilet/abd/new-york/new-york-modern-sanat-muzesi-moma/> Erişim Tarihi: 06.03.2021

Bilbao Guggenheim Müzesi: Mimar Frank Gehry tarafından 20. yüzyılda cam, taş ve titanyum kullanılarak tasarlanan Bilbao Guggenheim Müzesi sıra dışı mimari yapısıyla dikkat çekmektedir. İspanya'nın Bilbao şehrinde bulunan Guggenheim Müzesi yapısı itibariyle içerisindeki sanat eserlerinin bile önüne geçmektedir. Dünyaca ünlü olan yapının farklı biçimi ve cephesi ile "Bilbao Etkisi" yarattığı söylenmektedir (Zülfikar,2020 s.35-36).

Bilbao etkisi, kentteki kültürel yaşamın ve şehrin hızlı değişiminin kavramsal ifadesi olarak tanımlanmaktadır (Akbulut, M.T.; Akbulut, D.E., 2008).

Dünyanın farklı yerlerinden gelen sanatçılara ev sahipliği yapan müze, mekâna uygun, büyük ölçekli eserlerle de adından söz ettirmektedir. 1997 yılında açılmış olan sergide Richard Serra'nın 340 metre boyundaki Snake (Yılan) adlı çalışması bulunmaktadır (Dünyanın en iyi 10 çağdaş sanat müzesi, 2018).

Resim 19: Richard Serra'nın 340 metre boyundaki Snake (Yılan)

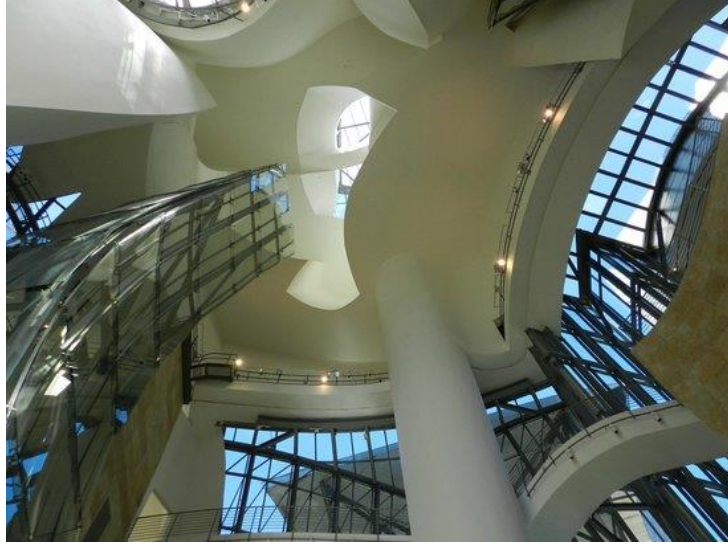
Kaynak: <https://www.guggenheim.org/artwork/3> Erişim Tarihi: 07.03.2021

Müzenin açılışında sergilenen Snake, 180 ton ağırlığında üç adet kıvrımlı çelik şeritten oluşmaktadır (guggenheim.org Erişim tarihi: 07.03.2021).

Resim 20: Bilbao Guggenheim Müzesi

Kaynak: <http://scrumpdillyicious.blogspot.com/2014/05/frank-gehrys-iconic-bilbao-guggenheim.html>

Resim 21: Guggenheim Müzesi iç görünüm.

Kaynak: https://www.tripadvisor.com.tr/LocationPhotoDirectLink-g187454-d190276-i123711673-Guggenheim_Museum_Bilbao-Bilbao_Province_of_Vizcaya_Basque_Country.html Erişim Tarihi: 07.03.2021

Tate Modern Müzesi: 2000 yılında Londra’da açılmış olan Tate Modern Müze’si daha önce elektrik üretim istasyonu olarak kullanılan binadan dönüştürülmüştür. Ulusal ve uluslararası modern sanat müzesi olan Tate Modern, 1897 yılında Henry Tate tarafından kurulmuş olan müze ulusal ve uluslararası yapısıyla İngiliz sanatını sergilemektedir. Şehrin kültürünü değiştiren müze “kimin şehri kimin kültürü” sloganıyla yerini sağlamlaştırmaktadır. Beklenenin üzerinde ziyaretçi kapasitesi olan müze toplumu sanatla bütünleştirmeyi amaç edinmektedir (Yeni Tate Modern’i Açılış Günlerinde Rekor Sayıda İnsan Ziyaret Etti, 2016).

70 bin sanat eserini barındıran müze, dört ayrı mekândan oluşmaktadır. Mutlaka görülmesi gereken sanatçılar arasında Anish Kapoor da bulunmaktadır (Dünyanın en iyi 10 çağdaş sanat müzesi, 2018).

Resim 22: Tate Modern Müze'si, Londra.

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Tate_Modern Erişim Tarihi: 06.03.2021

Resim 23: Tate Modern Müze'si, iç görünüm, The New York Time

Kaynak: <https://www.nytimes.com/2006/11/01/arts/design/01tate.html> Erişim Tarihi: 07.03.2021

2.1.2. Türkiye'de Modern Müzecilik:

Ülkemizde modern müzeciliğin başlangıcı 20. yüzyıl sonlarında teknolojinin de gelişimiyle gerçekleşmiştir. Klasik anlamda müzecilik, artık dikkat çekici sunum teknikleriyle, elektronik sistemlerle, eğitici ve öğretici faaliyetlerle, etkinliklerle yerini modern müzelere bırakmıştır. Bu değişimle, izleyicilerin eserlerle ve müzeyle biraz

daha yakınlaşması sağlanmıştır. Müzede izleyici pasif konumdan aktif konuma geçmiştir. Teknolojideki ilerlemeler sayesinde insanlar artık sanal müzelere yönelmekte dünyanın çeşitli yerlerindeki müzeleri kolayca ziyaret edebilmektedir. Modern müzecilik kavramıyla yaşanan kapsamlı değişiklikler Türk müzeciliğinde de görülmektedir. Belediyelere, özel kişi ya da kurumlara ait olan modern müzelerin sayısı ülkemizde henüz yeterince bulunmamaktadır (Altunbaş, A.; Özdemir, Ç. 2012, s.1-2).

Kültür ve turizmin en önemli öğelerinden olan müzeler, ülkemizde 19. yy. 'ın sonlarında kurumsallaşmaya başlanmış, Cumhuriyet döneminde gelişim göstermiştir. Atasoy'a göre, arkeolog, müzeci ve ressam olan Osman Hamdi Bey, Aya İrini Kilisesi'ndeki müzeye görevlendirildikten sonra Çinili Köşk'ü, Eski Şark Eserleri Müzesi'ni yenilemiş, İstanbul Arkeoloji Müzelerini, eski adıyla Güzel Sanatlar Okulu'nu oluşturmuş ve modern müzeciliğin ülkemizdeki gelişimine katkıda bulunmuştur (Kervankiran, 2014, s. 356).

2.1.2.1.Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müzeler

İstanbul Arkeoloji Müzeleri: Arkeoloji Müzesi, Eski Şark Eserleri Müzesi ve Çinili Köşk Müzesi olarak üç ayrı mekânla oluşturulmuştur. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Osmanlı İmparatorluğu zamanında farklı medeniyetlere ait eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Fatih Sultan Mehmet döneminde Aya İrini Kilisesi'nde toplanan arkeolojik ve kültürel eserlerin sergilemesi için yeterli alanın olmaması sebebiyle İstanbul Arkeoloji Müzeleri oluşturulmuştur.

Çinili Köşk ise bu komplike yapıların en eskisi olarak MÖ.1472'de karşımıza çıkmaktadır. Bu müzede daha çok çini ve seramik eserler sergilenmektedir.

Eski Şark Eserleri Müzesi 1883 yılında Osman Hamdi Bey zamanında Sanayi Nefise Mektebi olarak oluşturulmuştur (muze.gov.tr, İstanbul Arkeoloji Müzeleri).
Erişim Tarihi: 07.03.2021

Resim 24: İstanbul Arkeoloji Müzeleri

Kaynak: <https://muze.gov.tr/urun-detay?CatalogNo=WEB-IAR01-01-008>

Erişim Tarihi: 07.03.2021

Resim 25: Çinili köşk iç görünüm

Kaynak : <https://seyahatdergisi.com/wp-content/uploads/2015/09/Cinili-Kosk-Resimleri-04.jpg> Erişim Tarihi: 07.03.2021

Resim 26: Eski Şark Eserleri Müzesi

Kaynak: <https://muzeler.org/eski-sark-eserleri-muzesi> Erişim Tarihi: 07.03.2021

2.1.3. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına Bağlı Müzeler

Milli Saraylar İdaresi Başkanlığının resmi web sitesindeki tanımı şu şekildedir: “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı’na bağlı saray, köşk, kasır, müze ve tarihi fabrikaların, uluslararası müzecilik ve konservasyon standartlarına uygun olarak idaresi, bakımı, onarımı, restorasyonu ve müze olarak işletilmesi ile görevlidir.” Topkapı sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı ve Yıldız Sarayı mevcut olan milli saraylarımızdır. İhlamur Kasrı, Küçüksu Kasrı, Beykoz Mecidiye Kasrı, Aynalıkavak Kasrı ve Maslak Kasırları ise milli kasırlarımızdır. Yalova Atatürk Köşkü, Florya Atatürk Köşkü, Filizli Köşk milli köşklerimizdir. Yıldız Porselen Fabrikası ile Hereke İpekli Dokuma ve Halı Fabrikası milli saraylar idaresi başkanlığına bağlı fabrikalardır. Bir kültür değeri olan bu yapıların korunması, yenilenmesi, aslına sadık kalınarak onarımı ve ziyarete sunulması Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı’nın görev ve sorumluluğundadır (Milli saraylar idaresi başkanlığı, 2021).

Resim 27: Topkapı Sarayı girişi

Kaynak: <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/topkapi-sarayi-nerede-topkapi-sarayi-tarihi-ve-ozellikleri-hakkinda-bilgi-41513571> Erişim Tarihi: 08.03.2021

Resim 28: Ihlamur Kasrı, Merasim Köşkü

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ihlamur_Kasrı Erişim Tarihi: 08.03.2021

Resim 29: Florya Atatürk Köşkü

Kaynak: <https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/brosurler/Florya-2014.pdf>

Erişim Tarihi: 08.03.2021

Resim 30: Yıldız Porselen Fabrikası

Kaynak: <https://www.millisaraylar.gov.tr/fabrikalar/yildiz-cini-fabrika-i-humayunu> 08.03.2021

2.1.4. İstanbul Büyükşehir Başkanlığına Bağlı Müzeler

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına bağlı müzeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Yerebatan Sarnıcı
2. Tanzimat Müzesi
3. Miniatürk Müzesi
4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kont Szechenyi İtfaiye Müzesi
5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şişli Atatürk Müzesi
6. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Aşyan Müzesi

7. İSKİ Su Medeniyetleri Müzesi - Terkos Pompa
8. İSKİ Su Medeniyetleri Müzesi Cendere Hamidiye Pompa İstasyonu
9. Tekfur Sarayı Çini Müzesi
10. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Müzesi (Depo)

Resim 31: Yerebatan Sarnıcı

Kaynak: <https://www.yerebatan.com/> 08.03.2021

2.1.5. Üniversitelere Bağlı Müzeler

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre üniversitelere bağlı olan müzeler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. İstanbul Rıdvan Çelikel Arkeoloji Müzesi
2. İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kulesi Anıt Müzesi
3. II. Bayezid Türk Hamam Kültürü Müzesi
4. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Jeoloji Müzesi
5. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi
6. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Tarihi Müzesi
7. Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi
8. İstanbul Üniversitesi Türk Eczacılık Tarihi İhtisas Müzesi (Kaynak: (İstanbul İl Kültür Turizm Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na ve üniversitelere bağlı müzeler, 2021).

Resim 32: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi

Kaynak: <http://www.radikal.com.tr/hayat/istanbulun-yeni-bir-resim-muzesi-oldu-1182157/> Erişim tarihi: 08.03.2021

2.1.6. Millî Savunma Bakanlığına Bağlı Müzeler

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı olan müzeler şu şekilde gösterilmiştir:

1. Hava Kuvvetleri Müzesi
2. Deniz Müzesi
3. Harbiye Askeri Müzesi
4. Florence Nightingale Müzesi (Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı müzeler, 2021).

Resim 33: Florence Nightingale tarafından ilk tedavisi yapılan yaralı bir asker, Florence Nightingale Müzesi

Kaynak: <https://kirimsavasi.com/yazi/florence-nightingale-muzesi-istanbul> Erişim tarihi: 08.03.2021

2.1.7. Özel Müzeler

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre özel müzeler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Adalar Müzesi
2. 500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi
3. Ayşe ve Ercüment Kalmık Müzesi
4. Arnavutköy Yerel Tarih Müzesi
5. Basın Müzesi
6. Çatalca Mübadele Müzesi
7. Çatalca Özel Delta Teknoloji Müzesi
8. Özel Çikolata Müzesi
9. Darüşşafaka Müzesi
10. Doğa ve Bilim Müzesi
11. Florya Model Uçak ve Tarih Müzesi
12. Haluk Perk Müzesi
13. Hanım Sultanlar Müzesi
14. Hilye-i Şerif ve Tesbih Müzesi
15. Hisart Canlı Tarih Müzesi
16. Intercity Otomobil Müzesi
17. İstanbul PTT Müzesi
18. İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği Müzesi
19. İstanbul Lale Vakfı Müzesi
20. İstanbul Modern Sanat Müzesi
21. Türkiye İş Bankası Müzesi
22. Kazım Karabekir Paşa Müzesi
23. Madame Tussauds Balmumu Müzesi
24. Masumiyet Müzesi
25. Okçular Tekkesi Müzesi
26. Orhan Kemal Müzesi
27. Osmanlı Bankası Müzesi

28. Beşiktaş Jimnastik Kulübü Müzesi
29. Pera Palas Atatürk Müzesi
30. Rahmi M. Koç Sanayi Müzesi
31. Rezzan Has Haliç Kültürleri Müzesi
32. Sadberk Hanım Müzesi
33. Sait Faik Abasıyanık Müzesi
34. Sakıp Sabancı Müzesi
35. Santral İstanbul Enerji ve Çağdaş Sanatlar Müzesi
36. Pera Müzesi
37. İstanbul Oyuncak Müzesi
38. Türvak Sinema ve Tiyatro Müzesi
39. T.C.D.D. İstanbul Demiryolu Müzesi
40. Yahya Kemal Beyatlı Kent Müzesi
41. Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi
42. Aydınlatma Isıtma ve Çeşitli Koleksiyonlar Müzesi
43. İllüzyon Müzesi
44. Demokrasi ve Özgürlükler Adası Müze Kompleksi
45. Ekslibris Müzesi
46. Masal Müzesi
47. Su Müzesi (Özel müzeler, 2021).

Resim 34: Sadberk Hanım Müzesi

Kaynak: <http://ilhanucer.blogspot.com/2014/02/sadberk-hanim-muzesi.html>

Erişim tarihi: 08.03.2021

2.1.8. Vakıflar Genel M¼d¼rl¼ğ¼ne Bağlı M¼zeler

K¼lt¼r ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel M¼d¼rl¼ğ¼'ne bağlı olan m¼zeler şu şekilde listelenmektedir:

1. Akaretler Mustafa Kemal M¼zesi
2. T¼rk inşaat ve Sanat Eserleri M¼zesi
3. T¼rk Vakıf Hat Sanatları M¼zesi
4. Halı m¼zesi
5. Kilim ve D¼z Dokuma Yaygılar M¼zesi (K¼lt¼r ve Turizm Bakanlığı

Vakıflar Genel M¼d¼rl¼ğ¼'ne bağlı m¼zeler, 2021).

Resim 35: Halı M¼zesi

Kaynak: <https://blog.turkishairlines.com/tr/istanbulun-muzeleri/> Erişim tarihi:
08.03.2021

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİ MEDYA TEKNOLOJİLERİ VE PANDEMİNİN MÜZELERE ETKİSİ

3.1. Kavramsal Olarak Yeni Medya

Yeni medya kavramına giriş yapmadan önce, medya kavramının tanımını üzerinde durmakta fayda vardır. Latince bir sözcük olan medya kavramı, “orta, ara” anlamında kullanılan “medium” kelimesinden gelmektedir. İngilizce’de “mass media” olarak açıklanmakta olan bu terim, Türkçe’de “kitle iletişim araçları” olarak karşılığını bulmaktadır (Kozan, 2019, s.16).

Geleneksel medya gazete, dergi, radyo, televizyon, telgraf ve telefon gibi iletişim araçlarından oluşmaktadır (Kozan, 2019, s.18).

Manovich, 21. yy. ‘da gelişen teknolojiyle birlikte dijitalleşme ve bilgisayar ağları üzerinden internet, web siteleri, multimedya, CD-Rom, DVD’ ler ve sanal gerçeklik gibi kavramlardan bahsetmiştir. Yeni Medya’nın tanımı için bu kavramları yeterli bulmayan Lev Manovich, bunların üzerinde tekrar durup düşünerek Yeni Medya kavramının sorgulanmasına öncülük etmiştir. Yeni Medya’nın sorgulanmasında bilgisayar programlarıyla hazırlanmış 3D animasyon, fotoğraf düzenleme, reklam tasarımları ve dijital ortamda olan tüm yaratıların da gözden geçirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Manovich yeni medyanın web siteleri, bilgisayar metinleri, e- kitaplar, dijital fotoğraf ve videolar gibi ortamları kapsadığını, basımı yapılmış fotoğraf ve metinlerin Yeni Medya kapsamına girmediğini belirtmiştir (Sağlamtimur, 2017).

Yeni Medya’nın nelere katkısı olduğunu W. Russell Neuman şöyle özetlemektedir;

- Coğrafi anlamda mekân ve mesafe algısının ortadan kaldırmaktadır.
- İnsanların birbirleriyle olan iletişimini arttırmaktadır.
- İletişimin hızı konusunda artış yaşanmaktadır.
- Etkileşimli iletişim ortamı sağlamaktadır.

İletişimin farklı şekillerde ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır (Yeni Medya, 2021).

3.1.1. Yeni Medyanın Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci

Thompson, yeni medya kavramının 1970'li yıllarda ekonomi, politika, sosyoloji, psikoloji gibi farklı dallarda bilimsel araştırmalar yapan bilim insanları tarafından ortaya çıkarıldığını belirtmektedir. Tarihsel süreçte bu kavram, teknolojinin de gelişimiyle farklı boyutlarda değerlendirilmeye başlanmıştır (Kozan, 2019, s.25).

Teknolojinin gelişmesi ve değişmesi, iletişimin farklı boyutlara taşınması 2000'li yılların “yeni medya çağı” olarak adlandırılmasını sağlamıştır. Küreselleşmeyle birlikte kitle iletişimi hız kazanmış ve değişmiştir. Bireyler internetin sunduğu iletişim araçlarından, sosyal medya üzerinden haber okumakta, yorum yapmakta ve paylaşmaktadır (Kırık, 2017, s.233).

Bilginin teknoloji üzerinden güvenli ve hızlı bir şekilde iletilmesi için sayısal olarak işlenmesi, arşivlenebilmesi ve aktarılabilmesi gerekmektedir. Bilgisayar tabanlı ağlarla, teknik bir dil olan web 01 ikili kodlarıyla ses, görüntü ve yazılar sayısallaşmış, iletişiminin hizmet kalitesi artırılmıştır (Kozan, 2019, s.59-60).

3.2. Müzelerde Teknolojinin Kullanımı ve Dijitalleşme

Müzeler 18. yy' ın sonunda eserlerin sergilendiği, korunduğu ve arşivlendiği tarihsel ve kültürel yapılar haline gelmiştir. Çağdaş müzeciliğin başlamasıyla müzeler evrensel bir boyut kazanmıştır ve dijitalleşmiştir. Yeni müzecilik anlayışıyla etkileşimli ortamlar oluşturulmuştur (Bostancı, 2019, s.34).

Teknolojinin gelişimi müzeleri de etkilemiştir. Geleneksel müzecilikteki eser, sunum, mekân anlayışı yerini yeni sunum yöntemlerine bırakmaktadır. Teknolojinin etkisiyle bilginin, kültürün geniş kitlelere hızlıca ulaşımı sağlanmaktadır. Ziyaretçiler müzenin bir parçası olarak deneyim kazanmakta, eğitim almakta ve eğlenmektedirler (Doğan, 2018).

3.2.1. Sanal Müze

Müzeler, teknolojinin ve çağın getirdiği özelliklere uyum sağlayarak dijital ortama aktarılmıştır. Sergiler, tanıtımlar, koleksiyonlar, uzaktan eğitimler, etkinlikler artık dijital ortamda yapılmaktadır. Ziyaretçiler bu yenilikçi yaklaşımla iletişim kurmakta, bilgilenmekte ve deneyim kazanmaktadır. Ziyaretçiler dünyanın neresinde

olursa olsun, müzelere bir tıkla erişim imkânına sahip olmaktadır. Farklı hedef kitlelerle izleyicilerin ilgisi çekilmekte ve çeşitliliği sağlanmaktadır. Dijital platforma aktarılan müze eserleri, mikro galeri, web sitesi ve sanal müze uygulamalarıyla ziyaretçilere aktarılmaktadır. Müzeye ilişkin dijital oyunlar, müze içi ve eserler hakkındaki bilgiler, sergilemeyi zenginleştiren dijital uygulamalar sanal müze içerisinde bulunmaktadır (Karadeniz, 2020).

Sanal ortamlar izleyiciye farklı bir deneyim kazandırmakta, eğlenceli ve eğitici bir ortam sunmaktadır. Günümüz müzeciliğinde önemli bir yere sahip olan sanal müzeler ziyaretçilerin keyifli bir ortamda öğrenmesini de sağlamaktadır. Dewailly, bazı araştırmalarda sanal müzenin gerçek müzenin yerini tutamayacağını, ziyaretçilerin gerçek müzeye gitmeden önce hazırlık yapılması için, bir araç olarak sanal müzeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Sanal müzede mekân ve zaman kavramının sınırlılığı ortadan kalkmaktadır (Sürme, Atılğan, 2020 s. 1797).

Türkiye’de T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün <https://sanalmuze.gov.tr/> adresinden Türkiye’nin birçok yerindeki müze sanal olarak gezilebilmektedir. Bunlar pandemi döneminde eklenen sanal müze ve ören yerleri ile birlikte 33 adettir.

- Kurtuluş Savaşı Müzesi- Ankara
- Cumhuriyet Müzesi – Ankara
- Efes Müzesi-İzmir
- Troya Müzesi-Çanakkale
- Anadolu Medeniyetler Müzesi-Ankara
- Gazi Müzesi-Samsun
- Göbeklitepe Ören Yeri-Şanlıurfa
- Etnoğrafya Müzesi-Ankara
- Antalya Müzesi-Antalya
- Boğazköy Müzesi-Çorum
- Arkeoloji Müzesi-Gaziantep
- Zeugma Müzesi-Gaziantep
- Çorum Müzesi-Çorum
- Şanlıurfa Müzesi-Şanlıurfa

- Adana Müzesi-Adana
 - Arkeoloji Müzesi-Hatay
 - Van Müzesi-Van
 - Göreme Açık hava Müzesi-Nevşehir
 - Ihlara Vadisi-Aksaray
 - Hattuşa Ören Yeri-Çorum
 - Atatürk Müzesi-İzmir
 - Nemrut Ören Yeri-Adıyaman
 - Hierapolis Ören Yeri-Denizli
 - Laodikeia Ören Yeri-Denizli
 - Türk ve İslam Eserleri Müzesi-İstanbul
 - Ahlat Selçuklu Meydan Mezarlığı Ören Yeri- Bitlis
 - Uşak Müzesi - Uşak
 - Arkeoloji Müzesi - Mersin
 - Havalimanı Müzesi - İstanbul
 - Cumhurbaşkanlığı Milli Mücadele Sergisi - Ankara
 - Assos Ören Yeri - Çanakkale
 - Arkeoloji Müzesi - İstanbul
 - Efes Ören Yeri - İzmir
- (Sanal gezinti, 2021).

3.2.2. Pandemi Döneminde En Çok Ziyaret Edilen Sanal Müzeler

Dünyada 2019 Aralık ayında, ülkemizde 2020 Mart ayında pandemi dönemi başlamıştır. COVID19 diye adlandırılan küresel çaptaki salgın sonucunda müzeler de bu durumdan etkilenmiştir. Müzelerin geçici olarak kapatılması, mekân ve zaman sınırlarının ötesinde bir hareketi gerektirmiştir. İzleyicilerin müzelere olan erişimini engellemek için, müzeler tüm koleksiyonlarını dijital platforma kaydırmış ve izleyicilere katılım imkânı sunmuştur (Karadeniz, 2020).

Pandemi döneminde birçok alan ve kurum gibi müze ziyaretleri de durdurulmuştur. Eve kapanan insanlar sanal ortamda bulunan etkinliklere ağırlık vermiştir. Salgın döneminde sanal müzeler ziyaretçi akınına uğramıştır. 11 milyonun üzerinde ziyaretçi sanal müze ziyareti yapmıştır. Pandemi döneminde en çok gezilen

müzeler arasında Göbeklitepe, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Efes Ören Yeri, Troya Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi bulunmaktadır. 2019 Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre Türkiye'de müze ve ören yerlerinin 35 milyon 48 bin 417 kişi tarafından ziyaret edildiği belirtilmiştir. Bir önceki yıla göre müze gezisinin yüzde 24 arttığı kayıtlara geçmiştir. Sanal müze ziyaretlerinin gerçek müzeye oranla daha fazla gezildiği belirtilmiştir (Pandemide sanal müzeler 11 milyonun üzerinde ziyaretçi ağırladı, 2021).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün

25. Mart - 01.Haziran.2021 verilerine göre Şanlıurfa Göbeklitepe Örenyeri 3.633.398 kişi tarafından, Ankara Kurtuluş Savaşı Müzesi ise 2.134.795 kişi tarafından, İzmir Efes Müzesi 1.510.236 kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Ek 1: Sanal müze ziyaretçi sayıları, 2021).

Resim 36: Göbeklitepe

Kaynak: <https://www.natgeotv.com/tr/ozel/gobeklitepe-oncesi-ve-sonrasi> Erişim tarihi: 12.03.2021

Kültür ve Turizm Bakanlığı pandemide evlerinde karantina altında olan vatandaşları da düşünerek sanal müze sayısını arttıracaklarını duyurmuştu. Ülkemizde 17 müzenin daha gerekli altyapılarının da hazırlanarak sanal ortama aktarıldığı ve

ziyaretçilere sunulduğu belirtilmiştir. Yurt dışından ve yurt içinden birçok ziyaretçinin ilgi gösterdiği müzeler sanal olarak gezilmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanmıştır:

- Ankara Kurtuluş Savaşı Müzesi,
- Ankara Cumhuriyet Müzesi,
- İzmir Efes Müzesi,
- Çanakkale Troya müzesi,
- Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi,
- Samsun Gazi Müzesi,
- Şanlıurfa Göbeklitepe Ören Yeri,
- Ankara Etnografya Müzesi,
- Antalya Müzesi,
- Çorum Boğazköy Müzesi,
- Gaziantep Arkeoloji Müzesi,
- Gaziantep Zeugma Müzesi,
- Şanlıurfa,
- Çorum,
- Adana,
- Hatay,
- Van müzeleri (Pandemi döneminde sanal müzelerin sayısı artırılacak, 2020).

3.2. Covid-19, Pandemi Nedir?

Tarihsel süreçte “Kara Veba, Kolera, Grip, Tifo” gibi birçok benzeriyle karşılaştığımız küresel salgınlar tüm dünyayı etkilemiştir. Çok sayıda insanın hastalanmasına hatta ölümüne sebep olan virüslerden biri de COVID19 adıyla bilinmektedir. 2000 yılında yaşanan bu olaydan dolayı Dünya Sağlık Örgütü tarafından “küresel salgın” ilan edilmiştir (Akyol, 2020 s.72-73).

Virüsün nasıl bulaştığıyla ilgili, Sağlık Bakanlığı’nın yaptığı açıklamaya göre, *“COVID-19, hasta kişilerin öksürme, hapşırma veya konuşmayla ortaya saçtığı damlacıkların ortamdaki diğer bireyler tarafından solunması, damlacıkların yapıştığı yüzeylere dokunduktan sonra ellerin ağız, burun veya göze götürülmesiyle bulaşır.”* (T.C. Sağlık bakanlığı COVID-19 bilgilendirme platformu, 2021).

Solunum yolu ile bulaşabilen bu virüs, kişilerde yüksek ateş, öksürük, nefes darlığı, baş ağrısı, boğaz ağrısı, burun akıntısı, kas ve eklem ağrısı, halsizlik, tat ve koku alma kaybı, ishal gibi belirtiler göstermektedir (T.C. Sağlık bakanlığı COVID-19 bilgilendirme platformu, 2021). COVID-19'dan korunmak için ise, T.C. Sağlık Bakanlığı'nın web adresinde belirtildiği gibi tedbirler alınmalıdır. Bu tedbirler şöyle sıralanmaktadır:

Eller sabunla veya alkol içerikli ürünlerle dezenfekte edilmeli; ağız, burun ve gözlere temastan kaçınılmalı, kalabalık yerlerden uzak durulmalı, sosyal mesafe (en az 2 m.) korunmalı, öksürme ve hapşırma sırasında ağız, burun tek kullanımlık mendille veya dirsek içi kullanılarak kapatılmalı, çiğ veya az pişmiş hayvansal gıdaları tüketmekten kaçınılmalı, solunum yollarında herhangi bir rahatsızlık hissedildiğinde maske takarak en yakın sağlık merkezine gidilmelidir (T.C. Sağlık bakanlığı COVID-19 bilgilendirme platformu, 2021).

Salgındaki yayılımı durdurabilmek veya yavaşlatabilmek adına devlet yönetimleri sokağa çıkma yasağı ilan edip birçok iş yeri ve okul gibi kurumsal mekânları kapatmıştır. Bu kapatılan mekânlar içerisinde müzeler de bulunmaktadır. Dolayısıyla bu süreçten en çok etkilenen kurumların başında müzeler de gelmektedir. Hem müzecilik sektörü hem de müze çalışanları pandemiden ekonomik, psikolojik, toplumsal ve kültürel açılardan ciddi anlamda etkilenmiştir (Akyol, 2020 s.72-73).

3.2.1. Pandemi Döneminin Müzelere Etkisi

COVID-19 un ortaya çıkmasıyla birçok kurum, kuruluş ve kişiler bu durumdan olumsuz olarak etkilenmiş ve bir takım sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu sürecin kar amacı gütmeyen kurumlar olan müzelere yansımaları, geçici olarak kapanma süreciyle kendini göstermektedir. Pandemi döneminde günlük yaşam değişmiş; her tür etkinlik, sosyal ve kültürel faaliyetler, eğitim ve çalışma hayatı, alışveriş yeni normale göre sanal ortam üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Teknoloji, internet ve sosyal medya, artık müzeler için farkındalık yaratılacak bir ana unsur ve müzeler arasındaki iletişimi sağlayacak bir bağ olmaktadır. Dijitalleşme yolunda çalışmalarına hız vermiş olan müzeler, sanal ortamda izleyicilerine ulaşmıştır. Ve böylelikle sanal müzeler daha aktif kullanılabilir bir duruma dönüşmüştür.

Sürdürülebilirliğinin sağlanması adına müzeler, ICOM öncülüğünde bu hızlı değişime ve dönüşüme ayak uydurmaya çalışmıştır. ICOM pandemiden önce, güncelliği korumak ve çağa ayak uydurmak adına dijital ortamları desteklemekle birlikte, teknolojiyi verimli bir şekilde kullanabilen bireyler için de çalışmayı amaç edinmektedir (Akyol, 2020 s.82).

Müzeler pandemi döneminin etkisiyle kendilerini var edebilmek, toplumla bağlarını koparmadan aksine daha da güçlendirerek iletişim kurmak, farkındalıklarını arttırmak için mücadele vererek sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadır. Müzecilik ve pandemi konusunda uzman kişilerle webinarlar, sohbetler, çalıştaylar, konferanslar düzenleyerek gündemdeki sorunlara çözüm yolları arayarak ışık tutmayı amaçlamaktadır (Akyol, 2020, s.81).

Yurt dışında ve yurt içinde birçok müze pandemi sürecinde sanal olarak ziyaretçilerle buluşmuştur. Bunlardan British Müzesi, Louvre Müzesi, Van Gogh Müzesi, Vatikan Müzesi, Dali Müzesi ve Metropolitan Müzesi sanal olarak gezilebilen müzeler arasındadır (Akyol, 2020 s.79).

Resim 37: Sanal Müze, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Ankara.

Kaynak: <https://sanalmuze.gov.tr/TR-259957/kurtulus-savasi-muzesi---ankara.html> Erişim tarihi: 11.04.2021

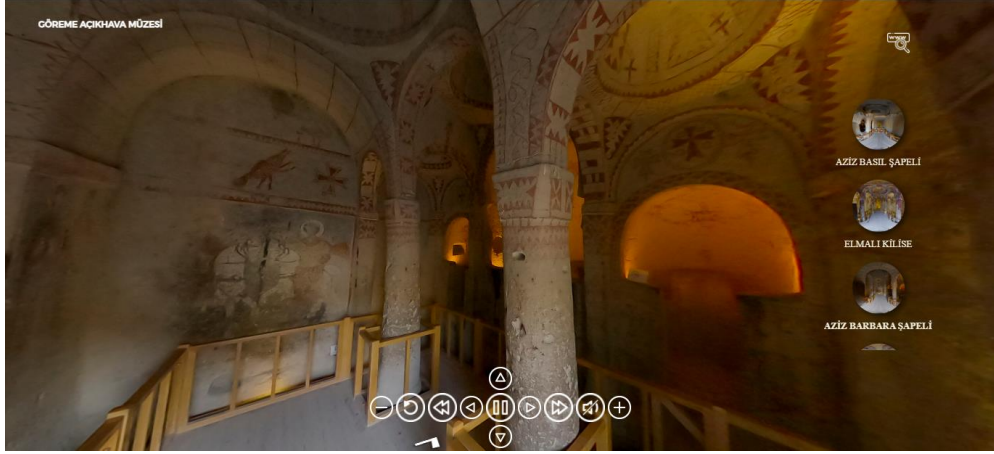
Resim 38: Sanal Müze; Efes Ören Yeri, İzmir.

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/IZMIR_EFES_ORENYERİ/ Erişim tarihi: 11.04.2021

Resim 39: Sanal Müze; Hatay Arkeoloji Müzesi, Hatay.

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/HATAY_ARKEOLOJİ_MUZESİ/ Erişim tarihi: 11.04.2021

Resim 40: Göreme Açık hava Müzesi, Aziz Barbara Kilisesi, Nevşehir.

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/NEVSEHIR_GOREME_ACIKHAVA_MUZESI/ Erişim tarihi: 11.04.2021

Resim 41: Adıyaman Nemrut Ören Yeri

Kaynak: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ADIYAMAN_NEMRUT_ORENYERI/ Erişim tarihi: 11.04.2021

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YENİ MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN MÜZE FARKINDALIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN NİTEL ARAŞTIRMASI

Bu araştırmanın temel amacı pandemi döneminde yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisini derinlemesine incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Araştırma deseni olarak, katılımcıların bu konuyla ilgili deneyimlerini, algılarını gerçekçi bir şekilde ortaya koymak hedeflendiğinden nitel araştırma yöntemi esas alınarak olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim çalışmaları, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar (Creswell 2016, s. 22).

“Olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak daha derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamıyla kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim uygun bir araştırma zemini oluşturur.” (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 18).

Araştırmanın çalışma gurubu, en az bir kere sanal müze gezmiş olan 15 kişiden oluşmaktadır. Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılacaktır. Amaçlı örnekleme, araştırmacının konuyla ilgili olduğunu düşündüğü kişileri ve mekânları, yapılan çalışma için örneklem haline getirmesi anlamına gelir. Bu ölçüt ile birlikte sanal müze gezmiş 15 kişi ile Google Meet üzerinden birebir görüşülecek, elde edilen cevaplar içerik analiz yöntemiyle incelenecektir.

Bu çalışmada, az sayıda örneklem üzerinde ve derinleşebilen nitel bir araştırma yöntemi kullanılacaktır. Ayırt edici özelliklerin bir arada kullanıldığı amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi uygulanacaktır. Amaçlı örnekleme seçiminde üç özellik bulunmaktadır. Bu özellikler, araştırmaya kimlerin örneklem olarak seçileceği, belirlenmiş olan örnekleme stratejileri ve çalışılacak

örneklemin büyüklüğüdür (Creswell, 2016, s.19). Ölçüt örnekleminin mantığı araştırılacak örnekleme belli kriterler getirilerek oluşturulmaktadır. Kimlerle ve hangi durumları çalışacağına ve hangi ölçütleri belirleyeceğine araştırmacı karar vermektedir (Nitel araştırma yöntemlerinde örnekleme seçimi, 2015).

Bu çalışmada yer alan 15 katılımcının pandeminin başlangıcından 11.Mart.2020 – 09.Nisan.2021 tarihleri arasında yeni medya teknolojilerini kullanarak en az bir sanal müze gezmiş olması temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet değişkeni örnekleme seçimi kapsamında tutulmamıştır. Sanal müze katılımcılarının belli bir ilde yaşamaları şart koşulmamıştır.

Araştırma verilerinin toplanması için Google Meet üzerinden bireysel olarak görüşmeler yapılacak, görüşmeler sırasında, eksiksiz ve derinlemesine bilgi toplanabilmesi için sesli veya görüntülü kayıt yöntemi kullanılacaktır. Görüşmeler ortalama 20 dk. sürecektir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin incelenmesinde nitel araştırma analizi tekniklerinden betimsel analiz ve içerik yöntemi kullanılacaktır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış olan ve uygulanabilirliği alanında uzman kişilerce incelenen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Görüşme formu yaklaşımında araştırmacı önceden kendisi tarafından hazırlanmış olan konu veya sorularla görüşmeyi gerçekleştirir. Araştırmacı daha ayrıntılı bilgi edinme amaçlı ek soru sorabilir.

4.1. Araştırma Verileri ve Bulgular

Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisinin nitel araştırması kapsamında hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu 6 ana ve 30 alt sorudan oluşmaktadır. Görüşme on beş kişi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Google Meet ile sesli veya görüntülü olarak kaydedilmiş olup çalışmanın amacına dönük olarak yanıtlar süzölmüştür. Görüşmede katılımcılara yönlendirilen sorularda herhangi bir yönlendirme yapılmadan araştırmanın bilimsel etik kurallarının dışına çıkmadan derinlemesine bilgi almak amacı güdülmüştür. Bu sorular aşağıda yer almaktadır. Katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlar ayrı ayrı gruplandırılmış ve değerlendirilmiştir.

1. Yeni medya uygulamaları, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada etken faktör müdür?

1.1. Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi avantajları olduğunu düşünüyorsunuz?

1.2. Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizce ne gibi dezavantajları olabilir?

1.3. Sanal Müze ziyaretinde etken faktörler sizce nelerdir?

1.4. Yeni medya teknolojilerini kullanarak sanal müze gezisi yapmak sizin müze hakkında bir fikir sahibi olmanızı sağladı mı?

1.5. Müzeleri gerçek (reel) gezmekle sanal olarak gezmek arasında fark var mıdır?

2. Sanal müzeler, kişilere yaşam boyu eğitim kapsamında farkındalık kazandırır mı?

2.1. Sanal Müze ziyaretinde öncelik olarak edindiğiniz gerekçe nedir?

2.2. Sanal müzeyi daha önce (pandemiden önce) biliyor muydunuz?

2.3. Sanal müze gezmek sizce keyifli bir etkinlik midir?

2.4. Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen olumlu ve olumsuz etkenler nelerdir?

2.5. Sizce sanal müzeler reel müzelerdeki öğrenme yöntemlerinin yerini doldurabilir mi?

3. Sanal olarak müze gezmek kişilere bilimsel açıdan farkındalık etkisi oluşturmuş mudur?

3.1. Sanal müzelerdeki sergileme anlayışının tüm ziyaretçilere hitap ettiğini düşünüyor musunuz?

3.2. Sanal müze ziyaretinde eserler hakkında yeterli bilgi verildiğini düşünüyor musunuz?

3.3. Sanal müze ile reel (gerçek) müze sizce birbiriyle örtüşüyor mu?

3.4. Sergilenmesinde zorluk çekilen eserlerin daha kolay sunulduğu bir ortam mıdır sizce?

3.5. Sanal müzelerdeki eser sayısı ile reel müzelerdeki eser sayısı arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?

4. Sanal olarak müze gezmek kişilere tarihsel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartmış mıdır?

4.1. Sanal müzelerde eserlerin kronolojik bir yapıda düzenlendiğini düşünüyor musunuz?

4.2. Sanal müzelerde Reel (gerçek) müzelerdeki tarihi dokuyu hissedebiliyor musunuz?

4.3. Sanal müzede eserlerin nerede, ne zaman, nasıl elde edildiği hakkındaki açıklamalara ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?

4.4. Sanal ortamda sergilenen eserlere yönelik yapılan restorasyon ve konservasyon bilgisine erişimin sağlanıp sağlanmadığını düşünüyor musunuz?

4.5. Eserlerin hangi uygarlıklara ait olduğu bilgisine sanal ortamda ulaşabiliyor musunuz?

5. Sanal olarak müze gezmek kişilere sanatsal açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartmış mıdır?

5.1. Sanal müzede ünlü sanatçıların eserlerini daha önce bu açılardan (yön ve perspektif yönünden) görmüş müydünüz?

5.2. Sanal müzelerde eserlerin sergilenme yöntemleri, estetik açıdan sizde bir farkındalık oluşturdu mu?

5.3. Sanal müze gezisi yaparken eserlerin renk ve ışığı reel (gerçek) müzedeki ile örtüşüyor mu?

5.4. Sanal müze gezisinde incelediğiniz eserlerin görüntüsü (dokusu), reel müzede gördüğünüz eserlerle örtüşüyor mu?

5.5. Size estetik açıdan tecrübe kazandırdığını düşünüyor musunuz?

6. Sanal olarak müze gezmek kişilerde kültürel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartmış mıdır?

6.1. Sanal müze gezmek geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında araştırma yapmanıza sebep oldu mu? Bilgi edinmenizi sağladı mı?

6.2. Sanal müze gezme kültürü ile reel müze gezme kültürü arasında sizce fark var mıdır?

6.3. Sanal müzedeki nesneleri algılamanızda, estetik kaygı duydunuz mu?

6.4. Bireyin reelde elde ettiği bilgileri kültürel değerleri sanal müze karşılıyor mu?

6.5. Sanal müze gezisiyle nasıl bir tecrübe edindiniz?

4.1.1. Yeni medya uygulamalarının, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada ne gibi etken faktörleri olduğunun incelenmesi

Yeni medya uygulamalarının, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada etken faktörün incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların *“Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi avantajları olduğunu düşünüyorsunuz?”* sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Benim için büyük bir olanak sağladı. Merak duygumu giderdi.

2. **Katılımcı:** Aynı şehirde olmama rağmen gidemediğim müzeleri gezebildim. Gezdiğim müze hakkındaki merak duygumu kısmi olarak giderdi.

3. **Katılımcı:** Pandemi sürecinde evde canım sıkıldı, erişimi kolay olduğu için ve kaliteli zaman geçirmek için sanal müze ziyaretinde bulunmuştum.

4. **Katılımcı:** Pratik, hızlı, fazla bir çaba sarf etmeden kolay ulaşılabilir. Pandemi sürecinde güzel bir eğlence.

5. **Katılımcı:** Oturduğumuz yerden müzelere ulaşabiliyor ve merak ettiğimiz kısımları tarayıcıda aratabiliyor olmamız.

6. **Katılımcı:** Merak edip gidemeyeceğim yerlere bir tıkla ulaşılabilir olması ve ücretsiz olması.

7. **Katılımcı:** Pandemi sürecinde bu tarz kültürel etkinliklere daha çok vakit ayırabildik. Gitmek istediğimiz yerlere kolaylıkla ulaşabildik. İnternet üzerinden dünyanın birçok yerindeki müzeleri gezebiliyoruz, ünlü sanatçıların canlı konserlerini izleyebiliyoruz.

8. **Katılımcı:** Farklı şehirlerde yaşayan insanlar için büyük bir avantaj.

9. **Katılımcı:** Ekonomik ve fiziki anlamda gitme imkânının olmasa da istediğin müzeye gitmiş gibi oluyorsun.

10. **Katılımcı:** Evden dışarı çıkmadan diğer şehirlerdeki müzeleri, üstelik ücretsiz olarak gezebiliyoruz.

11. **Katılımcı:** Ekonomik seviyesi yeterli olmayan kişiler için iyi bir kültür aracı kolay ulaşılabilir bir kaynak olduğunu düşünüyorum.

12. **Katılımcı:** Pandemi döneminde kafa dağıtmak için güzel bir uygulama. Kolaylıkla erişilebiliyor.

13. **Katılımcı:** Pandemi döneminde çocuklarımla birlikte her yere gidemiyoruz. Sanal müzeye her an her yerde, ücretsiz olarak ulaşabiliyoruz. Eğlenceli vakit geçirdik.

14. **Katılımcı:** Pandemi döneminde hem zaman açısından hem maddi anlamda avantajı olduğunu düşünüyorum.

15. **Katılımcı:** Yakın zamanda gidemeyeceğim müzelere ulaşmak açısından avantajlı.

Katılımcıların “*Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi avantajları olduğunu düşünüyorsunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde; on beş kişinin sanal müze izleme gerekçelerinde en yüksek etken faktörün kolay erişilebilirlik olduğu belirtilmiştir. Altı kişi sanal müzelerin ücretsiz oluşunu avantaj olarak belirtmiştir. Dört kişi merak duygusunu

giderdiğini belirtmiştir. Üç kişi eğlenceli vakit geçirmenin sanal müze için avantaj olduğunu belirtmiştir. Bir kişi pandemi sürecinde can sıkıntısını gidermek için sanal müzeyi gezdiğini belirtmiştir. Bir kişi evde kaliteli zaman geçirmek için sanal müzeyi gezdiğini belirtmiştir.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar çerçevesinde, pandemi sürecinde sanal müze için yeni medya teknolojilerinin kullanımının sunduğu en büyük avantajın kolay erişilebilirlik olduğu söylenebilir.

Reel müzelere erişimin zorluğu (ulaşım, konaklama, ekonomi, zaman) katılımcıların sanal müzelere daha çok yönelmesini sağlamıştır.

Tablo 3: Katılımcıların, “Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi avantajları olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Kolay erişim	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	15	100
Merak	+	+			+	+										4	26,6
Ücretsiz oluşu						+			+	+	+		+	+		6	40
Eğlence				+								+	+			3	20
Kaliteli zaman			+													1	6,6
Can sıkıntısı			+													1	6,6

Kaynak: Ortaç,Ö. (2021).

Yeni medya uygulamalarının, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada ne gibi etken faktörleri olduğunun incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların **“Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi dezavantajları olduğunu düşünüyorsunuz?”** sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Orada bulunamama, detayları görememe.
2. **Katılımcı:** Yönlendirme kısmını yeterli bulmadım. Dönüp dolaşıp aynı yere gelebiliyorsun.
3. **Katılımcı:** Ortamın kokusunu almak, dokunmak anıyı daha unutulmaz kılıyor. Sanal müze hiçbir zaman 5 duyu organımıza hitap etmiyor.
4. **Katılımcı:** Sanal ortamda ambiyans yok.
5. **Katılımcı:** Müze gezme hissini yok etme tehlikesi doğurduğunu düşünüyorum. Fiziki açıdan gezmenin verdiği hissi sanal ortamda yaşayamıyoruz.
6. **Katılımcı:** Gerçek müzeye gitmek, yakından görmek çok başka bir duygu, internette yüzeysel oluyor. Canlı müze gezmek daha akılda kalıcı oluyor. Sanal ortamda gezdiğim müzeleri pek hatırlayamıyorum.
7. **Katılımcı:** Canlı müzelerin havasını solumak, onun içinde kaybolmak çok daha zevkli oluyor. Müzeye girerken aldığın bileti de anı olarak saklayabiliyorsun. Eserlerin ebatını canlı olarak görmekle bilgisayar ekranından görmek arasında çok büyük fark olduğunu düşünüyorum.
8. **Katılımcı:** İnsanların reel müzeye gitme imkânı olduğu halde, sanal ortamın olanaklarından faydalanarak oraya gitmeyi ihmal etmesi bir dezavantajdır. Müzeyi gidip görmek ekran arkasından görmekten daha keyifli.
9. **Katılımcı:** Yönlendirme yetersizdi. Bazı müzelerde programdan kaynaklı yer-yön tuşları çok etkin değildi. Birden başka bir yere atlayabiliyordu.
10. **Katılımcı:** Reel müze gezerken uzun uzun incelemeyi çok severim. Sanal müze gezmek daha kısa sürüyor, çünkü ekrandan belli bir boyuta kadar yaklaşabiliyorsunuz, ayrıntıları göremiyorsunuz belli bir süre sonra sıkılıyorsunuz.
11. **Katılımcı:** Dezavantajının kişisel bir durum olduğunu düşünüyorum. Yalnızca sosyal ve fiziksel olarak hareket kabiliyetimizi kısıtladığını düşünüyorum.

12. **Katılımcı:** Bilgi veya kültürün pek bir dezavantajı olduğunu düşünmüyorum. Akıllı telefon ve bilgisayarla müzeyi çok rahat gezdim ve kolaylıkla ulaşma imkânım oldu.

13. **Katılımcı:** Teknoloji kaynaklı rahat hareket edemiyordum. Çözünürlük problemi var ve istediğim kadar görüntüyü büyütemiyorum. 3D görüntü elde edemedim.

14. **Katılımcı:** Ekrandan müzeyi 2 boyutlu olarak görebiliyorum. Ortamın ruhunu hissedemiyorum. Gerçek müze gezerken bir hazırlık süreci yaşıyoruz, evde tek başına müze gezerken bu eksik kalıyor.

15. **Katılımcı:** Bakış açısını sınırlayan tarafı dezavantajlı bir durum. Nereden durup nasıl bakacağımızı sanal müzede gezdiğimiz zaman program belirliyor.

On beş katılımcının “*Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi dezavantajları olduğunu düşünüyorsunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde; yedi kişi sanal müzenin reel müzedeki hissi veremediğini belirtmiştir. Üç kişi detayları göremediğini ve üç kişi program kaynaklı teknik sorunlar yaşadığını belirtmiştir. İki kişi sanal müzeye kolay erişimin bir dezavantaj olabileceğini ve böylelikle reel müze ziyaretinin ihmal edilebileceğini belirtirken, diğer iki kişi sanal müzedeki yönlendirme kısmının eksik olduğunu belirtmiştir. İki kişi eserlerin ebatını üç boyutlu olarak göremediğini belirtirken, diğer iki kişi de sosyal ve fiziksel olarak kısıtlandığını belirtmiştir. Bir kişi sanal müze gezisinde eserlerin akılda kalıcılığının olmadığını, diğer bir kişi de kısa sürede sıkıldığını belirtmiştir. Bir kişi de sanal müze gezmenin bilgi ve kültür konusunda artısı olduğunu dezavantajının olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların “Sanal müze gezisinde, yeni medya teknolojilerinin kullanımının sizin için ne gibi dezavantajları olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Reel müzedeki atmosferi hissedememe	+		+	+	+	+	+							+		7	46,6
Detayları görememe	+									+			+			3	20
Teknik sorun		+							+				+			3	20
Reel müzeyi ihmal etme					+			+								2	13,3
Yönlendirme eksik		+								+						2	13,3
Eserlerin ebatını görememe							+							+		2	13,3
Sosyal ve fiziksel kısıtlanma hissi											+				+	2	13,3
Akılda kalıcılık yok						+										1	6,66
Kısa sürede sıkılma hissi										+						1	6,66
Dezavantajı yok												+				1	6,66

Kaynak: Ortaç,Ö. (2021).

Yeni medya uygulamalarının, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada ne gibi etken faktörleri olduğunun incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal Müze ziyaretinde etken faktörler sizce nelerdir?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

- 1. Katılımcı:** Pandemi sürecinde olmamızdan ötürü reel olarak gidip göremediğim müzeleri görmüş oldum.
- 2. Katılımcı:** Pandemi sürecinin uzaması ve merak duygusu.
- 3. Katılımcı:** Merak. Tarihe ilgi duyuyorum. Evde pandemi döneminde kaliteli vakit geçirmek.
- 4. Katılımcı:** İnternet üzerinde sosyal medya kanallarında eğlenmek yerine daha kaliteli vakit geçirmek.

5. **Katılımcı:** Çok isteyip de gidemediğim müzenin linkine dayım sayesinde ulaşmış olmam.
6. **Katılımcı:** Merak ettim.
7. **Katılımcı:** Reel müzeye nasıl gidilir diye bakarken tesadüfen gördüm.
8. **Katılımcı:** Şu an pandeminin olması ve kolay erişim imkânı. Bana bir link geldi, fırsatım varken gezmek istedim.
9. **Katılımcı:** Müze gezmeyi seviyorum, şu an gitme olanağım olmadığı için sanal müzeyi ziyaret ettim.
10. **Katılımcı:** Canım sıkılmıştı, merak ettiğim bir müzeyi gezdim. Başka bir müzeyi de dersimle alakalı olduğu için gezdim.
11. **Katılımcı:** Akademisyen olarak alanımla ilgili araştırma için gezdim. Müze etkinlikleriyle ilgili merak duygumu gidermek, tecrübe edinmek için.
12. **Katılımcı:** Pandemi sürecinde arkadaşımın attığı bir linkle sanal müze gezdim.
13. **Katılımcı:** Merak ve ilgi.
14. **Katılımcı:** Sanata olan ilgim. Yurt dışında bir müzeyi gezmek hayallerimden biriydi. Bu hizmet sayesinde gezebildim.
15. **Katılımcı:** Merak.

Katılımcıların “*Sanal Müze ziyaretinde etken faktörler sizce nelerdir?*” sorusuna verdikleri cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde; sekiz kişinin merak duygusu sebebiyle sanal müze ziyareti yaptığı görülmektedir. Dört kişi gitmek isteyip de türlü sebeplerle gidemediği müzelere sanal müzenin kolay erişimi sayesinde gördüklerini belirtmiştir. Beş kişi pandemi sürecinin olması ve bu sürecin uzun ve sıkıcılığını azaltmak için sanal müzeyi ziyaret ettiğini belirtmiştir. Üç kişi tesadüfen veya tanıdıkları aracılığıyla sanal müzenin linkine ulaşmış, o şekilde sanal müze gezdiğini belirtmiştir. İki kişi evde kaliteli zaman geçirmek için sanal müze ziyaretinde bulunurken, diğer iki kişi de ilgisi olduğu için sanal müze gezdiğini belirtmiştir. İki kişi araştırma yaparken tesadüfen sanal müzenin linkine ulaştığını belirtmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların “Sanal Müze ziyaretinde etken faktörler sizce nelerdir?”

sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Merak		+	+			+				+	+	+	+		+	8	53,3
Kolay erişim		+			+				+					+		4	26,6
Pandemi süreci	+	+	+							+		+				5	33,3
Link					+			+				+				3	20
Kaliteli zaman			+	+												2	13,3
İlgim vardı									+					+		2	13,3
Araştırma yaparken							+				+					2	13,3

Kaynak: Ortaç,Ö. (2021).

Yeni medya uygulamalarının, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada ne gibi etken faktörleri olduğunun incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Yeni medya teknolojilerini kullanarak sanal müze gezisi yapmak sizin müze hakkında bir fikir sahibi olmanızı sağladı mı?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

- 1. Katılımcı:** Evet. Sanal müze benim merakımı gidermeme sebep oldu. Bir TV programında gördüğüm tarihi görsellere bakış açım değişti.
- 2. Katılımcı:** Evet.
- 3. Katılımcı:** Evet.
- 4. Katılımcı:** Evet. Sanal müzede reel müzeden daha fazla okuma yaptım.
- 5. Katılımcı:** Evet. Bir fikir sahibi olmamı sağladı.
- 6. Katılımcı:** Evet. Genel anlamda bir fikir sahibi olmamı sağladı.
- 7. Katılımcı:** Evet. Burada Pergamon’daki Zeus tapınağının Berlin’deki Bergama müzesinde olduğunu oradan keşfettim. Onun üzerine bu tapınağın ne zaman, nasıl götürüldüğü ile ilgili araştırma yaptım.
- 8. Katılımcı:** Evet. Bilgilendirme kısmı benim çok hoşuma gitti. Detaylı bilgilere ulaştım.
- 9. Katılımcı:** Bazı müzeler için evet, bazı müzeleri ise hatırlamıyorum.

10. **Katılımcı:** Hayır sağlamadı, sadece görsel bir algı yarattı bende. Yeterli bilgileri almadım.

11. **Katılımcı:** Evet, müze hakkında herhangi bir fikir sahibi değilsem fikir sahibi olmak için müzeye ulaşırım. İlgi alanınız değilse müze hakkında da bir fikriniz olmuyor. Müzeden müzeye de değişmekte.

12. **Katılımcı:** Evet.

13. **Katılımcı:** Evet, giriş kısmında biraz daha açıklama olabilirdi.

14. **Katılımcı:** Tabi ki. Çoğu müzenin giriş kısmında müzeyle ilgili bilgilendirmeler var. Sanal müze gezdikten sonra reel müze gezsem yabancılık çekmem.

15. **Katılımcı:** Gezdiğim müze hakkında fikir sahibi olmamı sağladı.

Katılımcıların “*Yeni medya teknolojilerini kullanarak sanal müze gezisi yapmak sizin müze hakkında bir fikir sahibi olmanızı sağladı mı?*” sorusuna verdikleri cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde; on beş kişiden on dördü sanal müze gezerken, müze hakkında fikir sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bir kişi sanal müze ziyaretinin kendisinde sadece görsel algı yarattığını yeterli bilgiye ve fikre sahip olamadığını belirtmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların “Yeni medya teknolojilerini kullanarak sanal müze gezisi yapmak sizin müze hakkında bir fikir sahibi olmanızı sağladı mı?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	14	93,3
Hayır										+						1	6,6

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Yeni medya uygulamalarının, sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada ne gibi etken faktörleri olduğunun incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Müzeleri gerçek (reel) gezmekle sanal olarak gezmek arasında fark var mıdır?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Pandemiden önce reel olarak Topkapı'yı gezmiştim. Topkapı'da verilen bilgiler, gözle gördüğüm detaylar vardı. Sanal müzede bunlara yer verilemiyor. Müzenin 3 boyutlu hali çok iyi, gitmiş kadar oluyoruz ama gözle görme ve dokunma duyusuna hitap etmiyor.

2. **Katılımcı:** Çok fark var.

3. **Katılımcı:** Duyu olarak fark var. Müzeyi reel gezmek çok daha farklı hissettiriyor. Ve kalıcı oluyor. Sanal müzede bunu hissedemiyorum.

4. **Katılımcı:** Tabi ki var. Gerçek müzede 3 boyut algısı daha farklı. Gerçek müzeye gitmek için geçirdiğin süreç bile seni mental olarak hazırlıyor. Sanal olarak izlemek hafife alınmış bir şey oluyor, açıp yarım saat bakayım. Daha önce gerçek anlamda gitmiş olduğum bir müzeyi sanal olarak izlemek ise anımı pekiştirmeme sebep oluyor.

5. **Katılımcı:** Kesinlikle fark var. Müzeyi gerçek anlamda gezmenin yarattığı atmosferi sanal olarak gezmek yok ediyor. O an orada olmak çok farklı bir his. Sanal müze daha yapay ve soyut kalıyor.

6. **Katılımcı:** Sanal müzede gezdiğim her eserin altında detaylı açıklama var. İnternet üzerinden o bilgilere ulaşmak reel müzedekinden daha verimli diye düşünüyorum.

7. **Katılımcı:** Büyük bir fark var o havayı soluyamıyorsun, o tarihin içinde kaybolamıyorsun. Gerçek müze gezerken yorulmak bile ayrı bir zevk.

8. **Katılımcı:** Bir şeyi gerçek görmekle ekrandan görmek çok farklı. Reel müze görme ve dokunma duyularımıza daha fazla hitap ediyor. Reel müzede bir eserin resmini kendim çekmiş olmak daha çok keyif almamı sağlıyor.

9. **Katılımcı:** Gerçek müze gezmek daha güzel ve daha akılda kalıcı oluyor. Sanal müzede ayrıntıları unutabiliyorsun. Sanal müzenin avantajı tekrarını sağlayabilmek. Gerçek müzede bir kere gezip çıkıyorsun, ayrıntılar aklımızda kalmayabilir.

10. **Katılımcı:** Sanalda müze gezerken yüzeysel bakıyorum ve sadece merakımı giderecek kadar gezmiş oluyorum. Gerçek bir müze ziyaretinde algılarım daha çok açık oluyor. Her yere bakmak ve görmek istiyorum. Yakınlaşarak en ince ayrıntıları dahi izlemek istiyorum. Sanal müzede yalnızca ekranı hareket ettirebiliyorum. Algım da ekranda gördüğüm görüntü kadar oluyor.

11. **Katılımcı:** Bir sanal müze gezmek bir kitap okumakla neredeyse eşit bence. İlla ki görsel değilse mevzu, kitabın veremeyeceği bir şeyse oraya dâhil olmak istiyorum. Sanatsal bir amaç olabilir, işim gereği veya ilgim olabilir, tercihim beş duyunun da harekete geçeceği bir müzeye ulaşmak olur.

12. **Katılımcı:** Sanal olarak gezmek çok büyük bir kolaylık. Dünyanın her yerindeki müzelere çok rahat ulaşabiliyoruz. Fakat gerçek müze ziyareti için bir gününü ayırıp, eserlerle ilgili notlar almak, izin verilen yerlerde bir fotoğraf çekmek, o anı ve dokuyu hissetmek beni daha çok etkiliyor

13. **Katılımcı:** Sanal müze gezmek de başka bir heyecan. Oradaki müzelerin varlığını bilmek ve daha sonra gerçek müze olarak gezmeyi düşünmek... Gelecek yıllarda sanal müzelerin gerçek müzelerin yerini iyice dolduracağını düşünüyorum

14. **Katılımcı:** Gerçek müzelerin kokusunu seviyorum. Kalabalık olmasına rağmen herkesin fısıldaşarak konuşması hoşuma gidiyor. Sanat eserlerine ve oradaki diğer insanlara saygıyı gerçek müzede hissedebiliyorken, kendi evimde sanal ortamda müze gezerken o ortamı çok hissedemiyorum. Kendi çektiğim fotoğraflarla o ortamda bulunmayı daha çok tercih ediyorum.

15. **Katılımcı:** Fark vardır. Sanal müzede üç boyutlu göremiyorsunuz iki boyutlu görüyorsunuz. Aynı müzeyi hem sanal hem de gerçek olarak gezdim. Algı olarak baya bir fark var.

Katılımcıların “Müzeleri gerçek (reel) gezmekle sanal olarak gezmek arasında fark var mıdır?” sorusuna verdikleri cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde; on beş kişi de çeşitli sebepler sunarak sanal müze ve reel müze arasında çok büyük farklar olduğunu belirtmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların “Müzeleri gerçek (reel) gezmekle sanal olarak gezmek arasında fark var mıdır?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Fark var	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	15	100
Fark yok																	

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere yaşam boyu eğitim kapsamında farkındalık kazandırıp kazandırmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze ziyaretinde öncelik olarak edindiğiniz gerekçe nedir?*” Sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Merak ve tarihi bilgi edinmek için.
2. **Katılımcı:** Merak, tarihi bilgi.
3. **Katılımcı:** Evde kaliteli zaman geçirme, merak
4. **Katılımcı:** Can sıkıntısı.
5. **Katılımcı:** Fiziksel imkânlarla gitme şansım olmaması ve o an görme ihtiyacı beni sanal müze gezisi yapmaya iter.
6. **Katılımcı:** Merak.
7. **Katılımcı:** Merak ve ilgi.
8. **Katılımcı:** Pandemi sürecinin uzaması ve kolay erişim.
9. **Katılımcı:** Merak.
10. **Katılımcı:** Teknik anlamda merak.
11. **Katılımcı:** İşimle ilgili olması, boş zaman etkinliği olarak kullanıyorum.
12. **Katılımcı:** Merak ve ön öğrenme
13. **Katılımcı:** Eğlenceli vakit geçirmek.
14. **Katılımcı:** Merak.
15. **Katılımcı:** Merak.

Katılımcıların “*Sanal müze ziyaretinde öncelik olarak edindiğiniz gerekçe nedir?*” sorusuna verdikleri cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde; on kişinin edindiği ilk gerekçe merak duygusudur. İki kişi, tarihi anlamda bilgi edinmenin sanal müze ziyaretindeki ilk gerekçeleri olduğunu belirtirken; diğer iki kişi de çeşitli sebeplerle gidemediği gerçek müzelere sanal olarak kolayca erişebildiği için sanal müze ziyaretini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. İki kişi ilgisi olduğu için sanal müze ziyareti yapmayı öncelikli gerekçesi olarak belirtmiştir. Bir kişi pandemi sürecinin uzaması nedeniyle sanal müze ziyareti yaptığını belirtirken, başka bir kişi can sıkıntısı nedeniyle sanal müze kullandığını belirtmiştir. Bir kişi eğlenceli vakit geçirmenin, sanal müze ziyareti için edindiği ilk gerekçe olduğunu belirtirken; başka bir kişi kaliteli

zaman geçirme isteğinin sanal müze ziyareti için ilk gerekçesi olduğunu belirtmiştir. Bir kişi, edindiği öncelikli gerekçesini ön öğrenme olarak belirtmiştir.

Tablo 8: Katılımcıların “Sanal müze ziyaretinde öncelik olarak edindiğiniz gerekçe nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Merak	+	+	+			+	+		+	+		+		+	+	10	66,6
Tarihi bilgi	+	+														2	13,3
Kolay erişim					+			+								2	13,3
İlgi							+				+					2	13,3
Pandemi süreci								+								1	6,6
Can sıkıntısı				+												1	6,6
Eğlenmek													+			1	6,6
Kaliteli zaman			+													1	6,6
Ön öğrenme												+				1	6,6

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere yaşam boyu eğitim kapsamında farkındalık kazandırıp kazandırmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların **“Sanal müzeyi daha önce (pandemi öncesi) biliyor muydunuz?”** sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

- 1. Katılımcı:** Pandemiden önce bilmiyordum.
- 2. Katılımcı:** Bilmiyordum. Müze kart fiyatlarına bakarken tesadüf eseri öğrendim.
- 3. Katılımcı:** Biliyordum ama gezmemiştim.
- 4. Katılımcı:** Pandemi sürecinin başında Türkiye’de ve yurt dışındaki müzelerin linkleri paylaşılmıştı.
- 5. Katılımcı:** Daha önceden biliyordum. Van Gogh ve Momo müzesini gezmiştim.
- 6. Katılımcı:** Pandemi döneminde keşfettim.

7. **Katılımcı:** Pandemi öncesi gezmiştim. Pandemide daha da yoğunlaştı.
8. **Katılımcı:** Pandemi dönemimde gezdim.
9. **Katılımcı:** Daha önce hiç duymadım, araştırmadım. Pandemi döneminde ücretsiz gezme olanağı buldum.
10. **Katılımcı:** Daha önce duymuştum, ama hiç merak edip bakmamıştım. Pandemi sürecinde daha popüler oldu. Çoğu müzenin sanal müzesi açıldı.
11. **Katılımcı:** Sanal müze hep vardı. Pandemi sürecinde farkındalık oluştu.
12. **Katılımcı:** Daha önce bilmiyordum.
13. **Katılımcı:** Pandemi sürecinde öğrendim.
14. **Katılımcı:** Daha önce de biliyordum ama pandemi döneminde gezdim.
15. **Katılımcı:** Pandemi öncesinde biliyordum.

Katılımcıların “*Sanal müzeyi daha önce (pandemi öncesi) biliyor muydunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; on beş kişide dokuz kişi daha önce sanal ortamdaki müze ziyareti yapılabileceğini bilmediklerini, pandemi döneminde bunun farkına vardıklarını belirtmişlerdir. Altı kişi ise, pandemi öncesinde sanal müzelerin varlığını bildiklerini fakat pandemi sürecinde daha çok sanal müze ziyaretinde bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9: Katılımcıların “Sanal müzeyi daha önce (pandemi öncesi) biliyor muydunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Biliyordum			+		+		+			+				+	+	6	40
Bilmiyordum	+	+		+		+		+	+		+	+	+			9	60

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere yaşam boyu eğitim kapsamında farkındalık kazandırıp kazandırmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze gezmek sizce keyifli bir etkinlik midir?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Çok keyifliydi.
2. **Katılımcı:** Bence değil. Sanal müze gezerken daha farklı şeyler bekliyordum. Reelde keyif alırım.
3. **Katılımcı:** Yapacak başka hiçbir şey olmadığı zaman evet.
4. **Katılımcı:** Hiç görmediğim bir yeri gördüğüm zaman başka bir etki yapıyor. Gördüğüm bir yeri sanal olarak gezmek pekiştirdiği için, o anki anımı da canlandırdığı için hoşuma gitti.
5. **Katılımcı:** Gerçek müze gezmek kadar olmasa da keyifli.
6. **Katılımcı:** Keyifliydi.
7. **Katılımcı:** Hiçbir şey yapmamaktan iyidir.
8. **Katılımcı:** Keyifliydi.
9. **Katılımcı:** Keyifli güzel bir etkinlikti.
10. **Katılımcı:** Beş dakikalık bir keyif veriyor. Çok çabuk sıkılıyorum.
11. **Katılımcı:** Evet, keyifliydi.
12. **Katılımcı:** Keyifli eğlenceli.
13. **Katılımcı:** Evet, keyifliydi.
14. **Katılımcı:** Evet, keyifli.
15. **Katılımcı:** Keyifli.

“Sanal müze gezmek sizce keyifli bir etkinlik midir?” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; katılımcıların büyük bir çoğunluğu (on üç kişi) sanal müze ziyaretini keyifli bulduğunu belirtmiştir. İki kişi reel müzeyi tercih etdiklerini sanal olarak pek keyif alamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 10: Katılımcıların “Sanal müze gezmek sizce keyifli bir etkinlik midir?” Sorusuna verdikleri cevaplar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Keyifliydi	+		+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	13	86,6
Keyifli değildi		+								+						2	13,3

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere yaşam boyu eğitim kapsamında farkındalık kazandırıp kazandırmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen olumlu ve olumsuz etkenler nelerdir?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Öğrenmemi etkileyen olumlu etkeni, gitmemin mümkün olmadığı yerleri görmüş olmam olumsuz etkeni gerçek anlamda eserleri görememem.

2. **Katılımcı:** Öğrenmeye katkı sağlayan olumlu etken eserler hakkındaki bilgilere kolayca ulaşabilmem. Bazı sanal müzelerde eserler hakkında bilgi alamamak, yeterince aydınlanamamış olmak, olumsuz tarafı.

3. **Katılımcı:** Öğrenmemi etkileyen olumlu etkenler, müzelere sanal olarak çok kolay ulaşabiliyor olmam, ekran görüntüsü alabilmem ve bilgiyi saklayabilmem. Olumsuz tarafı ise dikkatimin çok çabuk dağılıyor olması. Uzun açıklamaları sonuna kadar okumuyorum.

4. **Katılımcı:** Kitabı bilgiyi öğrenme anlamında sanal müze daha da çok şey vadedebilir. Ancak uzun süreli bellekte yer etmez. Deneyimin kalıcılığı anlamında reel müzeyle kıyaslanamaz.

5. **Katılımcı:** Sanal müze gezerken tek başıma orada kalıp araştırma yapabiliyorum. Gördüğüm şeyi internetten başka bir sayfadan daha derin araştırabiliyorum. Reel müzede gezerken anı yaşamak, o bilgiyi edinmekten daha önemlidir. Sanal müzede eserleri detaylı göremiyor olmak olumsuz tarafı.

6. **Katılımcı:** Bilgiye kolay erişim sağlıyoruz ama bilgiler çok aklımızda kalmıyor. Kalıcı değil.

7. **Katılımcı:** Öğrenmeyi kolaylaştırıyor sanal müze. Daha çok kaynağa daha hızlı erişebiliyorsun. Yeterli kaynak olmasa bile başka bir sayfada daha ayrıntılı bilgiyi edinebiliyorsun. Öğrenmede çok faydalı bence. Olumsuz yanı ise boyut algısının olmaması.

8. **Katılımcı:** Sanal müzede eserlere yaklaşabiliyor olmak öğrenmemi etkileyen olumlu etkendir. Farklı bir müzede istediğim alana bir türlü gidememiş olmak, olumsuz bir etkendir.

9. **Katılımcı:** Öğrenmenin kalıcı olması için birkaç kere daha gezmek gerekiyor. Sanal müzede tekrar tekrar gezebiliyor olmak ise olumlu yanı.

10. Katılımcı: Yaratıcılık dersi için etkinlik tasarlamam gerekiyordu. Çikolata müzesini gezip, orada olmayan farklı bir etkinlik düşlemiştik. Yaratıcılığımı geliştirmişti. Kalıcı olmaması ise olumsuz yanı.

11. Katılımcı: Her zaman ulaşılabilir olduğu için öğrenmeyi erteleyebiliyoruz. Ekrandaki ilgi bir yere kadar kalabiliyor. İlgim çabuk dağılabiliyor. Sonuna kadar gezemiyorum.

12. Katılımcı: Oyuncak müzesinde detaylı bakamamak olumsuz yanıydı. Başka müzelerde başka eserler için detaylı çekimler muhakkak vardır ve daha işe yarar.

13. Katılımcı: Olumlu yanı hızlı olması. Reel müzede yapılan uygulamalı, deneysel etkinlik ve tatbikatların sanal müzede yapılamıyor olması da olumsuz yanı.

14. Katılımcı: Olumlu etkenler, eserler hakkındaki bilgilerin ve görsellerin iyi hazırlanmış olması, olumsuz yanı teknik bazı sıkıntılar olabiliyor. Mausus rahat hareket ettirememek gibi ve eserlerin görüntülerinin aktarıldığı yer kadar görüntüye sahip olmamız, bir yere hapsolmuş gibi bir izlenim yaratıyor.

15. Katılımcı: Merak ettiğim müzeler hakkında bilgi sahibi olmam olumlu tarafı. Baktığın açı sınırlandırılmış bir şekilde olduğu için belli bir seviyede kalıyor olması da olumsuz tarafı.

Katılımcıların “*Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen olumlu ve olumsuz etkenler nelerdir?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; dokuz kişi sanal müzeye kolaylıkla erişimin, öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. İki kişi derin araştırma yapma imkânının sanal müze gezisinde öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. İki kişi sanal müzede eserleri daha yakından görebilmenin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtirken; diğer bir kişi de yaratıcılığını geliştirmesine katkı sağladığını bunun da öğrenmesini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Bir kişi sanal müzeyi tekrar tekrar gezme imkânının olmasının öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Katılımcıların “*Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen olumlu ve olumsuz etkenler nelerdir?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; beş kişi detayları görememenin öğrenmeyi olumsuz yönde etkilediğini belirtirken; dört kişi sanal müze gezmenin akılda kalıcılığının olmamasının öğrenmeyi olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. İki kişi sanal müze gezerken konsantre olamadıklarını ve

dikkatlerinin çok çabuk dağıldığını belirtmişlerdir. İki kişi sanal müze ziyaretinde farklı teknik sorunlarla karşılaştıklarını ve bunun öğrenmeyi olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Bir kişi sanal müzeye kolay erişiliyor olmasının öğrenmeyi erteleme gibi bir olumsuzluğu olduğunu belirtirken; diğer bir kişi sanal müzelerde reel müzelerdeki gibi deneysel etkinlik ve uygulamaların olmamasının öğrenmeyi olumsuz olarak etkilediğini belirtmiştir. Bir kişi bazı müzelerdeki bilgilerin yetersiz olmasının öğrenmeyi olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

Tablo 11: a-) Katılımcıların “Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen **olumlu** etkenler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Kolay erişim	+	+	+	+		+					+		+	+	+	9	60
Derin araştırma yapma					+		+									2	13,3
Yakından görebilme								+				+				2	13,3
Yaratıcılığı geliştirme										+						1	6,66
Tekrar tekrar gezme imkânı									+							1	6,66

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Tablo 12: b-) Katılımcıların “Sanal müze gezisinde öğrenmenizi etkileyen **olumsuz** etkenler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Detay görememe	+				+		+					+			+	5	33,3
Kalıcı olmaması				+		+			+	+						4	26,6
Konsantre olamama			+								+					2	13,3
Teknik sorun								+						+		2	13,3
Öğrenmeyi erteleme											+					1	6,66
Deneysel etkinliğin olmaması													+			1	6,66
Yetersiz bilgi		+														1	6,66

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere yaşam boyu eğitim kapsamında farkındalık kazandırıp kazandırmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sizce sanal müzeler reel müzelerdeki öğrenme yöntemlerinin yerini doldurabilir mi?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Doldurabilir. Sanal müzenin üç boyutlu olması ve oradaymış gibi hissetmemiz öğrenmeyi çok fazla etkiliyor.

2. **Katılımcı:** Kesinlikle dolduramaz. Sanal sadece bilgi ve fikir verir.

3. **Katılımcı:** Bu kişiden kişiye değişebilir. Bence dolduramaz.

4. **Katılımcı:** İnsanların öğrenme yöntemleri birbirlerinden farklı. Benim öğrenme şeklime hitap etmiyor. Gerçek müzeyle kıyaslanamaz, bunun da size sunduğu farklı algı ve öğrenme şekilleri var.

5. **Katılımcı:** Bence dolduramaz.

6. **Katılımcı:** Bence dolduramaz. Çünkü bilgiler çok kalıcı olmuyor.

7. **Katılımcı:** Bence katkısı var. Çünkü incelenen bir eserle alakalı aynı anda başka bir sayfada belgesel de açıp izleyebiliyorum. Böylece daha ayrıntılı bilgiye sahip olabiliyorum. Gerçek müzelerde edinilen bilgi çok kısıtlı.

8. **Katılımcı:** Dolduramaz.

9. **Katılımcı:** Sanal müzenin avantajı öğrenmeyi kalıcı hale getirebilmesi. Tekrar etmek öğrenmeyi kalıcı hale getirebilir. Reel müzede fazla gezme olanağı yok. O nedenle bilgiler unutulabiliyor.

10. **Katılımcı:** Hayır dolduramaz. Bir şekilde insanın somut olarak görmesi ve ortamın kokusunu alması ve eserlerin boyutunu tam anlamıyla görmesi gerekiyor.

11. **Katılımcı:** Gerçeğin yerini dolduracağını zannetmiyorum. Sanalda izlediğim eserleri reelde gördüğümde birkaç defa şaşkınlık yaşadım. Sanal ortamda gördüğüm gibi bir iş çıkmadı karşıma. Gözün birebir eserle karşılaşması lazım.

12. **Katılımcı:** Dolduramaz. Çünkü gerçeği hissetmek istiyoruz. O ortamın tarihi kokusu bile duygularımızı harekete geçirip, bizi etkiliyor.

13. **Katılımcı:** Çocukların yaparak yaşayarak öğreneceği konularda eksik kalır.

14. **Katılımcı:** Dolduramaz. Sanal müzede verilen yazılardaki bilgi kadarını alabilirsiniz. Ama reel müzeyi rehber eşliğinde gezdiğimiz zaman daha fazla verim alabilirsiniz.

15. **Katılımcı:** Şu andaki teknolojiyle tam olarak doldurulamaz.

Katılımcıların “Sizce sanal müzeler reel müzelerdeki öğrenme yöntemlerinin yerini doldurabilir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; üç katılımcı doldurabilir demiştir. On iki katılımcı ise sanal müzenin reel müzedeki öğrenme yöntemlerinin yerini dolduramayacağını belirtmiştir.

Tablo 13: Katılımcıların “Sizce sanal müzeler reel müzelerdeki öğrenme yöntemlerinin yerini doldurabilir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Doldurabilir	+						+		+							3	20
Dolduramaz		+	+	+	+	+		+		+	+	+	+	+	+	12	80

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere bilimsel açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “ *Sanal müzelerdeki sergileme anlayışının tüm ziyaretçilere hitap ettiğini düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. Katılımcı: Bilgilendirme açısından evet. Ama görme engelli ve işitme engellilere yönelik bir çalışma olmadığını düşünüyorum. Sağlıklı insanlar için tüm ziyaretçilere uygun bir proje.

2. Katılımcı: Hayır düşünmüyorum. Herkes okur-yazar olmayabilir. Görsel açıdan herkese hitap edebilir.

3. Katılımcı: Hayır düşünmüyorum. Çünkü biz teknoloji ile jenerasyon olarak daha içli dışlıyız. Sanal müzeyi de teknolojiyle ilgili ve onu kullanabilen kişilere daha çok hitap ediyor.

4. Katılımcı: Sergileme anlayışıyla ilgili bir standart belirlenmiş. Hitap etmeyenler ziyaret etmez zaten. Ziyaret edenlerin tamamına hitap ediyor.

5. Katılımcı: Tüm ziyaretçilere hitap ettiğini düşünmüyorum.

6. Katılımcı: Görme engelli birine hitap etmiyor. İşitme engelli için belki seçenekler vardır. Hitap etmiyor.

7. **Katılımcı:** Sanal müzeye gerçek anlamda bilen biri gider. Gittiği müzenin sergilediği eserleri görmeye gider. Hiç bilmeyen birine sanal müze görüntüsü açarsak hiçbir şey ifade etmez. Herkese aynı anda aynı şekilde hitap etmiyor.

8. **Katılımcı:** Hayır hitap etmiyor. Çünkü sanal müze uygulama programının belirlediği ölçüde hareket edebiliyoruz.

9. **Katılımcı:** Hayır hitap etmiyor.

10. **Katılımcı:** Geniş bir kitleye hitap ettiğini düşünüyorum. İnsanlar ilgi alanlarına göre sanal müzeye farklı amaçlar için gider. Genel bir perspektiften 360 derece çekilmiş fotoğraflar. Genel olarak insanın merakını giderecek düzeyde.

11. **Katılımcı:** Çok bir beklenti içine girmiyorum. Sadece görmeye odaklandım. Perspektif olarak herkes aynı açıdan görmek zorunda. Herkesin aynı öğrenme sürecine girme tehlikesi oluyor. Bence kısıtlı bir sergileme şekli olduğunu düşünüyorum. Her şey size sunulduğu şekliyle görünmekte. Sergileme konusunda biri diğerinden daha etkili diyemem. Benzer bir tavırla sergileniyor.

12. **Katılımcı:** Bence kolaylıkla ulaşılabilmesi çoğu kişiye avantaj sağladığı için hitap edebileceğini düşünüyorum.

13. **Katılımcı:** Kişilerin biraz bilgisayar ve cep telefonundan anlaması lazım. Çocuklara ve yetişkinlere ayrı ayrı uygulama yapılmalı bence. Herkese hitap ettiğini düşünmüyorum.

14. **Katılımcı:** Sanal müzeler görsel anlamda zayıf kaldığından bu işle profesyonel ilgilenenler için yeterli olmadığını düşünüyorum.

15. **Katılımcı:** Hayır düşünmüyorum. Çünkü teknolojiyi kullanamayacak bir kitle var, onlara hitap etmiyor. Sistemi kullanabilecek yetenekteki kişiler gezebiliyor.

Katılımcıların “*Sanal müzelerdeki sergileme anlayışının tüm ziyaretçilere hitap ettiğini düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; dört katılımcı evet sanal müzelerdeki sergileme anlayışı tüm ziyaretçilere hitap ediyor demiştir; on bir katılımcı ise çeşitli nedenlerle sanal müzelerdeki sergileme anlayışının tüm ziyaretçilere hitap etmediğini belirtmiştir.

Tablo 14: Katılımcıların “Sanal müzelerdeki sergileme anlayışının tüm ziyaretçilere hitap ettiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+			+							+	+				4	26,6
Hayır		+	+		+	+	+	+	+	+			+	+	+	11	73,3

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere bilimsel açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze ziyaretinde eserler hakkında yeterli bilgi verildiğini düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

- 1. Katılımcı:** Evet kesinlikle bilgi edinebiliyoruz. Reel müzede verilen bilgilerle aynı.
- 2. Katılımcı:** Eserler hakkında yeterli bilgi verildiğini zannetmiyorum. Yüzeysel bir bilgi veriliyor. Yazılımla alakalı (yükleme kapasitesiyle ilgili) kısıtlamalar olabilir.
- 3. Katılımcı:** Hayır kesinlikle düşünmüyorum çünkü özellikle öğrenmek istediğim başka noktalar da oldu. Çoğunda yoktu açıklamalar.
- 4. Katılımcı:** Evet. Yeterli bilgi verildiğini düşünüyorum.
- 5. Katılımcı:** Bence hayır. Ama sizin ne kadar derin bilgiye ulaşmak istediğinize göre de değişebilir.
- 6. Katılımcı:** Evet düşünüyorum.
- 7. Katılımcı:** Düşünüyorum.
- 8. Katılımcı:** Evet, yeterli bilgi veriliyor.
- 9. Katılımcı:** Hayır, yeterli bilgi verildiğini düşünmüyorum.
- 10. Katılımcı:** Hayır düşünmüyorum.
- 11. Katılımcı:** Evet, avantajı da olduğunu düşünüyorum hatta fazlasıyla bilgi var.
- 12. Katılımcı:** Gezdiğim müzelerde yazılı bir bilgi görmedim. Bence yeterli bir bilgi yoktu.
- 13. Katılımcı:** Bilgilendirme yoktu.

14. **Katılımcı:** Hayır, sadece insanların merakını giderecek kadar bilgi veriliyor.

15. **Katılımcı:** Çok fazla detaylı bir bilgi yok. Gerçek müzede verildiği kadar bilgi veriliyor.

Katılımcıların “*Sanal müze ziyaretinde eserler hakkında yeterli bilgi verildiğini düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; altı katılımcı sanal müzede verilen bilgileri yeterli bulduğunu belirtmiştir. Dokuz katılımcı ise sanal müzede verilen bilgileri yeterli bulmamıştır.

Tablo 15: Katılımcıların “Sanal müze ziyaretinde eserler hakkında yeterli bilgi verildiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet, yeterliydi	+			+		+	+	+			+					6	40
Hayır, yeterli değildi		+	+		+				+	+		+	+	+	+	9	60

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere bilimsel açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze ile reel (gerçek) müze sizce birbiriyle örtüşüyor mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Örtüşüyor.

2. **Katılımcı:** Örtüşmüyor. Gözün gerçekte gördüğüyle sanalda gördüğü görüntüler farklıdır.

3. **Katılımcı:** Örtüşmüyor. Sanal müze daha eksik kalıyor diyebilirim. Kamera açılarıyla da alakalı bazı yerler kör noktada kalabiliyor.

4. **Katılımcı:** Bilgi anlamında örtüşüyor ama görsel olarak örtüşmüyor. Ebatlar farklı olabiliyor gerçekte.

5. **Katılımcı:** Örtüşmüyor. Hitap ettiği duyular ve duygular anlamında birbirinden çok farklı

6. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.

7. **Katılımcı:** Sanal müzede daha detaylı bilgi oluyor fakat eserleri gerçek müzedeki gibi üç boyutlu, dört boyutlu evrendeki gibi göremiyoruz. Eksik kalan yönleri var.

8. **Katılımcı:** Sadece perspektif problemi vardı, onun dışında doğru yansıtılmıştı. Çok büyük bir farklılık yoktu.

9. **Katılımcı:** Örtüşüyor.

10. **Katılımcı:** Algı olarak örtüşmüyor. Nesnel anlamda örtüşüyor çünkü aynı eserin görüntüsü var orada.

11. **Katılımcı:** Sanal olanı dokunsal olanın yerine koyamayız. Ancak pandemi sürecinde geldiğimiz noktada verdiğimiz sanat eğitimleri için birbirlerinin yerini tutabilirler diyebiliyorum. Reelde olan etkiyi yakalamaya başladık.

12. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.

13. **Katılımcı:** Çözünürlük ve detaylar hariç, örtüşüyor.

14. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.

15. **Katılımcı:** Verilen bilgiler hariç örtüşmüyor.

Katılımcıların “Sanal müze ile reel (gerçek) müze sizce birbiriyle örtüşüyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; yedi kişi örtüşüyor demiştir. Sekiz kişi sanal müze ile reel müzenin genel anlamda örtüşmediğini belirtmiştir.

Tablo 16: Katılımcıların “Sanal müze ile reel (gerçek) müze sizce birbiriyle örtüşüyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Örtüşüyor	+			+				+	+	+	+		+			7	46,6
Örtüşmüyor		+	+		+	+	+					+		+	+	8	53,3

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere bilimsel açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların *“Sergilenmesinde zorluk çekilen eserlerin daha kolay sunulduğu bir ortam mıdır sizce?”* sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet.
2. **Katılımcı:** Evet. Güvenlik açısından bazı eserlerin sanalda sunulması daha güzel.
3. **Katılımcı:** Olabilir, ama aynı hissi vermez.
4. **Katılımcı:** Tabi daha kolaydır. Her zaman ulaşılabilir. Geçici sergiler olabilir, güvenlik ve maliyet sıkıntısı olabilir. Hiç görememektен iyidir.
5. **Katılımcı:** Evet. Işık, ısı, nem ayarlanamıyorsa sanal ortamda bunun sergilenmesi bir artıdır.
6. **Katılımcı:** Evet.
7. **Katılımcı:** Tabi ki. O açıdan büyük kolaylık sağlıyor. Ancak her sanal müze aynı kalitede değil, birebir boyutta o ayrıntıları da almamız gerekiyor.
8. **Katılımcı:** Bence kolaylık sanalda sunulması.
9. **Katılımcı:** Bence kolay bir yöntem.
10. **Katılımcı:** Tabi ki. İnsanın merakını giderecek ölçüde olduğunu düşünüyorum.
11. **Katılımcı:** Evet. Bu konuda çok büyük bir kolaylık sağladı. Fiziksel yükten bir şekilde kurtarılmış oluyor.
12. **Katılımcı:** Olabilir. Çok büyük bir eserse, müze şartları da elvermiyorsa, reel müzede onun sadece fotoğrafını görebiliriz. Sanal müzede üç boyutlu halini görebiliriz bence.
13. **Katılımcı:** Aynen, katılıyorum.
14. **Katılımcı:** Kesinlikle katılıyorum.
15. **Katılımcı:** Fotoğraf olarak dijital bir alan kaplayacağı için, sınırsız bir şekilde fiziksel bir alana ihtiyaç duymadan, istediğin kadar görsel ekleyebilirsin.

Katılımcıların *“Sergilenmesinde zorluk çekilen eserlerin daha kolay sunulduğu bir ortam mıdır sizce?”* sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde tüm katılımcılar Evet demiştir.

Tablo 17: Katılımcıların “Sergilenmesinde zorluk çekilen eserlerin daha kolay sunulduğu bir ortam mıdır sizce?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	15	100
Hayır																0	

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere bilimsel açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müzelerdeki eser sayısı ile reel müzelerdeki eser sayısı arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

- Katılımcı:** Hayır, fark olduğunu düşünmüyorum.
- Katılımcı:** Evet fark vardır. Sanalda tüm eserleri vermiyorlar.
- Katılımcı:** Evet düşünüyorum. Sanal müzede her istediğimiz noktaya yaklaşamadım. Açıklamasını okumak istediğim her şeyi okuyamadım. Belli başlı daha önemli eserlere yönelmişlerdi.
- Katılımcı:** Sanal müzede daha fazla eser vardır.
- Katılımcı:** Gezdiğim müze için bir fark görmedim. Böyle bir fark görmedim.
- Katılımcı:** Görmedim ama bu avantajı kullanıyorlardı.
- Katılımcı:** Evet, sanal müze daha zengin. Reelde gösteremediği birçok eseri gösterebiliyor.
- Katılımcı:** Fark olabilir. Çünkü bazı odalara giremedim sanal müzede. Oranın fotoğraflarını çekmemişler sanırım.
- Katılımcı:** Birebirdi. Tüm eserleri gösteriyordu.
- Katılımcı:** Eser sayısı aynı bence.
- Katılımcı:** Koruma altına alınmış, reel müzede göremediğimiz eserleri sanal müzede görebiliyoruz. Bu anlamda sanal müze bize daha fazla veri sunabiliyor.
- Katılımcı:** Bence eser sayısı olarak bir fark yoktur.
- Katılımcı:** Çok fark yok.

14. **Katılımcı:** O konuda bilgim yok.

15. **Katılımcı:** Bence fark yok. Bazı eserleri kaçırabiliyor sanal, uzakta kalabiliyor.

Katılımcıların “*Sanal müzelerdeki eser sayısı ile reel müzelerdeki eser sayısı arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; sekiz katılımcı eser sayısı arasında bir fark olmadığını belirtmiştir. Altı katılımcı ise sanal müze ile reel müze arasında çeşitli farklar olduğunu belirtmişlerdir. Yalnızca bir katılımcı bu konu hakkında herhangi bir bilgisinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 18: Katılımcıların “*Sanal müzelerdeki eser sayısı ile reel müzelerdeki eser sayısı arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Fark var		+	+	+			+	+			+					6	40
Fark yok	+				+	+			+	+		+	+		+	8	53,3
Bilgim yok														+		1	6,6

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere tarihsel açıdan farkındalık etkisi faktörü oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müzelerde eserlerin kronolojik bir yapıda düzenlendiğini düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet, sıralandığını düşünüyorum.

2. **Katılımcı:** Bazı eserlerde bilgiler eksik olduğu için sıralamaya göre konulup konulmadığı hakkında bir fikrim yok.

3. **Katılımcı:** Biraz da benim gezme şeklimle alakalı olduğunu düşünüyorum... Kronolojik olarak düşünemedim, çok emin olamadım.

4. **Katılımcı:** Evet.

5. **Katılımcı:** Hayır. Kapıdan girdikten sonra siz nereye isterseniz o tarafa gidebiliyorsunuz.

6. **Katılımcı:** Hayır, benim karşılaştığımda karışıkta.
7. **Katılımcı:** Evet, birebir aynı düzenleniyor gerçek müzeyle.
8. **Katılımcı:** Çok ilgilenmedim. Dikkat etmedim.
9. **Katılımcı:** Gezdiğim müzelerde eksiklikler vardı. Böyle bir şey hiç verilmemişti. Görsel sunumlar vardı.
10. **Katılımcı:** Reel müzeyi nasıl geziyorsak sanal müzeyi de öyle geziyoruz. İstersek kronolojik bir sırayla gezebiliriz, bize kalmış. Ama bir taslak vardı gezdiğim sanal müzelerde.
11. **Katılımcı:** Dikkat etmedim. Neden bir kronolojiye uyulmasın ki? Müzedeki hareketin zaten buna göre şekil alıyor.
12. **Katılımcı:** Çok dikkat etmedim.
13. **Katılımcı:** Bilgilendirme olmadığı için göremedim.
14. **Katılımcı:** Çok dikkat etmedim
15. **Katılımcı:** Sanal müzeye özel farklı bir sıralama biçimi yoktu. Mekân mevcut müzede neyse onun içinde geziyorsun.

Katılımcıların “*Sanal müzelerde eserlerin kronolojik bir yapıda düzenlendiğini düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; evet diyenler altı kişi olmuştur, hayır diyenler üç kişi. Bu konuda herhangi bir fikri olmayanlar ise, yine altı kişidir.

Tablo 19: Katılımcıların “Sanal müzelerde eserlerin kronolojik bir yapıda düzenlendiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+			+			+			+	+				+	6	40
Hayır					+	+			+							3	20
Fikrim yok		+	+					+				+	+	+		6	40

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere tarihsel açıdan farkındalık etkisi faktörü oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müzelerde*

Reel (gerçek) müzelerdeki tarihi dokuyu hissedebiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet, kesinlikle hissedebiliyorum.
2. **Katılımcı:** Hissedemiyorum.
3. **Katılımcı:** Kesinlikle hissedemiyorum.
4. **Katılımcı:** Tabi ki, ekrandan bakınca bir silsile halinde bir şey görüyorsunuz. Sanal müze bana vermek istediğini okumalarla, yönlendirmelerle daha net veriyor olabilir. Reel müzede daha çok şey kaçırabiliyorsunuz. Sanal müze biraz daha derli toplu gibi.
5. **Katılımcı:** Hayır.
6. **Katılımcı:** Hayır.
7. **Katılımcı:** Hayır.
8. **Katılımcı:** Hayır.
9. **Katılımcı:** Hayır.
10. **Katılımcı:** Hayır hissedemiyorum.
11. **Katılımcı:** Onu hiç düşünmemiştim. Sanal müzede tarihi bir doku aramıyorum. Onunla ilgili bir tatmin duygum var mı bilemiyorum.
12. **Katılımcı:** Kesinlikle hissetmiyorum.
13. **Katılımcı:** Tarihi müzelere o duyguyla giriş yaptığın için, baştan o duyguyu hissediyorsun.
14. **Katılımcı:** Bilgisayarın ve çekimlerin kalitesine bağlı olarak hissedebilirsin.
15. **Katılımcı:** İki boyutlu olduğu için algı olarak farklı, genel olarak fotoğraflardan fikir sahibi oluyorsun.

Katılımcıların “*Sanal müzelerde Reel (gerçek) müzelerdeki tarihi dokuyu hissedebiliyor musunuz?”* sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; dört katılımcı evet, hissedebiliyorum demiş. On katılımcı sanal müzede reel müzede tarihi dokuyu hissedemediğini belirtmiş. Bir katılımcı sanal müze gezerken böyle bir şey hiç düşünmediğini, o nedenle bu konuda bir fikri olmadığını belirtmiştir.

Tablo 20: Katılımcıların “Sanal müzelerde Reel (gerçek) müzelerdeki tarihi dokuyu hissedebiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+			+									+	+		4	26,6
Hayır		+	+		+	+	+	+	+	+		+			+	10	66,6
Fikrim yok											+					1	6,6

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere tarihsel açıdan farkındalık etkisi faktörü oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müzede eserlerin nerede, ne zaman, nasıl elde edildiği hakkındaki açıklamalara ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

- Katılımcı:** Evet, düşünüyorum.
- Katılımcı:** O kadar detay görmedim. Müzeden müzeye değişkenlik gösteriyor.
- Katılımcı:** Çok fazla ulaşamadım. Her müzede yapılmıyor.
- Katılımcı:** Tabi ki.
- Katılımcı:** Bilgi kartlarına tıkladığımızda genel anlamda bilgiler var.
- Katılımcı:** Evet.
- Katılımcı:** Çok rahat ulaşıyoruz.
- Katılımcı:** Genel bilgiler veriliyordu.
- Katılımcı:** Hiçbir açıklama yoktu. Sadece görsel sunumlar yapılmıştı.
- Katılımcı:** O bilgiye erişemedim.
- Katılımcı:** Çok kapsamlı bir bilgiye ulaşamadım.
- Katılımcı:** Hayır, hiçbir bilgi yoktu.
- Katılımcı:** Ulaşamadım.
- Katılımcı:** Çoğu sanal müzede gördüm. Ön bilgi olarak veriyorlar.
- Katılımcı:** Ulaşabiliyorsun.

Katılımcıların “*Sanal müzede eserlerin nerede, ne zaman, nasıl elde edildiği hakkındaki açıklamalara ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; sekiz katılımcı evet diyerek ulaşabildiğini belirtmiş. Yedi katılımcı hayır diyerek, böyle bir bilgiye rastlamadıklarını belirtmiştir.

Tablo 21: Katılımcıların “Sanal müzede eserlerin nerede, ne zaman, nasıl elde edildiği hakkındaki açıklamalara ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+			+	+	+	+	+						+	+	8	53,3
Hayır		+	+						+	+	+	+	+			7	46,6

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere tarihsel açıdan farkındalık etkisi faktörü oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal ortamda sergilenen eserlere yönelik yapılan restorasyon ve konservasyon bilgisine erişimin sağlanıp sağlanmadığını düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Ulaşamadım.
2. **Katılımcı:** Öyle bir bilgi görmedim.
3. **Katılımcı:** Çok fazla denk gelmedim açıkçası.
4. **Katılımcı:** Evet.
5. **Katılımcı:** Hayır, öyle bir bilgi genelde olmuyor.
6. **Katılımcı:** Ulaşabildim.
7. **Katılımcı:** Daha çok yabancı müzelerde veriliyor bu bilgi. Türk müzelerde pek verilmiyor.
8. **Katılımcı:** Ben denk gelmedim.
9. **Katılımcı:** Hayır.
10. **Katılımcı:** Bilgi edinemedim.
11. **Katılımcı:** Böyle çok kapsamlı bir bilgiye ulaşamıyoruz. Bu biraz da bizim gezme amacımıza bağlı. Bu bizim alanımızın dışında bir mevzu.
12. **Katılımcı:** Bilgi edinemedim.
13. **Katılımcı:** Belki Avrupa’da vardır. Bizim Türkiye’de olduğunu zannetmiyorum.
14. **Katılımcı:** Hayır.
15. **Katılımcı:** Böyle bir bilgi hatırlamıyorum.

Katılımcıların “Sanal ortamda sergilenen eserlere yönelik yapılan restorasyon ve konservasyon bilgisine erişimin sağlanıp sağlanmadığını düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; on iki katılımcı böyle bir bilgiye erişemediklerini belirtirken, üç katılımcı daha çok yabancı müzelerde bu tür bilgilerle eriştiklerini belirtmiştir.

Tablo 22: Katılımcıların “Sanal ortamda sergilenen eserlere yönelik yapılan restorasyon ve konservasyon bilgisine erişimin sağlanıp sağlanmadığını düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+	+	+		+			+	+	+	+	+	+	+	+	12	80
Hayır				+		+	+									3	20

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere tarihsel açıdan farkındalık etkisi faktörü oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Eserlerin hangi uygarlıklara ait olduğu bilgisine sanal ortamda ulaşabiliyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet ulaşabiliyorum.
2. **Katılımcı:** Evet.
3. **Katılımcı:** Evet, ulaştım.
4. **Katılımcı:** Evet.
5. **Katılımcı:** Evet, ulaşabiliyoruz.
6. **Katılımcı:** Evet, ulaşabiliyoruz.
7. **Katılımcı:** Evet.
8. **Katılımcı:** Evet, ulaşabiliyorum.
9. **Katılımcı:** Hayır.
10. **Katılımcı:** Evet.
11. **Katılımcı:** Ulaşabiliyoruz.
12. **Katılımcı:** Ulaşabiliyoruz.

13. **Katılımcı:** Göremedim. Çözünürlük düşük olduğu için yazıları pek göremedim.

14. **Katılımcı:** Gezdiğim müzede vardı.

15. **Katılımcı:** Evet.

Katılımcıların “Eserlerin hangi uygarlıklara ait olduğu bilgisine sanal ortamda ulaşabiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; on üç kişi evet diyerek ulaşabildiklerini belirtmiştir. İki kişi hayır diyerek böyle bir bilgiye ulaşmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 23: Katılımcıların “Eserlerin hangi uygarlıklara ait olduğu bilgisine sanal ortamda ulaşabiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+		+	+	13	86,6
Hayır									+				+			2	13,3

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere sanatsal açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müzede ünlü sanatçıların eserlerini daha önce bu açılardan (yön ve perspektif yönünden) görmüş müydünüz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet, görmüştüm.

2. **Katılımcı:** Hayır, görmedim.

3. **Katılımcı:** Hiç görmemiştim. Dikkatim çok dağıldı.

4. **Katılımcı:** Evet, sanalda daha çok bilgi var.

5. **Katılımcı:** Hayır.

6. **Katılımcı:** Sanal müzeden önce görmüştüm.

7. **Katılımcı:** Evet, gördüğüm eserler vardı. Birçok eseri sanal müze sayesinde keşfettim. En büyük avantajı sıra yok, bekleyen yok. En ince ayrıntısına kadar inceleyebiliyorsun.

8. **Katılımcı:** Hayır.

9. **Katılımcı:** Hayır, görmedim.

10. **Katılımcı:** Hayır.

11. **Katılımcı:** Fiziksel durumla sanal durum çok farklı. Sanalda esere ne kadar yaklaşırsanız da pek bir şey fark edeceğini zannetmiyorum. Reel müzede sizi tatmin eden o tecrübeyi zaten yakalıyorsunuz. Perspektif gerekiyor. Kitaplarda gördüğüm, internette gördüğümünden farklı bir şey görmedim. Her tarafından inceleme ihtiyacı hissettim. Ekran bizi zaten yanıltıyor. Görmemiz sadece o ekran kadar oluyor. Hafızamda çok büyük olarak kalmış bir resmi müzeye gidip çok küçük boyutlarda görmek beni şaşırtıyor. Başka bir şekilde bürünüyor. Görmeyele ilgili bir zorunluluk oluşuyor.

12. **Katılımcı:** Görmemiştim.

13. **Katılımcı:** Göremedim.

14. **Katılımcı:** Görmemiştim.

15. **Katılımcı:** Evet.

Katılımcıların “*Sanal müzede ünlü sanatçıların eserlerini daha önce bu açılardan (yön ve perspektif yönünden) görmüş müydünüz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; katılımcıların 6’sı evet, 9’u hayır demiştir.

Tablo 24: Katılımcıların “Sanal müzede ünlü sanatçıların eserlerini daha önce bu açılardan (yön ve perspektif yönünden) görmüş müydünüz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+			+		+	+				+				+	6	40
Hayır		+	+		+			+	+	+		+	+	+		9	60

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere sanatsal açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müzelerde eserlerin sergilenme yöntemleri, estetik açıdan sizde bir farkındalık oluşturdu mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet.
2. **Katılımcı:** Hayır. Her zaman reelden yanayım.
3. **Katılımcı:** Çok estetik değildi.
4. **Katılımcı:** Estetik olduğunu düşünüyorum.
5. **Katılımcı:** Hayır, sanal olması reel müzedeki estetiği tamamen kaybediyor.
6. **Katılımcı:** Hayır.
7. **Katılımcı:** Sanal müzede küratörler pek uğraşmamış sadece odanın fotoğrafı ve odada neler olduğu var.
8. **Katılımcı:** Güzeldi, estetikti. Telefonla görünebilecek kadar estetikti.
9. **Katılımcı:** Dikkat çekiciyse, gidip de görme şansın da varsa, gidip görme isteği uyandırıyor insanda.
10. **Katılımcı:** Eserlerin sıralanması gerçekteki gibiydi. Düzgün, göze hitabeden bir sıradaydı. Estetik görünüyordu.
11. **Katılımcı:** Hayır, estetik bulmuyorum. Mekanikliği ve simülasyonu hissediyorsunuz.
12. **Katılımcı:** Çok yapay geliyor, içine çekmiyor bence insanı.
13. **Katılımcı:** Evet, güzeldi.
14. **Katılımcı:** Evet.
15. **Katılımcı:** Hayır.

Katılımcıların “*Sanal müzelerde eserlerin sergilenme yöntemleri, estetik açıdan sizde bir farkındalık oluşturdu mu?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; yedi katılımcı evet diyerek estetik olduğunu belirtmiştir. Sekiz katılımcı hayır diyerek reelde gördükleri estetikliği sanal müzede görmediklerini belirtmiştir.

Tablo 25: Katılımcıların “Sanal müzelerde eserlerin sergilenme yöntemleri, estetik açıdan sizde bir farkındalık oluşturdu mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet	+			+				+	+	+			+	+		7	46,6
Hayır		+	+		+	+	+				+	+			+	8	53,3

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere sanatsal açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze gezisi yaparken eserlerin renk ve ışığı reel (gerçek) müzedeki ile örtüşüyor mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.
2. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.
3. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.
4. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.
5. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
6. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
7. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
8. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
9. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
10. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
11. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.
12. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.
13. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
14. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.
15. **Katılımcı:** Örtüşmüyor.

Katılımcıların “*Sanal müze gezisi yaparken eserlerin renk ve ışığı reel (gerçek) müzedeki ile örtüşüyor mu?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; yedi katılımcı evet örtüşüyor demiştir. Sekiz katılımcı, hayır örtüşmüyor demiştir.

Tablo 26: Katılımcıların “*Sanal müze gezisi yaparken eserlerin renk ve ışığı reel (gerçek) müzedeki ile örtüşüyor mu?*” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet					+	+	+	+	+	+			+			7	46,6
Hayır	+	+	+	+							+	+		+	+	8	53,3

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere sanatsal açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze gezisinde incelediğiniz eserlerin görüntüsü (dokusu), reel müzede gördüğünüz eserlerle örtüşüyor mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Hayır.
2. **Katılımcı:** Evet.
3. **Katılımcı:** Hayır.
4. **Katılımcı:** Evet.
5. **Katılımcı:** Evet.
6. **Katılımcı:** Hayır.
7. **Katılımcı:** Hayır.
8. **Katılımcı:** Evet.
9. **Katılımcı:** Görselliğe odaklandım. Ona dikkat etmedim.
10. **Katılımcı:** Hayır.
11. **Katılımcı:** Hayır.
12. **Katılımcı:** Örtüşüyor.
13. **Katılımcı:** Hayır.
14. **Katılımcı:** Hayır.
15. **Katılımcı:** Hayır.

Katılımcıların “*Sanal müze gezisinde incelediğiniz eserlerin görüntüsü (dokusu), reel müzede gördüğünüz eserlerle örtüşüyor mu?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; beş katılımcı evet diyerek, sanal müzede gördüğü eserlerin dokusunun reeldeki gibi olduğunu belirtmiştir. Dokuz katılımcı sanal müzede gördüğü eserlerin dokusunun reeldeki gibi olmadığını belirtmiştir. Bir katılımcı sanal müze gezisinde bu konuya pek dikkat etmediğini sadece görselliğe odaklandığını belirtmiştir.

Tablo 27: Katılımcıların “Sanal müze gezisinde incelediğiniz eserlerin görüntüsü (dokusu), reel müzede gördüğünüz eserlerle örtüşüyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet		+		+	+			+				+				5	33,3
Hayır	+		+			+	+			+	+		+	+	+	9	60
Dikkat etmedim									+							1	6,6

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilere sanatsal açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Size estetik açıdan tecrübe kazandırdığını düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir.

1. **Katılımcı:** Evet, kesinlikle düşünüyorum.
2. **Katılımcı:** Hayır.
3. **Katılımcı:** Evet.
4. **Katılımcı:** Tabi ki.
5. **Katılımcı:** Evet.
6. **Katılımcı:** Evet.
7. **Katılımcı:** Evet.
8. **Katılımcı:** Evet.
9. **Katılımcı:** Evet.
10. **Katılımcı:** Hayır.
11. **Katılımcı:** Hayır.
12. **Katılımcı:** Evet.
13. **Katılımcı:** Evet.
14. **Katılımcı:** Evet.
15. **Katılımcı:** Evet.

Katılımcıların “*Size estetik açıdan tecrübe kazandırdığını düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; on iki katılımcı evet

diyerek sanal müzenin kendilerine tecrübe kazandırdığını belirtmişlerdir. Üç katılımcı hayır diyerek sanal müzenin kendilerine herhangi estetik bir tecrübe kazandırmadığını belirtmiştir.

Tablo 28: Katılımcıların “Size estetik açıdan tecrübe kazandırdığımı düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet kazandırdı	+		+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	12	80
Hayır kazandırmadı		+								+	+					3	20

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilerde kültürel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartıp çıkartmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze gezmek geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında araştırma yapmanıza sebep oldu mu? Bilgi edinmenizi sağladı mı?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet, kesinlikle.
2. **Katılımcı:** Bilgi edindim ama araştırma yapmamı sağlamadı.
3. **Katılımcı:** Evet oldu.
4. **Katılımcı:** Evet.
5. **Katılımcı:** Evet.
6. **Katılımcı:** Hayır, beni teşvik etmedi.
7. **Katılımcı:** Evet.
8. **Katılımcı:** Evet. Teşvik ediyor.
9. **Katılımcı:** Hayır, merak uyandırmadı.
10. **Katılımcı:** Hayır.
11. **Katılımcı:** Evet.
12. **Katılımcı:** Hayır, merak uyandırmadı.
13. **Katılımcı:** Evet.
14. **Katılımcı:** Evet.
15. **Katılımcı:** Evet.

Katılımcıların “*Sanal müze gezmek geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında araştırma yapmanıza sebep oldu mu? Bilgi edinmenizi sağladı mı?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; on katılımcı evet diyerek, sanal müzenin geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında daha çok araştırma yapmaya, daha çok bilgi edinmeye teşvik ettiğini belirtmişlerdir. Beş katılımcı hayır diyerek sanal müzenin geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında daha çok araştırma yapmaya, daha çok bilgi edinmeye teşvik etmediğini belirtmiştir.

Tablo 29: Katılımcıların “Sanal müze gezmek geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında araştırma yapmanıza sebep oldu mu? Bilgi edinmenizi sağladı mı?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet, sağladı	+		+	+	+		+	+			+		+	+	+	10	66,6
Hayır, sağlamadı		+				+			+	+		+				5	33,3

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilerde kültürel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartıp çıkartmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze gezmek kültürü ile reel müze gezmek kültürü arasında sizce fark var mıdır?* ” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet, kesinlikle var. Sanal müzeye her yerden girme şansım var ama reel müzeye gitmek için bazen üşenebiliyorum.

2. **Katılımcı:** Evet, fark var. Sanal müze kolaylık sağlıyor, ama kalıcı olmuyor. Reelde etkisi altında kalıyorum ve daha kalıcı oluyor.

3. **Katılımcı:** Evet. Sanal müzede geçirdiğim vakit, reel müzeden daha kısa oluyor. His olarak birbirinden farklı.

4. **Katılımcı:** Evet, reel müzeye giriş adabı vardır. Reel müze gezmek kültüründe yalnız değilsiniz. Müzeye giden diğer insanlara bakıyorum. Gürültü yapan oluyor mu, hapsirirken kendini tutanlar oluyor; ne giymiş, nasıl duruyor, eserlere şu mesafeden bakacaksın, ilgi süresi, ortamın sessizliği vs.

5. **Katılımcı:** Evet, çok fark var. Gerçek müzenin bize vermek istediği o atmosfer, içinde bulunduğunuz an, içinde bulunduğunuz his. Sanal müzede ise bir ekran karşısında bir müzeyi geziyoruz ama kendi evimizin mutfağında ya da kendi çalışma odamızdayız. Ne kadar atmosfer yaratabilir ve ne kadar o dokuyu bize sağlayabilir.

6. **Katılımcı:** Kesinlikle.

7. **Katılımcı:** Tabi ki gerçeğine asla uymuyor.

8. **Katılımcı:** Evet, yeni medya araçlarıyla sanal müzeye girmek çok kolay. Gerçekten müze seven bir insan telefonda gördüğüyle yetinmez.

9. **Katılımcı:** Evet, fark var. Reel müze insanda daha çok merak ve ilgi uyandırabiliyor. Sanal müzede de tekrar bakma olanağın var.

10. **Katılımcı:** Sanal müze kültürü biraz çabuk tükenecek gibi. Gerçek müzeyle bence kıyaslanmamalı, eşdeğerde tutulmamalı. Çabucak insan sıkılabiliyor sanal müze gezerken, ya da odaklanamıyor. Dış etmenler çok fazla oluyor. Reel müzede dış etmenler yine müzenin içi oluyor. Sanal müzeyi her yerde her şekilde gezebiliyorsun.

11. **Katılımcı:** Kesinlikle fark var. Tecrübe olarak reel müzenin insana çok büyük katkıları olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda bulunduğunuz coğrafyanın atmosferiyle etkileşim içerisine girmeye zorunlu kılıyor. Sizin doğal olarak öğrenme süreciniz başlıyor.

12. **Katılımcı:** İmkânı olan kişiler canları istediği zaman başka ülkede bir müzeye gidebilirler. Ama imkânı olmayanlar için sanal müze çok büyük bir avantaj.

13. **Katılımcı:** Gerçek müzeye girerken, girişte bilet alırsın, o duyguyu yaşarsın. Müzedeki diğer insanlarla konuşursun, müzede canlı olarak etkinlikler yapılabilir, konferans ve uygulamalı salonlar var. Tarihi yaşatan hediyelik eşyalar alabiliyorsun. Sanalda bunlar imkânsız. Sanalın avantajı da ekonomik olması.

14. **Katılımcı:** Çok fark var tabi ki. Gerçek müzeye giderken bir grupta gidilir. Grubun kuralları ve rehberi vardır. Gerçek müzede sesli konuşmazsınız. Müzeye kesinlikle yiyecek içeceklerle girilmez. Ama sanal müzeye girerken dondurma yiyebilirsin.

15. **Katılımcı:** Dijital çağ ile analog çağ diyelim. Dijital çağın içinde yer almayan ya da onu kullanamayan kültürdeki insanlar hiç gidemeyecekleri göremeyecekleri müzeleri deneyimleyemiyorlar. Bunu deneyimleyen daha genç kuşak için bu şekli daha kolay görünebiliyor.

Katılımcıların “*Sanal müze gezme kültürü ile reel müze gezme kültürü arasında sizce fark var mıdır?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde katılımcıların tümü farklı açıklamalarda bulunarak sanal müze ile reel müze gezme kültürü arasında çok fark olduğunu belirtmiştir.

Tablo 30: Katılımcıların “Sanal müze gezme kültürü ile reel müze gezme kültürü arasında sizce fark var mıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet, fark var	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	15	100
Hayır, fark yok																	

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilerde kültürel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartıp çıkartmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müzedeki nesnelere algılamanızda, estetik kaygı duyduğunuz mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Çoğu zaman bu estetikliğin aktarılabildiğini düşünüyorum.
2. **Katılımcı:** Estetik olarak hiçbir şey hissetmiyorum. Sadece merakımı gideriyorum.
3. **Katılımcı:** Estetik olduklarını düşünüyorum, bakması her zaman keyifli.
4. **Katılımcı:** Olabildiği kadar estetik olduğunu düşünüyorum.
5. **Katılımcı:** Evet, ama eseri o an 'da görmek çok daha etkili.
6. **Katılımcı:** Bence görüntü aynı.
7. **Katılımcı:** Hayır estetik bir kaygım olmadı. Çünkü sanal müze o tarihi bize yaşatmıyor tam anlamıyla.
8. **Katılımcı:** Evet ama her müzede geçerli değil bu durum.
9. **Katılımcı:** Duymadım. Çünkü müzeden müzeye değişebiliyor.
10. **Katılımcı:** Çok iyi kavrayamadım. Gerçek müze olsa daha iyi kavradım.
11. **Katılımcı:** Bence böyle bir sanal müze izleyicisinin, oraya herhangi bir kaygı duymak için dâhil olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Doğrudan estetik bir

kaygı yok. Sanal müzede görme dışında daha fazlasını bekleyemezsiniz. Sanal müzeye bir kaygı yerine öğrenme fikriyle yaklaştığım için, böyle bir kaygı duyduğumu hatırlamıyorum.

12. Katılımcı: Çok fazla bir beklentim olmadığı için estetik kaygı da duymadım. Çünkü sonuçta gerçek olmadığını bilerek giriyoruz.

13. Katılımcı: Evet, daha iyi olabilir dedim. Detaya girdiğinde bozuluyor görüntüler.

14. Katılımcı: Ben her zaman gerçekçi olması taraftarıyım. Gördüğüm kırmızı aynı kırmızı mı, o renk o üzerindeki doku... Gerçeğini görme arzusu yaratıyor.

15. Katılımcı: Evet.

Katılımcıların “*Sanal müzedeki nesnelere algılamanızda, estetik kaygı duyduunuz mu?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; dokuzu sanal müzedeki nesnelere estetik olduğunu belirtmişlerdir. Altı katılımcı ise sanal müzedeki nesnelere algılamak için hiçbir estetik kaygı duymadıklarını, sadece bilgi edinmek veya meraklarını gidermek için sanal müze kullandıklarını belirtmiştir.

Tablo 31: Katılımcıların “Sanal müzedeki nesnelere algılamanızda, estetik kaygı duyduunuz mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet, estetik değil		+			+			+					+	+	+	6	40
Hayır, estetik	+		+	+		+	+		+	+	+	+				9	60

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilerde kültürel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartıp çıkartmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Bireyin reelde elde ettiği bilgileri kültürel değerleri sanal müze karşılıyor mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. **Katılımcı:** Evet, kesinlikle karşılıyor.
2. **Katılımcı:** Karşılmıyor. Reelde elde ettiğimiz bilgiler daha farklı. Reel müzeye bir rehberle gittiğimizde onun anlatımı ve verdiği bilgiler çok daha farklı. Sanal müzede hangi bilgi verilmişse o kadarını alabiliyorsunuz.
3. **Katılımcı:** Hayır, karşılmıyor. Ülkemizde yeterli bulmuyorum.
4. **Katılımcı:** Hiç yoktan iyidir.
5. **Katılımcı:** Bence evet, gerçek müze gezerken de oradaki bilgi kartı kadar bir bilgi ediniyorsunuz.
6. **Katılımcı:** Bence karşılmıyor tam anlamıyla. Ben reel müzeye gittiğimde daha çok şey öğreniyorum. Merakımı çeken bir şeye daha çok araştırıyorum. Sanal müze bende öyle bir etki uyandırmadı.
7. **Katılımcı:** Sanal müze bir farkındalık yaratıyor. Biz reel müze gezmeyi sevdiğimiz için reel müzedeki o zevki, o hazzı veremiyor bize.
8. **Katılımcı:** Bilgiye eğer karşılıyor. Detaya inmek biraz bize bağlı. Onu o an merak ettiysen devamını getirebilirsin. Genel anlamda karşılıyor.
9. **Katılımcı:** Eksiklikler giderilirse olabilir.
10. **Katılımcı:** Bence karşılmıyor çünkü müze gezmek bilgilenmek aslında. Bir konu ve onun içeriği hakkında bilgi sahibi olmak. Ama sanal müze gezerken çok bilgi sahibi olamıyorsunuz. Kültürel anlamda da çok bir şey kattığını düşünmüyorum.
11. **Katılımcı:** Böyle bir tecrübe edinmek zor tabii. Amaç aynı olsa da durumlar çok farklı. Reel dünyanın içerisindeki sosyal deneyimin, kültürel deneyimin sanal dünyada olması zaten mümkün değil. İçinde bulunduğumuz dönem “gerçek sonrası çağ” diye tanımlanıyor. Sanallik da biraz böyle yalan fikri üzerinden kuruluyor. Genel tavır da şu, yalanları sürekli tekrarlıyorsanız bir süre sonra gerçeğiniz olur. Sanal dünya da yalan kısmını oluşturduğu için ortaya çıkan şey, yalanlardan ortaya çıkan bir gerçek.
12. **Katılımcı:** Reel müzede eserleri tanıttık kişi, eserlerle ilgili çok büyük bir bilgiye sahip olabilir. O ortama girdiğimiz zaman kendimizi o bilgilere daha hazır hissediyoruz. Sanalda tek başımıza olduğumuz için, bilgi ve kültürü karşılamadığını düşünüyorum.
13. **Katılımcı:** Bence karşılar. Faydası olduğunu düşünüyorum.

14. Katılımcı: Tabi ki. Gerçek müze de olsa sanal müze de olsa aldığın bilgiyi araştırmıyorsan veya bunun üzerine düşünmüyorsan çok da müze gezmenin bir önemi yok.

15. Katılımcı: Hemen hemen karşılıyor. Bazı teknik ve görsel eksiklikler var. Sanal müzedeki kültür ve bilgi edinme de yeni bir yöntem, değişecektir diye düşünüyorum.

Katılımcıların “*Bireyin reelde elde ettiği bilgileri kültürel değerleri sanal müze karşılıyor mu?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; dokuz katılımcı evet diyerek bilgileri ve kültürel değerleri sanal müzenin de karşılayabileceğini belirtmiştir. Altı katılımcı ise hayır yanıtını vererek sanal müzenin bu konuda yeterli olmadığını belirtmiştir.

Tablo 32: Katılımcıların “Bireyin reelde elde ettiği bilgileri kültürel değerleri sanal müze karşılıyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Evet, karşılıyor	+			+	+		+	+	+				+	+	+	9	60
Hayır, karşılamıyor		+	+			+				+	+	+				6	40

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

Sanal müzelerin, kişilerde kültürel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartıp çıkartmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların “*Sanal müze gezisiyle nasıl bir tecrübe edindiniz?*” sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

1. Katılımcı: Hem bilinçlenmeme sebep oldu. Tarih açısından aydınlanmama, hem de bana merak uyandırdığı için daha çok araştırma yapmama sebep oldu.

2. Katılımcı: Kazanımım gidemediğim yerleri bana kolaylık olarak sunuyor. Bir mausla fikir ediniyorum, merakımı giderebiliyorum, hatta bilgi de almış oluyorum. Pandemiden dolayı sanalı tercih ederim.

3. **Katılımcı:** Göbekli tepede yüzde yüze yakın verim aldım. Ona merakım çok olduğu için, üzerine araştırma da yaptım. Ve daha fazla bilgi elde ettim.
4. **Katılımcı:** O anki ihtiyacımı karşılayan bir farkındalık, bir temel.
5. **Katılımcı:** Van Gogh'u gezerken farkında olmadığım eserler hakkında tecrübeye sahip oldum. Hiç bilmediğim sanatçılar hakkında bir fikre sahip oldum. İnteraktif olarak eserlerin üzerine tıkladığımız zaman sizi sanatçı hakkında veya resimdeki boyalar hakkında bilgi veren sitelere yönlendiriyordu.
6. **Katılımcı:** Bende farkındalık oldu. Vakit buldukça, merakımı çektikçe gezmek isterim sanal da olsa.
7. **Katılımcı:** Hiç gezemeyeceğim veya gezmediğim bir müzeyi gezdim. Belki de o müzeye gerçekten gitmeme aracı olacak.
8. **Katılımcı:** Gidemediğim, göremediğim müzeleri keşfetmiş oldum. Reel müze olarak da gitme isteği uyandırdı.
9. **Katılımcı:** Gidip göremediğim müzeleri görme imkânım oldu.
10. **Katılımcı:** Aslında zevkliydi evimde oturup o müzeleri gezmek. Keyif de aldım. İncelemek istediğim merak ettiğim müzeleri gezebildim ve bu müzeleri gerçekte de gezmek için beni teşvik etti.
11. **Katılımcı:** Sanal müzede reel müzedeki tecrübeyi edinemediğimi öncelikle belirtmek isterim. Doğrudan kazanımım sanatla haşır neşir olmayan bir coğrafyada yaşadığım için, eğitimle ve ekonomik olmayla ilgili bir kazancım oldu.
12. **Katılımcı:** Sanal müze beni gerçek müze gezmeye teşvik etti.
13. **Katılımcı:** Anında o bilgiye ulaşabildim. Bu çok güzel bir şey elimin altında.
14. **Katılımcı:** Müzedeki eserleri incelerken, o kültür hakkında bilgimiz oluyor. İnsanlık olarak medeniyet dediğimiz şey ileriye doğru mu, yoksa geriye doğru mu gitmekte sorusunu geliyor aklıma. Birçok müzede bunu yaşadım.
15. **Katılımcı:** Dijital olarak mesafelerin günden güne azaldığıyla ilgili bir tecrübe. Dünyanın iyice küçülmesiyle ilgili bir deneyim.

Katılımcıların “*Sanal müze gezisiyle nasıl bir tecrübe edindiniz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ayrı ayrı incelendiğinde; altı katılımcı bilgi anlamında tecrübe kazandıklarını belirtmiştir. Dört katılımcı pandemi sürecinde farklı sebeplerle gidilemeyecek olan müzeleri görme tecrübesi edindiklerini belirtmişlerdir. Dört

katılımcı, sanal müze gezmenin kendilerinde reel olarak da gezme isteği uyandırdığını belirtmiştir. İki katılımcı müze ve eserler hakkında bir fikir sahibi olduklarını belirtmişlerdir. İki katılımcı sanal müzenin kendilerinde daha çok araştırma yapma isteği uyandırdığını belirtmişlerdir. İki katılımcı meraklarını giderdiklerini belirtmiştir. Bir katılımcı kendisinde müzeye dair farkındalık etkisi olduğunu belirtmiştir. Bir katılımcı sanal müze gezmenin o anki ihtiyacını giderdiğini belirtmiştir. Bir katılımcı sanal müzeye interaktif olarak katılım sağlayarak tecrübe edindiğini belirtmiştir. Bir katılımcı eğitim anlamında fayda sağladığını belirtmiştir. Bir katılımcı dijital olarak mesafelerin günden güne azalarak dünyanın küçülmesi tecrübesini kazandığını belirtmiştir.

Tablo 33: Katılımcıların “Sanal müze gezisiyle nasıl bir tecrübe edindiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar:

Kişi sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Toplam	%
Erişim kolaylığı		+					+	+	+							4	26,6
Reel müze gezme isteği							+	+		+		+				4	26,6
Fikir sahibi olma		+			+											2	13,3
Araştırmaya teşvik etme	+		+													2	13,3
Merak giderme		+								+						2	13,3
Farkındalık						+										1	6,6
İhtiyaç giderme				+												1	6,6
İnteraktif katılım					+											1	6,6
Eğitim											+					1	6,6
Küreselleşme															+	1	6,6

Kaynak: Ortaç, Ö. (2021).

4.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı pandemi döneminde yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisini derinlemesine incelemektir. Müzelerdeki sergilemelerin, teknolojinin gelişiminden ve pandemiden nasıl etkilendiğini ve nasıl bir dönüşüme uğradığını ortaya koymaktır. Bu çalışma, pandemi sebebiyle ziyarete kapalı olan Türkiye'deki müzelerin, teknolojik gelişmelere ayak uydurarak sanal müzeye dönüştürülmesi ve erişilebilirliğinin artırılıp insanların sosyal, kültürel, sanatsal, estetik, tarihsel, bilimsel gelişimlerine katkı sağlayıp sağlamadığının araştırılması açısından önem taşımaktadır.

4.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlaması

Araştırma kapsamında kaynaklar doğrultusunda ulaşılan bulguların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır. Bu araştırma Türkiye'deki Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı sanal müzeler ile sınırlıdır.

4.4. Araştırmanın Türü

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Araştırma deseni olarak, katılımcıların bu konuyla ilgili deneyimlerini, algılarını gerçekçi bir şekilde ortaya koymak hedeflendiğinden nitel araştırma yöntemi esas alınarak olgu bilim deseni kullanılmıştır.

4.5. Araştırmanın Sorunsalı / Hipotezi

En genel tanımıyla müzeler değerli eşyaların sergilenmesi ve korunması için kullanılmaktadır. Yeni medya teknolojilerinin gelişmesi her alanda olduğu gibi müzeleri de etkilemektedir. Teknoloji sayesinde müzelerde zaman ve mekân sınırları ortadan kalkmakta, sanal müzeler aracılığıyla dijital ortamda sergiler gezilebilmektedir. Günümüzde yaşadığımız pandemi süreci müzeleri de etkilemiştir. Bu bağlamda var olan sanal müzelere her geçen gün yenileri eklenmektedir. Sanal müzelerin reel müzelere göre bizde yarattığı etkileri, sanal müzeleri nasıl değerlendirdiğimiz ve çağdaş eleştirel yöntemlerimize nasıl katkı sağladığı araştırılmaktadır.

4.6. Araştırmada Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada, az sayıda örneklem üzerinde ve derinleşebilen nitel bir araştırma yöntemi kullanılacaktır. Araştırma verilerinin toplanması için Google Meet üzerinden bireysel olarak görüşmeler yapılacak, görüşmeler sırasında, eksiksiz ve derinlemesine bilgi toplanabilmesi için sesli veya görüntülü kayıt yöntemi kullanılacaktır. Görüşmeler ortalama 20 dk. sürecektir.

4.7. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın alışma gurubu, en az bir kere sanal müze gezmiş olan 15 kişiden oluşmaktadır. Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılacaktır. Amaçlı örnekleme, araştırmacının konuyla ilgili olduğunu düşündüğü kişileri ve mekânları, yapılan çalışma için örneklem haline getirmesi anlamına gelir. Ayırt edici özelliklerin bir arada kullanıldığı amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi uygulanacaktır. Amaçlı örnekleme seçiminde üç özellik bulunmaktadır. Bu özellikler, araştırmaya kimlerin örneklem olarak seçileceği, belirlenmiş olan örnekleme stratejileri ve çalışılacak örneklemin büyüklüğüdür.

Bu ölçüt ile birlikte sanal müze gezmiş 15 kişi ile Google Meet üzerinden birebir görüşülecek, elde edilen cevaplar içerik analiz yöntemiyle incelenecektir. Bu çalışmada yer alan 15 katılımcının pandeminin başlangıcından 11.Mart.2020 – 09.Nisan.2021 tarihleri arasında yeni medya teknolojilerini kullanarak en az bir sanal müze gezmiş olması temel ölçüt olarak belirlenmiştir.

4.8. Araştırma Verileri ve Bulguları

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin incelenmesinde nitel araştırma analizi tekniklerinden betimsel analiz ve içerik yöntemi kullanılacaktır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmiş olan ve uygulanabilirliği alanında uzman kişilerce incelenen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Görüşme formu yaklaşımında araştırmacı önceden kendisi tarafından hazırlanmiş olan konu veya sorularla görüşmeyi gerçekleştirir. Araştırmacı daha ayrıntılı bilgi edinme amaçlı ek soru sorabilir. Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisinin nitel araştırması kapsamında hazırlanmiş olan yarı

yapılandırılmış görüşme formu 6 ana ve 30 alt sorudan oluşmaktadır. Görüşme on beş kişi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Google Meet ile sesli veya görüntülü olarak kaydedilmiş olup çalışmanın amacına dönük olarak yanıtlar süzölmüştür. Görüşmede katılımcılara yönlendirilen sorularda herhangi bir yönlendirme yapılmadan araştırmanın bilimsel etik kurallarının dışına çıkmadan derinlemesine bilgi almak amacı güdülmüştür.

SONUÇ

Tarihsel süreç içerisinde müzeler, koleksiyonların biriktirilip korunduğu yerler olarak kullanılmaktaydı. Geçmişten günümüze dünyada yaşanan ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik değişiklikler müzelerin de işlevini değiştirmiş, sergileme ve sunum şekli farklılaşmıştır. Müzeler eserlerin sadece korunup saklandığı yerler değil, birer eğitim ve kültür yuvası aynı zamanda insanların hoşça vakit geçirecekleri alanlar olmuştur. Sürekli değişen ve gelişen teknolojinin 2000'li yıllarda hız kazanmasıyla beraber insanlar internetin tüm olanaklarından da yararlanmaya başlamış ve “yeni medya çağı” ortaya çıkmıştır. Müzeler de teknolojinin gelişiminden faydalanarak kendini güncellemiş, eserlerini dijital ortama taşımış, sanal müzeler, sanal sergiler, elektronik ortam müzeleri olarak adlandırılmış ve kısa zamanda dünyanın her yerindeki ziyaretçilere ulaşabilir olmuştur.

2019 Aralık ayında dünyada başlayan COVID-19 nedeniyle küresel çapta bir etki yaratan pandemi birçok kurum, kuruluş gibi müzeleri de etkilemiştir. Sosyal mesafenin korunması, tedbir alınması amacıyla geçici bir kapanma süreci yaşayan insanlar reelde gidemediği birçok yere sanal olarak ziyaretlerde bulunmuş, hem fikir edinip, hem de bu kültürel ve sanatsal etkinliklerle keyifli vakit geçirme yolları aramıştır. Eğitim, sanatsal ve kültürel etkinlikler, alış veriş gibi birçok alanda dijital ortamları tercih etmeye başlamıştır. Müzeler, insanlarla olan iletişimini, etkileşimini kaybetmemek adına tüm koleksiyonlarını sanal ortamlara taşımıştır. Müzeler sürdürülebilirliklerini sağlamak, farkındalıklarını arttırmak ve kendilerini tanıtmak adına “Müzecilik ve Pandemi” ile ilgili, bu konuda uzman olan kişilerle bir araya gelerek webinarlar, sohbetler, çalıştaylar, konferanslar düzenlemiş, var olan problemlere çözüm yolları aramıştır. Ziyaretçiler bu yenilikçi anlayışla müzelerle iletişim kurmakta, bilgi edinmekte ve deneyim kazanmaktadır.

COVID-19 pandemi sürecinde yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi, derinlemesine nitel araştırma yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde, katılımcıların sanal müze ziyaretinin genel sebebine vermiş oldukları bilgiler neticesinde, en çok belirtilen ziyaret sebebi insanların karantinada oldukları bir dönemde reel olarak ziyaret edemediği müzelere yeni medya teknolojilerini kullanarak kolay erişim imkânına sahip olmaları bulgulanmaktadır.

Yeni medya uygulamalarının sanal müze gezisi için farkındalık oluşturmada etken faktör olup olmadığı, katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde şu sonuçlara varılmıştır: Pandemi sürecinin getirmiş olduğu kısıtlamaların insanları sanal müzeye sevk ettiğini görmekteyiz. Sanal müzelerle reel müzeler arasında çok fark olduğunu bildikleri halde sanal müzelere herhangi bir ücret ödemediği kolayca erişebilmek ve katılımcıların gidemedikleri müzeler hakkındaki merak duygusu yeni medya uygulamalarının avantajları arasında görülmektedir. Her ne kadar fiziksel anlamda reel müzelerdeki atmosferi hissedememiş olsalar da, eserlerin ebatını tam anlamıyla görememiş olsalar da müzeler hakkında bir fikir sahibi oldukları söylenilebilir.

Sanal müzelerin, kişilere yaşam boyu eğitim kapsamında farkındalık kazandırıp kazandırmadığı, katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar çerçevesinde incelendiğinde, pandemi sürecinde katılımcıların merak ettikleri ve tarihi anlamda bilgi edinmek istedikleri müzelerle kolaylıkla erişebildikleri söylenilebilir. Katılımcıların % 60'ı pandemi sonrasında sanal müze ziyareti gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda pandemi sürecinde, insanların kültürel ve sanatsal etkinliklere daha çok sanal ortamlardan iştirak ettiği söylenilebilir. Katılımcıların % 80'i sanal müzelerin reel müzelerdeki öğrenme yöntemlerinin yerini dolduramayacağını belirtse de, % 86,6'sı sanal müze ziyaretinden keyif aldıklarını belirtmişlerdir; fakat bu keyfin ve öğrenilen bilginin detay görememe, teknik sorun gibi nedenlerinden dolayı çok kalıcı olmadığı sonucu ortaya koyulabilmektedir.

Sanal müzelerin, kişilere bilimsel açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığı incelendiğinde, katılımcıların %73'ü sanal müzenin sergileme anlayışının tüm ziyaretçilere hitap etmediğini belirtmiştir. Bunun sebeplerinden biri işitme ve görme engelli vatandaşlara hitap edecek kadar teknik donanım ve bilgiye henüz yeterince ulaşamamış olmasıdır. Teknoloji ve internetten anlayan kuşağın daha çok sanal müzeleri ziyaret ettiği belirtilmiştir. Tüm katılımcılar her ne kadar sanal müzeleri reel müzelerdeki sergilenmesinde zorluk çekilen eserlerin kolayca sergilendiği bir ortam olarak görseler de % 53,3'ü sanal müze ile reel müzenin birbirleriyle örtüşmeyeceğini ve birbirlerinin yerini dolduramayacağını belirtmiştir. Bunun birçok sebebi vardır. Katılımcılara göre bazı sanal müzelerde yeterince bilgi verilmemiştir ancak bu eksiklik sanal ortamda insanların daha hızlı ve daha detaylı bilgiye erişebilme avantajıyla kapatılabilmektedir. Katılımcıların % 53,3'ü reel

müzelerdeki eserlerin sayısı ile sanal müzelerdeki eser sayısı arasında bir fark olmadığını belirtmiştir. % 40'ı ise eser sayısında fark olduğunu, bazı eserlerin sanal müzelerde gözden kaçtığını veya tam tersi olarak reel müzede olmayan eserlerin de sanal ortama taşınmış olduğunu belirtmişlerdir.

Sanal müzelerin, kişilere tarihsel açıdan farkındalık etkisi faktörü oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların verdikleri yanıtlar çerçevesinde % 66,6'sı tarihi dokuyu reel müzelerdeki gibi hissedemediklerini, ancak eserlerin hangi uygarlıklara ait olduğu bilgisine, eserlerin nerede ne zaman ve nasıl elde edildiğine ve restorasyona uğrayıp uğramadığı konusundaki bilgilere erişimin mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların verdikleri yanıtlara göre % 40'ı eserlerin kronolojik sıralamalarının reeldeki gibi olduğunu belirtse de, bazı katılımcıların da (% 40' ı) müzeyi karışık gezme, bu konuyla ilgilenmeme ya da bazı müzelerde bununla ilgili yeterli bilgi olmaması gibi sebeplerle bu konu hakkında bir fikir sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Sanal müzelerin, kişilere sanatsal açıdan farkındalık etkisi oluşturup oluşturmadığının incelenmesi açısından bakıldığında katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde; eserlerin sanal müzede sergilenmesinin reel müzede olduğu gibi estetik olarak bir farkındalık oluşturmadığını, sanal müzede renk, ışık, görüntü ve dokunun reel müzede olduğu ile örtüşmeyeceğini ancak yine de katılımcıların % 80'i estetik açıdan tecrübelendiğini belirtmiştir. Katılımcıların % 80'i ünlü sanatçıların eserlerini sanal müzede yön ve perspektif açısından daha önce görmediklerini belirtmiştir.

Sanal müzelerin, kişilerde kültürel açıdan farkındalık etkisi faktörü ortaya çıkartıp çıkartmadığı incelendiğinde, sanal müze ile reel müze gezme kültürü arasında çok fark olduğunu tüm katılımcılar belirtmiştir. Müze gezme kültürünün oluşumundaki kavramlar arasında etkileşimi hızlandıran sosyalleşme yer alır; reel müze için hazırlık yapmak, alışagelmış ritüellerin ve davranış biçimlerinin dışında davranmak, müzelerdeki etkinlik ve atölye uygulamaları sanal müze ve reel müze arasındaki farkları ortaya koymaktadır. Katılımcıların sanal müze ziyaretiyle geçmişte var olmuş uygarlıklar hakkında daha çok araştırma yapma isteği ve reel müzelerle karşı merak duygusu artmaktadır. Katılımcıların % 60'ı bireylerin reel müzede elde ettikleri bilgi ve kültürel değerleri sanal müzenin karşıladığını belirtmiştir. Bilgi ve kültürel değerler açısından sanal müzelerin reel müzelerin yerini doldurduğu söylenilebilir.

KAYNAKÇA

Akbulut, M.T.; Akbulut, D.E. (2008 Ekim-Kasım) *Bir kentin imajını değiştirmek: simge yapılar ve turizm sektörüne etkisi*. [Öz]. Ulusal Turizm Politikaları ve Mimarlık Sempozyumunda sunulan bildiri, Antalya. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/M-Tolga-Akbulut/publication/317428507_Bir_Kentin_Imajini_Degistirmek_Simge_Yapilar_ve_Turizm_Sektorune_Etkisi/links/59b12a55458515a5b489007e/Bir-Kentin-Imajini-Degistirmek-Simge-Yapilar-ve-Turizm-Sektoerue-Etkisi.pdf

Aksoy, E. (2016). İstanbul'daki devlet müzeleri ve özel müzelerin reklam stratejileri açısından değerlendirilmesi, (Yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: <https://openaccess.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/1606/Esra%20Aksoy.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Akyol, P.K. (2016). Covid-19 küresel salgın dönemi ve sonrası müze etkinlikleri, *Millî Folklor*, 32, Cilt 16, Sayı 127

Altunbaş, A.; Özdemir, Ç. (2012). Çağdaş müzecilik anlayışı ve ülkemizde müzeler, *Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı*

Artun, A. (2006). *Müzedede modernliğin kurulması ve bozulması, Louvre ve Bilbao Guggenheim: iki müze iki küratör*, [Öz]. 8. Ulusal Sanat Sempozyumu, Ankara. Erişim adresi: <http://www.aliartun.com/yazilar/muzede-modernligin-kurulmasi-ve-bozulmasi/>

Artun, A. (2017). *Mümkün olmayan müze, müzeler ne gösteriyor?* İstanbul: İletişim Yayınları 15-16 [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: <file:///C:/Users/oortac/Downloads/AL%C4%B0%20ARTUN%20M%C3%BCmk%C3%BCn%20Olmayan%20M%C3%BCze.pdf>

Aykut, Z. (2017). Müze sergilemelerinde izleyici-sergi etkileşimi bağlamında mekân tasarımı *JIA International Journal Of Interdisciplinary and Intercultural Art* Cilt: 2, Sayı: 2

Başaran, C. (1988). *Arkeolojiye giriş 1*, Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:13 36 [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: https://turuz.com/storage/Turkologi-1-2019/5265-1-Arkeolojiye_Girish-1-Cavad_Basharan-1988-83s.pdf

Bostancı, M. (2019). Dijital müzecilik ve interaktif iletişim: SFMOMA ve MORİ DİJİTAL sanat müzesi örneklemeleri. *Unimuseum International University Museums Association Platform*, 34-39

Boyras, B. (2013). Müze teknolojileri ve sergileme farklılıkları. *İdil Dergisi*, , Cilt 2, Sayı 8, Volume 2, Number 8

Bozkurt, B. Sergi ve sunum teknikleri. Yayınlanmamış ders notu, Ankara Üniversitesi Erişim adresi: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/100487/mod_resource/content/1/Sergi%20ve%20Sunum%20Teknikleri%20Hafta%205.pdf

Collection online. (2012). Erişim adresi:
<https://www.guggenheim.org/artwork/3>

Cook, E. (2019). Amerikan müzeciliğinin tarihi gelişimi ve Smithsonian müzeleri üzerinden araştırılması (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET000035.pdf>

Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal Kitabevi, [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: https://kupdf.net/download/john-w-creswell-nitel-arartrma-yntemleripdf_5ad301dde2b6f5b9349ed763_pdf

Çal, H.(2009). Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de müzeler Türkiye araştırmaları *Literatür Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 315-333

Çolak, B. (2011). Tarihsel süreç içerisinde müzelerle birlikte değişen sergileme mekanları; new york modern sanat müzesi (MOMA) ve frankfurt modern sanat müzesi (MMK) örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı: 30 Yıl: 2011/1 (37-45 S.)

Doğan, S. (29 Kasım - 01. Aralık 2018). *Müzecilikte dijital dönüşüm değişen müze teknolojileri ve ulusal bilgi politikası*. [Öz]. KAM18 (kütüphane, arşiv ve müze) Kongresi Sunumu, Antalya. Erişim adresi: <https://kamkongresi.com/wp-content/uploads/2018/12/M%C3%9CZEC%C4%B0L%C4%B0KTE-D%C4%B0J%C4%B0TAL-D%C3%96N%C3%9C%C5%9E%C3%96M-DE%C4%9E%C4%B0C5%9EEN-M%C3%96Z-TEKNOLOJ%C4%B0LER%C4%B0-VE-ULUSAL-.pdf>

Dünyada müzeciliğin tarihsel gelişimi. (2019). Erişim adresi: <https://aof.sorular.net/ozet/muzecilik-ve-sergileme-cCe-unite-2-dunyada-muzeciligin-tarihsel-gelisimi>

Dünyanın en iyi 10 çağdaş sanat müzesi. (2018). Erişim adresi: <https://www.egitimpedia.com/dunyanin-en-iyi-10-cagdas-sanat-muzesi>

Erdoğan, T. (2003). Türkiye'deki arkeoloji müzelerinde yapılan eğitsel faaliyetler, (Dönem projesi, Ankara Üniversitesi, Ankara). Erişim adresi: <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/27798/758.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ergen, B. (2013). Sanat yapıtı sergileme ve sunum çeşitlerine örnekler eşliğinde bir bakış, *Akdeniz Sanat Dergisi*, Cilt 6, Sayı 11

Genim, S. (1998 Eylül). *Müze esinevi* [Öz] 4.Müzecilik Seminerinde sunulan bildiri, İstanbul. Erişim adresi: <http://www.sinangenim.com/tr/articles.asp?ID=7&Y=1998&AID=35&do=detail>

Her sanatseverin mutlaka gezmesi gereken 10 sanat müzesi. Erişim adresi: <https://www.anadoluhayat.com.tr/blog/kultur-sanat/her-sanatseverin-mutlaka-gezmesi-gereken-10-sanat-muzesi-23>

İstanbul arkeoloji müzeleri. Erişim adresi: <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=IAR01&DistId=IAR>

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na ve üniversitelere bağlı müzeler (2021). Erişim adresi: <https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-276861/istanbul-buyuksehir-belediye-baskanligi39na-ve-universi-.html>

İşlek, D. Müze eğitimi ve uygulamaları. Yayınlanmamış ders notu, Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC. Erişim adresi: http://docs.neu.edu.tr/staff/didem.islek/M%C3%9CZE%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0%20VE%20UYGULAMALARI_10.pdf

Karadeniz, C. (2020). Müzede dijital teknolojilerin kullanımı ve salgın sürecinde dijital katılım. *İdil*, doi:10.7816/idil-09-70-06

Karadeniz, C. Müze ve işlevleri müze türleri. Yayınlanmamış ders notu, Ankara Üniversitesi Erişim adresi: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/124155/mod_resource/content/1/3.%20HAFTA.pdf

Keleş, V. (2010). Modern müzecilik ve Türk müzeciliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2 (1-2)

Kepçe, S. Ç. (2010). Arkeolojiye giriş. Yayınlanmamış ders notu, İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul 139-143, Erişim adresi: http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kulturelmiras_ao/arkeolojiyegiris.pdf

Kervankiran, İ. (2014). Dünyada değişen müze algısı ekseninde Türkiye'deki müze turizmine bakış *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume* 9/11

Kırık, A. M. (2017). Yeni medya aracılığıyla değişen iletişim süreci: sosyal paylaşım ağlarında gençlerin konumu *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*

Kozan, B. (2019). Küreselleşme bağlamında Türkiye'deki yeni medya uygulamaları (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET000162.pdf>

Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağlı müzeler (2021). Erişim adresi: <https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-276865/kultur-ve-turizm-bakanligi-vakiflar-genel-mudurlugu39ne-.html>

Madame Tussauds (2021). Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Madame_Tussauds

Mengeş, F. (2012) Sanat yapıtının farklı mekânlarda anlam problematiği (Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: <https://acikerisim.isikun.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11729/1080/1080.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Milli saraylar idaresi başkanlığı. (2021). Erişim adresi: <https://www.millisaraylar.gov.tr/hakkimizda>

Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı müzeler. (2021). Erişim adresi: <https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-276863/milli-savunma-bakanligi39na-bagli-muzeler.html>

Modigliani retrospektifi, sergi anlayışını değiştirecek. (2017). Erişim adresi: <https://www.oggusto.com/sanat/modigliani-retrospektifi-sergi-anlayisini-degistirecek>

Müze tanımı Erişim adresi: <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>

Müze. (2021). Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCze#M%C3%BCzelerin_%C4%B0%C5%9Flevleri

Müze'nin kelime anlamı (2017). Erişim adresi: <https://www.tarihlisanat.com/muze-nedir-tanimi-tarihcesi/>

Müzeler. Erişim adresi: <https://muze.gov.tr/muzeler>

Müzeoloji. (2021). Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCzeoloji>

Nitel araştırma yöntemlerinde örneklem seçimi (2015). Erişim adresi: <https://www.slideshare.net/canabbak/ntel-aratirma-yntemlerinde-rneklem-sem>

Okan, B. (2015) Günümüzde müzecilik anlayışı, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5 (2) , 187-198 .

Özel müzeler (2021). Erişim adresi: <https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-276864/ozel-muzeler.html>

Pandemi döneminde sanal müzelerin sayısı artırılabacak. (2020, 23.Kasım). Erişim adresi: <https://t24.com.tr/haber/pandemi-doneminde-sanal-muzelerin-sayisi-artirilacak,916515>

Pandemide sanal müzeler 11 milyonun üzerinde ziyaretçi ağırladı (2021, 06. Ocak). Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/pandemide-sanal-muzeler-11-milyonun-uzerinde-ziyaretci-agirladi-41707624>

Sağlamtimur, Z. Ö. (2017). Yeni medya sanatı ve fotoğraf, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7 (2) , 82-100

Sanal gezinti (2021). Erişim adresi: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96599/sanal-gezinti.html>

Sergi, Türk dil kurumu, (2019). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Sürme, M. ve Atılğan, E. (2020). Sanal müzede sanal tur yapan bireylerin memnuniyet düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi* 4(3): 1794-1805

Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Yıl 2005, Cilt 3, Sayı 4, Sayfalar 487 – 501

T.C. Sağlık bakanlığı COVID-19 bilgilendirme platformu (2021). Erişim adresi: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66125/sikca-sorulan-sorular-halka-yonelik.html>

Van Gogh alive sergisi (2012). Erişim adresi: <https://www.abdiibrahim.com.tr/sosyal-sorumluluk/abdi-ibrahim-de-sosyalsorumluluk/van-gogh-alive-dijital-sanat-sergisi>

Yavuz, S. (2010) Müzecilik: dünya ve Türkiye müzeleri. Yayımlanmamış ders notu, İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul Erişim adresi: http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kulturelmiras_ao/mdtmuzeleri.pdf

Yeni medya, (2021). https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_medya

Yeni Tate Modern'i açılış günlerinde rekor sayıda insan ziyaret etti (2016). Erişim adresi: <https://www.tate.org.uk/press/press-releases/record-visitor-figures-new-tate-modern>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Ankara: *Seçkin Yayıncılık*.

Zülfikar, A. B. ve Ediz Ö. (2020). Değişen müze ve müzecilikte sergilemenin teknoloji boyutunun incelenmesi: bursa panorama müzesi örneği *Lycus Dergisi, Aralık 2020, Sayı 2, 67-100*

Kişisel Görüşme

E.D.Y. 1. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

M.D.Y. 2. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

D.G. 3. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

S.G.Ö. 4. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı

üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

Z.N.A. 5. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

S.G.T. 6. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

S.T. 7. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

S.B.P. 8. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

S.İ. 9. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

E.T.Y. 10. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

Y.S. 11. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

İ.Z. 12. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

Ş.İ. 13. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

I. Ö. 14. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

O.Ö. 15. Katılımcı. (Katılımcı kayıt altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması kanunu gereği katılımcının adı soyadı gizlenmiş olup, istenildiği takdirde verilere ulaşılabilir.) Aktaran: Ortaç, Yeni medya teknolojilerinin müze farkındalığı üzerindeki etkisi: COVID-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki sanal müzeler konulu kişisel görüşme, 2021, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı: ORTAÇ Özge

Uyruğu: T.C.

Eğitim

Derece

Eğitim Birimi

Mezuniyet tarihi

Yüksek lisans:

İstanbul Gelişim

Üniversitesi Lisansüstü

Eğitim Enstitüsü

Yeni Medya İletişim ve

Habercilik

Lisans:

Mustafa Kemal Üniversitesi,

2004

Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği

Lise: Antakya Lisesi

1998

SANAL MÜZE ZİYARETÇİ SAYILARI 2020-2021 (25.03. 2020-01.06.2021)

	Sanal Müze Adı	Ziyaretçi Sayısı
1	Şanlıurfa Göbeklitepe Örenyeri	3.633.398
2	Ankara Kurtuluş Savaşı Müzesi	2.134.795
3	İzmir Efes Müzesi	1.510.236
4	Çanakkale Troya Müzesi	1.252.487
5	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	1.159.689
6	Ankara Cumhuriyet Müzesi	1.095.345
7	Samsun Gazi Müzesi	853.340
8	Ankara Etnografya Müzesi	147.159
9	Antalya Müzesi	108.837
10	Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi	104.756
11	Şanlıurfa Müzesi	77.984
12	Hatay Arkeoloji Müzesi	74.584
13	Adana Arkeoloji Müzesi	72.256
14	Gaziantep Arkeoloji Müzesi	63.426
15	Çorum Boğazköy Müzesi	50.256
16	Çorum Müzesi	33.560
17	İzmir Efes Örenyeri	28.563
18	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	26.855
19	Aksaray İhlara Vadisi Örenyeri	26.319
20	Adıyaman Nemrut Örenyeri	18.805
21	İzmir Atatürk Müzesi	17.035
22	Nevşehir Göreme Örenyeri	16.506
23	Ankara Cumhurbaşkanlığı Milli Mücadele Sergisi	15.097
24	İstanbul Havalimanı Müzesi	15.028
25	Çanakkale Assos Örenyeri	14.071
26	Van Müzesi	10.477
27	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi	10.099
28	Çorum Boğazköy Hattuşa Örenyeri	10.039
29	Bitlis Ahlat Selçuklu Mezarlığı	8.368
30	Mersin Müzesi	7.046
31	Denizli Laodikeia Örenyeri	6.593
32	Uşak Müzesi	6.024
33	Denizli Hierapolis Örenyeri	5.846
	TOPLAM	12.614.879
	www.sanalmuze.gov.tr genel gezinti sayısı	1.272.912
	GENEL TOPLAM	13.887.791

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2021.